SHOUT
SHARE
IT

Smithsonian Institution
Libraries

Gift of the
AMERICAN PHARMACEUTICAL ASSN.
and
BRISTOL-MYERS SQUIBB CO.
1991

867
16

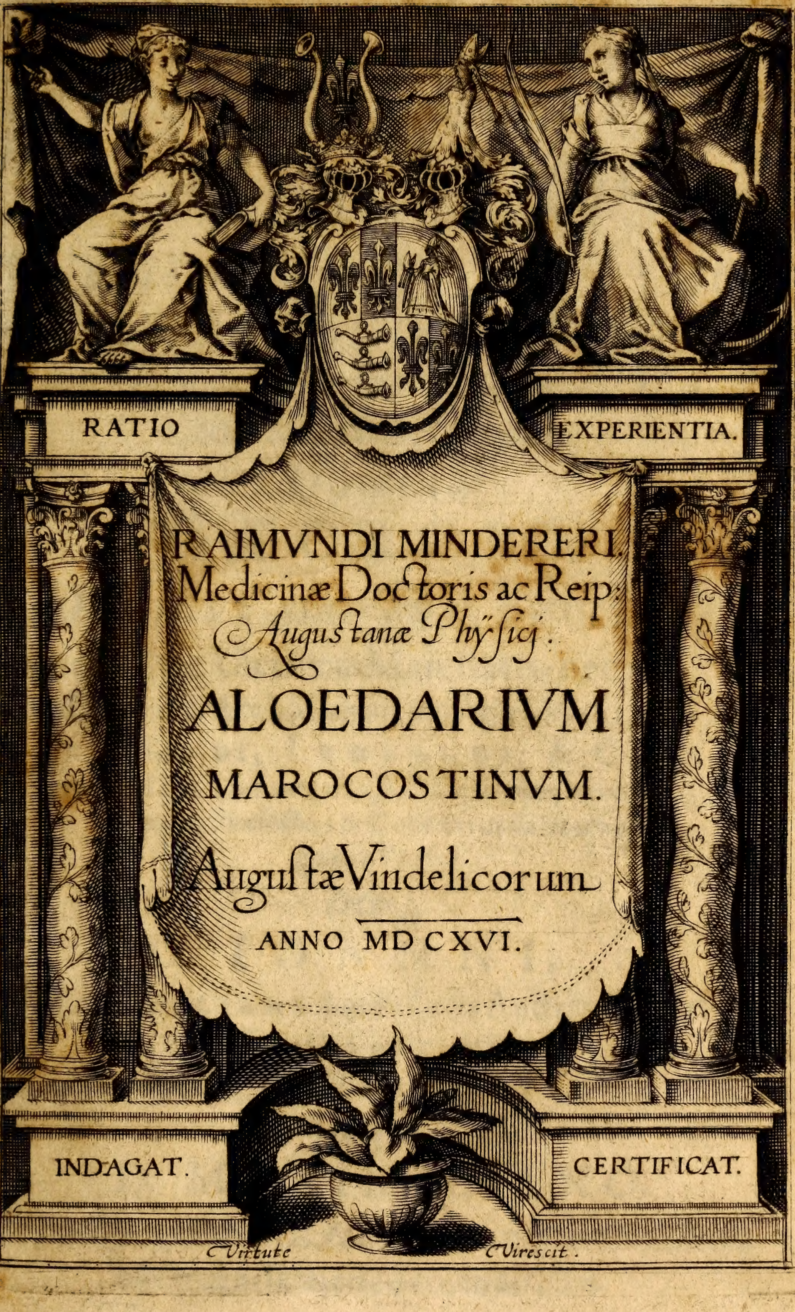
RATIO
EXPERIENTIA.
INDAGAT.
CERTIFICAT.
Virtute
Viresc it.

RAIMVNDI MINDERERI.
Medicinæ Doctoris ac Reip:
Auguſtanæ Phÿſicj.

ALOEDARIVM MAROCOSTINVM.

Auguſtæ Vindelicorum
ANNO MDCXVI.

GK 41 .166

1616 SCDIRB

ILLVSTRIBVS AC GENEROSIS

DOMINIS, DOMINIS FVGGERIS,
BARONIBVS IN KIRCHBERG
ET VVEISSENHORN, Dominis
in Babenhauſen,
DOMINO
GEORGIO,
S.Ordinis *Calatrauæ*, Equiti, &c.
Inuictiſſimæ Cæſareæ Maieſtatis, necnon Sereniſſimorum
Archiducum Auſtriæ, MAXIMILIANI,
FERDINANDI, LEOPOLDI, & CAROLI,
Conſiliario & Cammerario, &c. Superioris inferiorisque
Sueuiæ Præfecto, & Comitatus Mitterburgenſis
Præſidi:
Itemq́;
D. IOANNI,
MAXIMILIANI Archiducis Auſtriæ, Conſiliario
& Cammerario:
D. HIERONYMO,
Quoque &
D. MAXIMILIANO,
Fratribus germanis, &c. Dominis meis debitâ
obſeruantiâ meritò colendis, &c.

DEDICATIO.

MEdicinam, quam ſolis quondam dijs acceptam retulit antiquitas, magno ſemper in honore habitam fuiſſe veterum monimenta teſtantur, adeò vt nulla gens tam barbara extiterit, quæ non aliqualem eius partem amplexata, ſi non ingenuè, attamen perfunctoriè in tantæ artis contemplatione fuerit verſata.

Suſpecta autem erat primitùs artis tam prolixæ fides, vt quæ vitâ breui, iudicio difficili, experimento fallaci, ideoque haudquaquam ſecuro, imô etiam periculi pleno parabatur, Medicis per mortes experimenta agentibus, quantumuis vix vllus vel magnatu, vel philoſophorum ſuperfuerit, qui non ad aliquã ſaltem medicationis ſpeciem adſpirans, artem tam præclaram non excoluerit, vel ſuſpiciens non ſit admiratus: vndè plurimi ſeſe eidem ſi nõ inuoluiſſe, ſaltem protinùs applicaſſe ſunt obſeruati, incertis euentibus certà tandem fide factis, nihilominus ſalutis auxilia confirmantibus.

Vbi autem experimentis fide quoquo modo partà fiducia facta eſt, tum demùm Medicina non niſi magnatibus, regnorum proceribus, Sacerdotibus ac Philoſophis concredebatur, ac ſi quid hac in parte à plebeis repertum fuit, id

Regibus pro maieſtatis augmento aut incremento eorum gloriæ adſcriptum, in illorum beneficia, inuenta ac merita referebatur, quando experimēti periculoſa tentatio ſalutarem euētum nacta, in commodam ac ſalubrem medicaminis actionem deflexit.

Clarent hinc optimates, Imperatores, Reges, Tyranni, Magnates ac Philoſophi, Mithridates, Attalus, Iuba, Sabor, Euphorbus, Agrippa, Euax, Gentius, Auicenna, Meſuæ, Adrianus, Eſdras, Muſa, Crito, Aſclepiades, Hera, Apollonius, Heraclides, Soranus, Archigenes, alijq́; pænè innumeri, quorū gloriam medicamentorum fama memoria haud vnquam delebili, ac recordatione nō interiturā in poſteras ac noſtras quidem ætates tãtà temporũ ſerie incolumem prouexit, vt neſcias, an Reges à medicamentis, vel hæc à Regibus denominationem auctoritatemq; ſint mutuata, à quibus ne ipſi quidem crudeles Tyranni alieni eſſe voluerunt, qui (etſi feris ſimiles haberẽtur) attamen in parte hac comitatis ſeu humanitatis, quę ad Medicam facultatem ſpectat, manſueſcere viſi fuerint.

Sed & Thebæ, Roma, Pergamus, Troia, Corinthus, Athenæ, aliæq; ciuitates innumeræ medicamentorum encomijs celebratę maiorẽ abhinc famã & gloriam ſunt adeptæ, quando pharmacorum inuenta, eorundemq; emolumenta nõ niſi Imperatoribus, Rebuspubl.

Monarchis, aut regnorum domitoribus deferebantur.

Commendat Perſiam Triphera, Romam Philonium, Dioſpoliticō Aegyptum. Seruat nomen ſuum Alexandria, Aureæ Alexandrinæ titulo ſolemnis, & Vrbi Benedicta Transtyberina famam æuitatis compotem largitur.

Quod ſi ad perſonas deuenias inſigni memoriá dignè habendas, Andronis, Polidę, Philonis, Nechepſonis, Pythagoræ ſeu Samij ſenis, cæterorũq; medicamenta vides, quorum pleraque aut Principibus delata, aut Regibus dicata, aut deniq; Imperatoribus conceſſa fuiſſe memorat antiquitas.

Qua re cōmotus Andromachus, Neronis Cæſaris Medicus, Theriacam ab alijs quidē priùs aſtructā, à ſe tamen magis excultam, & viperarum ſeu (vt Galenus vocat) belluarum carnibus dotatā, ideoq́ue plus magis perfectam & conſummatam Imperatori ſuo obtulit dicauitq́; ſic eum affatus,

Antidotum multis inſignem viribus audi,
Cæſar, qui nobis otia tuta facis,
Tranquilla hæc hilarisq́; ſuo pariterq́; ſerena
Nomine, Cyaneos non timet vna ſinus.

Andromachi exemplum ſecutus ego, Aloedarium hocce à priſcis quidem, vtpotè Ruffo Epheſio inuentum, ab Auicenna autem Arabum Rege parumper immutatum, attamen ſæculorum ſibi mutuò ſuccedentium traditione ob certā experti cōmodi ſpem translatum ac in poſteros transfuſum, nunc autem ſumpto à die diem docente incremento pauló locupletius redditum, & pluribus ſic intentionibus valetudinis conſeruandæ auxilia concernentibus diuerſimodè ſeruiturum, nec nō ad vniuerſi corporis primates ac præcipuas partes, quibus anima hærere creditur, directum, inſuperque multorum votis (qui eius fælicem vſum proſpero ſucceſſu multoties inierunt) toties expetitum: ſic nunc Vobis (Illuſt. ac Generoſ. Domini) denuò quaſi rediuiuum reſtituo, & quibus plura plurima debeo, offerens, dono, dico ac dedico.

Cùm enim à multis iam annis ſalus mihi veſtra, vt Medico, commiſſa fuerit, atque hoc quidē medicamentum Vobis iam dudum familiare factum ad vitam tutandam, morbos cum profligandos, tum anteuertendos, ideoque diutinam incolumitatē præſtandam ſtudioſè ſimul & artificioſè ſit cōparatum, non potui, nec volui aliis quàm Vobis, Illuſt. ac Generoſ. Domini, id muneris offerre, cuius beneficio Vos ſaluos diutiſſimè viuere optarem, ac incolumes ad longam ætatē perſeuerare vellem, ſperans, vos nō muneris quantitatem, ſed offerentis animū penſaturos, qui ea dat quę habet, & hucuſque dedit quæ habuit, potioraq́; dediſſet ſi habuiſſet, plura forſan quandoque daturus, ſi plura ſit habiturus.

Eapropter, Illuſt. ac Generoſi Domini, me, meumq́; hunc fœtum eâ quæ vobis ingenita eſt benignitate excipite, ac vtrumque (prout & poteſtis ac ſoletis) humanitèr & gratiosè fouete, Pharmacum veſtræ ſanitati auxiliare ac ſummè idoneũ in veſtri (quod Devs faxit) commodum & ſanitatem, ideoq́; optimam vitę huius partem tutaturi, Medicaminis porrò ipſius ſi non auctorem, ſaltem reductorem, veſtram in protectionem accepturi, Auguſtæ Vindelicorum, Primo Martij. 1616.

Jlluſt. ac Gen. D. V.

Ad prompta ſeruitia paratiſſ:

Raymundus Minderer,
Med. Doct. & Reip. Aug.
Phyſicus.

AD CLARISSIMVM D. RAYMVNDVM MINDERER, M D. de Repub. Aſclepiadarum paſſim præclarè meritum,

Amicus.

O Decus Phœbi Vrbis, & Orbis ingens,
Germen ô rarum Hippocratis fidelis?
Quis tuas Doctor celebrare laudes
Carmine poſſet.
Obſtupent ſenſus, fugit omne robur;
Lingua muteſcit, calamus laborat:
Cum tuos partus Medicos potenter
Dicere tento.
Inficit Peſtis miſeros vbiuis,
Enecat ciues gelido veneno,
Obuios ſparſim legit, at voracem
Supprimis Arte.
Iamq́ ſuccurris patrijs ab oris
Incolis, extrîs panaceâ: Alexi---
Pharmaco paſsim valido Cachectis,
Omine fauſto.
Cedat hîc tetrum genus inuidorum
Zoili: ceſſet rabies nefanda,
MINDERER *noſter ſiquidẽ ſub omni*
Grandine creſcat.

Nec magis linguas temerè ſtrepentûm
Vana per ſomnum ſimulacra, quàm vel
Iam vigil, ſi ſors eadem recurrant,
Somnia curat.
Macte? ſuge Aſclepiados liquores;
Dogmatis priſci documenta pande:
Dona virtutis, ſpecimenq́; laudis
Auctor habebis.
Interim vultu placido Camœnam,
MINDERER (*noſtræ columen ſalutis*)
Quam tibi plectro cecini retuſo,
Carpe Poetæ.

R. F. P. Prior S. C. VVerdeæ.

AD CLARISSIMVM VIRVM D. RAYMVNDVM MINDERER Med. Doctorem, &c.

QVis tuas laudes ſterili Camœnâ
Magne vir, tentet dare? te Machaon
Ipſe Doctores numerauit inter
Vrbis & Orbis.
Dum tot ac tanti rutilant aperto

In foro libri medici, parente
Te ſati, oſtendit Medicina, quis ſis,
Quantus Apollo,
Quando crudeli miſeros in omnes
Morte bacchatur truculenta Peſtis,
Tum vident Parcæ, medicis, triumphes
Quantus in armis.
Ebriam doctis pharetram ſagittis
Quando ſuſpendis, trepidat per vrbem
Turba morborum, veluti tenebræ
Solis ad ignes.
Mome quid gannis? mala Fama, dentes
Quid nouos aptas? ferat æuiterna
Penna, quem rodis, tibi rumpat atrox
Viſcera liuor.
Viuat hoc noſtrum Decus vſq; & vſque,
Minderer viuat. tibi ſit napellus,
Atque quam nutris, teneas perennem
Zoile peſtem.
Perge virtutis medicæ liquores
Spargere, ac pulchris recreare libris
Pectora: ornabit tua laurus olim
Tempora victrix.
Si minus de te, mea laſſa plectro

Muſa cantauit, patiaris audax:
Illa dum mutet cytharam, atque de te
Tympana pulſet.

M. Ioannes Drexel Parochus
in Ginderkingen.

Ad Dominum

RAYMVNDVM MINDERER
Medicinæ Doctorem Reipub.
Auguſtanæ Phyſicum, &c.

Vlgata & vetus eſt multis contentio ſit ne
Miles vel Doctor nobilitate prior?
Exanimare pilis ſtudet is; fæliciter iſte
Paſsim viuaces dat pilulis homines.
Oedipus an Dauus litem determinet iſtam,
Spondeo, primus honor cedet amice tibi.

IVLIVS Schiller I: V: Doctor,
ac Reip. Auguſt: Aduocatus.

IN ALOEDARIVM MAROCOSTINVM.

Auctoris ad candidum Lectorem *PRÆFATIO.*

HVmanæ vitæ breuitatem infirmis fundamentis nixam ac perenni quodam Elementorum prælio constantem, ineuitabilemq; proindè moriendi neceßitatem anxiâ dudum ſollicitudine contemplata vetuſtas, in id ſemper ſtudium incubuit, ut cum irremediabile fatum omnibus omninò obeundum declinari non poſſe cerneret, dierum ſaltem numerum viuendi quadam normâ aut medicamentorum ope propagaret, ſicq; temporis vitalis defluuium ali-

quantiſper retardaret, moriendi verò neceſſitatem perendinatione quomodolibet facta procraſtinaret: ea enim vitæ noſtræ breuitas tam quidem fragilis & caduca fecit, vt in eius termini ignoratione ac dubia ſollicitudine ſanitatis ſtudio cuncti ferè teneantur, & ea quæ conueniunt adminiſtrent. Vndè Poëta,

Mors incertarum rerum certiſſima: cunctis
Incertum quando, certum aliquando mori.
Nullus ab occaſu procul eſt homo, nullus ab ortu,
Nec tamen illius immemor huius homo.

Etenim,

Cor niſi cura nihil, caro nil niſi triſte cadauer,
Naſci ægrotare eſt, viuere ſæpè mori.

Proindè rectè ac melius vitam humanam deſcripſiſſe videtur S. *Auguſtinus his verbis in Origin. ſuprà textum Iacobi 4. inquiens:* Vita hæc eſt vita dubia, vita cęca, vita ærumnoſa, quam humores tumidant, dolores extenuant, ardores exiccant,

aërea

aera morbidant, eſcæ inflant, ieiunia macerant, ioci diſſoluunt, triſtitię conſumunt, ſollicitudo coarctat, ſecuritas hebetat, diuitiæ iactitant, paupertas deijcit, iuuentus extollit, ſenectus incuruat, infirmitas frangit, mœror deprimit, & poſt hæc omnia mors interimit, uniuerſis gaudijs finem imponit, ita ut cum eſſe deſierit, nec fuiſſe putetur, eſtq; heſterna dies & craſtina, quaſi eadem. *Vndè Verſus,*

Hæc quæ adeſt hodie quod nomẽ habebat heri? cras
Cras hodie quod nam nomen habebit? heri.
Cras lentũ ꝙ adeſt nunquã, nec abeſt procul unquã,
Quonam appelletur nomine? cras, hodie.

Fluit enim vita noſtra ut ventus, & tempora dierum noſtrorum præcipiti decurſu inſtar undarum celeritèr feruntur, quod notans Ouid. in Metamorph. temporis defluuium ſic ingeniosè deſcripſit.

Ipſa quoq; aſſiduo labuntur tempora motu
Non ſecùs ac flumen; neq; enim cōſiſtere flumen
Nec leuis hora poteſt, ſed ut unda impellitur unda
Vrgeturq́; prior veniente, vrgetq́; priorem,
Tempora ſic fugiunt paritèr, pariterq́; ſequuntur,
Et noua ſunt ſemper, nam ꝙ fuit ante relictū eſt.
Fitq́; ꝙ haud fuerat, momentaq́; cuncta nouantur.

Proindè cum priſci vitam citiùs deſinere quàm venire cernerent, ac ipſos infantes ſenectutem à tergo inſequi obſeruaſſent, remedia quædam excogitanda cenſuerunt, quibus vitam producerent, ac terminos illos qui amputari penitùs nequeunt, extenderent. Aequiparatur ætas noſtra Roſæ, *quæ cum naſcitur defluere incipit, etenim*

Quàm longa una dies, ætas tam longa Roſarum,
  Quas pubeſcentes iuncta ſenecta premit.
Quam modo naſcentem rutilus conſpexit Eous,
  Hanc rediens ſero veſpere vidit anum.

Breuius Hieronymus citante Suida.

Verna breui Roſa flore nitet, ſimul ille receſſit,
  Non Roſa quærenti ſed Rubus aſper erit.

Aſſimilatur huic vita noſtra non immeritò, namque

Vt Roſa manè viget, tamē & mox veſpere languet,
Sic modò qui fuimus, cras leuis umbra ſumus.

Itaque Philoſophorum, omniumq; ad æternitatis ac immortalitatis memoriam adſpirantium ſtudium eò deflexit, ut vitam quamdiu poſſet, tutaretur. Vixit Pythagoras centeſimum decimum ſeptimum annum aceti Scillini beneficio nullâ unquam aduersà corporis valetudine tentatus, nec Socrati ſeptuageſimum ætatis annum agenti ſenile quid contigit. Cicero ſexagenarius iuuenilia omnia retinuit. Diogenes intùs melle, extra oleo perunctus à morbis ſecurus in longam diem vixit. Cato octoagenarius de ſeipſo gloriari auſus fuit, quod ſenectus ipſum non afflixerit, itemque quod ipſius vires nec curia, nec roſtra, nec amici, non clientes aut hoſpites deſiderauerint. Noſtro porrò æuo Aloiſius Cornarus ad quadrageſimum annum valetudinarius, Diætæ beneficio ad nonageſimum ſeptimum uſque peruenit. Plures cum vitam uſque adeò produci poſſe agnouiſſent, cadauera à putredine vindicanda eſſe cenſuerunt, idque adeò illis curæ erat, vt corpora non niſi Balſamica virtute condita ſepelirent, quæ ad bis mille ferè annos integra ſeruata ipſi conſpeximus.

Hanc ab interitu corpora tutandi normam ingreſſus peruetuſtus ille Ruffus Epheſius, medicamentum ex Aloe, Myrrhâ & Ammoniaco compoſitum peſti aduerſaturum prodidit, quod Auicenna Rex Arabum aſſumpto Am̃oniaci loco Croco nõ nihil immutauit, gaudentq́ue noſtra adhuc ſæcula tam præſtantis ac benefici medicamenti vtilitate perfuſa: cui Paracelſus ipſemet Galenicis medicamentis parum alioquin fauens magnam ſalutis aream adſcripſit, & Elixir Proprietatis ex his *ſimplicibus eludens, humanam naturam ſaluam ad extremum perſiſtere poſſe pollicitus eſt. Paratæ proindè dudum fuêre variæ ſalutis tutelæ ac auxiliares medicaminum ſtructuræ, Antidotus Esdræ, Sal Sacerdotale, Theriaca, Mithridatium, Opopyra, Philonium, pharmaca priſcis celebrata, artificibus immortale nomen adſcribentia, quorum fama nulla prorſus delebili memoria unquam eſt interitura.*

Priorum exempla ſecuti poſteri in ſanitatis tutelam non minùs intenti, veterum inuenta amplificanda, & in maiorem ſubſequentium vtilitatem diducenda eſſe ſunt arbitrati, inuentis alia inſuper inuenta addentes, iuxta illud Martialis lib. 8.

Omnis habet ſua dona dies, nec linea diues
Ceſſat, & in populum multa rapina cadit.

Habes hic igitur, candide Lector, noſtro labore partum hoc ſanitatis Aloedarium, ex

ſimpli-

ſimplicium quorundam medicamentorum ex omni ferè vegetabilium cenſu delectam congeriem ea ſanè ratione in publicum uſum compaginatam, ut quid, quantúmue in conſeruanda valetudine, præcauendis ægritudinibus, vitâ humanâ proroganda, ac corpore noſtro à præcoci interitu vel præmaturâ corruptione tutando medicamina poſſint, cernere queas, & his ipſis tutò, ſecurè, ac fidentèr uti poßis, quæ firmis omninò rationibus fulcita non ſine grauißimorum auctorum teſtimonijs certificata huc adduximus.

Sunt autem hæc ipſa ſimplicia, quæ ad Alöedarij huius ſtructuram confluxerunt, non ex Animalibus aut eorum partibus, vel quæ ab ipſis deſumuntur, neque ex Mineralibus aut Metallicis, ſed ex meris ac ſolis vegetabilibus deprompta, eaque lectiſſima ex unaquaque eorundem tribu ſeu ſpecie ſelecta, ita ut Herbæ, Radices, Flores, *Aromata, Ligna,* *na, Succi, Lacrymæ, Gummata, ipſiq́; adeò fungi ad medicamenti huius apparatum ex ſua quælibet familia quidquam contulerint, quando ex omnibus quod præſtantiſsimum erat, aut cum nobiliſsimo æquiparari potuiſſet, in hanc œconomiam deductum fuit, ſiquidem quodlibet ſua ex claſſe præcellentiſsimum (utpotè ex Herbis Marum, ex Lignis Agallochum, ex Aromatibus Coſtus, ex Lacrymis Myrrha, ex Floribus Crocus, ex Reſinis Am̃oniacum, ex Radicibus Rhabarbarum, ex Succis Aloê, ac denique ex Fungis Agaricus) in hæc comitia demigrauit, ſolis fructibus ſeminibusq́; exceptis, quæ ſuum quoque locum aut ipſamet per ſe ſunt habitura, aut alijs commiſsione data fidem præſtitura.*

Et hæc quidem Raymundus veſter, iam fermè inclinans ac rerum numeroſa viciſsitudine defeſſus, licet adhuc iuuenis videri poſsit, attamen laborũ onere ſeneſcẽs poſteritati ſub-

iunxit, ut quibus medicamentis ob temporum & negotiorũ importunitatem cõmodè quandoque uti ſibi non liceret, uniuerſa tamen ciuitas per occaſionem gaudere poſſet, Aloëdariũ hocce in patriæ uſum & pij Phyſici memoriam offerens, ac cum Mantuano exclamans,

Turne quod optanti diuûm promittere nemo,
Auderet, voluenda dies en attulit ultrò.

Quod ſi DEVS *opt. max. vitam ac ſalutem dederit, recuſum de Peſtilentia libellũ meum, eundemq́; auctum ac locupletatum adiecto indice, & addita ſimul de febre porphyroide ſeu petechiali appendice mox ſpectabis: tum & alio volumine conſcriptas iam Medicinæ lugentis threnas ac vindicem innocentis artis Apologiam breui es habiturus; interim hoc donario noſtro utere, fruere, & vale.*

Caput primum.

ALOEDARII MAROCOSTINI,

Seu

PILVLARVM EX MARO, COSTO, ET ALOE CONFECTARVM DESCRIPTIONEM GENVINAM CONTINENS.

℞. *Mari veri,*
Croci Orientalis. ana. drachmam unam.
Agarici troch.
Coſti Indici acris.
Myrrhæ ſelectæ. ana. drachmam unam ſemis.

Ammoniaci thymiamatis in ungues concreti, drachmas tres.

Rhabarbari exquiſitiſsimi, drachmas ſex.

Ligni Aloes, ſcrupulum unum ſemis.

Aloes Soccotrinæ, uncias tres.

MODVS PARANDI HIC SIT.

OMnium primò Ammoniacum thymiama in ſufficienti quantitate aceti Scillitici tenuitèr diſſoluatur, cui mox iungatur Myrrha aceto Rutaceo diluta. His ambobus admiſce Aloën in uncijs ſex Muchari Roſarum perfecti, ſitu defæcati, colati, & translucidi, ac uncijs quatuor ſucci

Limoniorum aut Citri diſtemperatã. Vbi hæc ſimul probè unita fuerint, in oxypicra hac ſoluito Agaricũ & Rhabarbarum, utrumque priùs aquâ Cinamomi irroratum, ex quibus Agaricus in ſucco Apij, Fæniculi, & Abſinthij, Rhabarbarum verò in ſucco Cichorij, Pimpinellæ, ac Fumariæ priùs in formam tenerioris pulticulæ diſſolutum ſit. Tum verò Crocũ, Coſtum, Lignum Aloës, ac Marum in æquis partibus aquæ Roſarum odoratiſſimæ, ac ſucci Citri recentis diluta medicamini adhibeto, & omnibus ſimul probè mixtis affunde in cucurbitã vitream,

Aq. Lupuli,
Boraginis,
Betonicæ,
Cardui Benedicti.
ana, uncias quatuor.
Agrimoniæ,

Iuæ Arthetica,
Centaurij minoris,
Rorismarini.
Ceraſorum nigrorũ. ana.
uncias quatuor.

Stent in infuſione probè tecta, loco calente, vel in Balneo B. Mariæ rorido per triduum: poſtea quod clarum ſupernatat, per inclinationem ſeparatum filtro diligentèr transmittatur, ac cucurbitæ indatur, abſtrahaturq; ab eo in Balneo omnis humiditas, donec extracti ſpiſſitudo in fundo craſſioris mellis inſtar reſideat, quę leuitèr poſtmodùm exili calore penitùs exiccetur, ut in pilulas effingi queat. Fæcibus relictis abſtractus humor rurſus affundatur, ut reſiduum tincturę extrahat quod vbi factum fuerit, maſſa omnis leuitèr exprimatur, ac per rarum linteum transcoletur, pareturq; exindè lege artis extractũ ſecundum, ut priùs in uſus pilulares aſſeruandum.

Artificis nunc indefeſſi negotium ut aſſurgat neceſſe eſt, dextrum enim & affabrem compoſitionis formatorem medicamentum hoc deſiderat, à cuius comparatione plures aut artificij induſtriâ, aut laboris ſedulitate perterriti formidauêre, relicto interim medicamine, nihil hominibus ſolatij præbente, ni doctus id & peritus Pharmacopæus aſtruat. Eſt autem ita Pilularum harum ſtructura delineata, ut ne minimus quidem error in Aloëdarij huius præparatione committi facilè poſſit. Etenim Ammoniacum omniũ primò aceto Scillitico diſſolui poſtulat, ut protinus diluatur, ac tenerrimè diſtractum cæteris iungi poſſit. Confunditur huic Myrrha aceto Rutaceo diluta, ut Gummata & lacrymæ propaginis quadam ſorte ſibi familiares ac propinquæ citiùs coaleſcant. His Aloë in Roſaceo Mucharo diſſoluta, ut ſuccus Reſinis vicinus iungitur, cui ſuccus Limonum ad calorem eius temperandum miſcetur, cum Ammoniacum

Bdelij locum ſuppleat, & vitia hæmorrhoidas exacerbantia temperet. Nũc verò Agaricus & Rhabarbarum (hoc quidem jecori, illud pulmonibus ac pectori profuturum) ſuis ſuccis perfuſa, de quibus poſteriora Capita rationem ſunt reddítura, compoſitioni iunguntur, ac tandem Aromata quaſi ſales aut condimenta quędam, Crocus nimirum, Coſtus, Xyloaloë ac Marum ſuis quoque liquoribus madefacta compoſitionem perfectura ingrediuntur.

Liquores affuſi, qui vim omnem medicaminis aut præcipuam ſaltem prolexêre, non ſunt primâ vice alitèr niſi ſola inclinatione transcolandi: ubi autem extillatione factâ pharmaci cremor in fundo reſederit, tranſtillatus humor prioribus fæcibus redditus reſiduum virtutis extrahat, cui poſt colaturam factam leuis quoque expreſſio concedenda, & abſtracto liquore chyliſma lege artis in cucurbitæ area cogendum, cuius quidem doſis dupla eſſe poterit; eſt enim prioris extillationis poſterior pediſſequa, licet non minus in effectu valeat, dum̃odo id quod in ſubtili virtute prioris extractationis ſecundæ deeſt, duplicatione ponderis in ſecunda reſarciatur.

Aloëdarium autem iſtud cùm non com̃odius quam pilulari formâ effictũ ventrem intrare queat, idcircò eadem effigie id ipſum præſtamus integrum, nullis alioquin tam acerba & amara ſi alitèr ageretur voraturis. Tu autem candide Lector, hæc quæ in præſenti ſcripſimus, tibi data reputa, vbi nè ſcrupulum quidem ſine ratione, experientiæ autem expertis ne tantillum quidem comperies: attamen tuo conſilio hæc ipſa caſtigare & emendare poteris; ſi meis curis labores tuos ſubiunxeris.

Nec ſunt ſuo honore fraudandi cæteri, qui ſimilia Aloëdaria longo ac fælici vſu comperta, in communem vſum tranſtulêre, inter quæ excellunt Pilulæ Angelicæ Nobilis & Clariſſimi viri Domini D. Baieri Francofurdenſis, itemq; Balſamus Aloëticus Quercetani, nec non maſſa pilularis à Venetis olim ad nos deportari ſolita quę iam modo in vrbe hac noſtra dextrè parari conſueuit. Verùm cedunt hæc omnia in DEI omnipotentis honorem ac proximi vtilitatem, dignum enim & iuſtum eſt, vt largitor omnium bonorum per opera manuum ſuarum, laudetur ac benedicatur cui honor in ſæcula.

Caput ſecundum.

DE MARO.

MARVM, Græcis Μάρον, herba eſt ſurculoſa, flore Origani, ſed folijs multò candidioribus, flore odoratiore natura Siſymbrij, ſubaſtringens, & modicè calefaciens, prout Dioſcor. lib. 3. cap. 4. Oribaſius lib. 11. Collect. Medicinal. in litera M. plurimam eam ad Magneſiam & Tralles naſci ſcripſit. Eſt porrò Magneſia Plinio lib. 5. Nat. hiſt.

Mari natales.

hiſt. 29. auctore, Mæandri cognomine inſignis, in Ionia à Theſſalica Magneſia orta quindecim millia paſſuum ab Epheſo diſtans. Marcellus Virgilius Marum ſiſymbrion eſſe voluit, Hieronymus Tragus ſylueſtrem Maioranam, Manardus Sampſuchi ſpeciem non iniquè arbitratur, Auicenna Marrhubium, Apiaſtrum ſeu Meliſſophyllon & Bugloſſam confundere videtur. Attamen reuera Marum Amaraci ſpecies eſt nobilior, vnde aliqui Amaracum Maioranam magnam, Marum verò alteram nobilem & quàm maximè odoratam ſtatuerunt. Hac de re Galenus lib. 1. de Antid. in conf. Magmatis Hedychroi ſic ſcribit: *Hæc autem Hedychroi Magmatis conficiendi ratio, veluti diximus, ab Andromacho per manus multorum ad nos vsque peruenit, nam quas alij conſcripsère aliqua in re ab hac noſtra differunt; quæ ſiquidem Hedychroi deſcriptiones ab alijs traditæ ſunt, qui medicamentorum experientiæ dant operam, rerum iniectarum pondere ab hac euariant, aliæ*

Galeni locus de Maro lib.1.de Antidotis

verò neque Marum, neq; Amaracum prorſus habent, quædam alterutrum tantum continent, neque enim duo hæc unguentarij omnes noſcunt, eò quod herbas ſolùm Creta aduectas emant & earum ſemina atque ſuccos. Ego verò & has duas herbas ſcio in Aſia naſci at in alijs quidem regionibus raras eſſe, ſed in Cyzico frequentes. In Italiâ quoque ut & alias quasdam herbas, ita & Amaracum vidi, qui odore multum à Maro ſuperatur, Marum enim valdè redolet. Hæc Galenus.

Mari vires.

Aromaticam hanc herbam pluribus ijsq; præclaris dotibus inſignem eſſe non odor modò, ſed & ſapor eius patefacit ac oſtendit; eam autem inter Cephalica medicamenta haudquaquam poſtremum locum obtinere quiſquam cenſeat, conducit hæc enim vel aſſumpta, vel maſticata morbis cerebri frigidioribus, Apoplexiæ, Paralyſi, Spaſmo, Vertigni, Tetano, ſenſuum obfuſcationibus, & id generis malis, quibus egregiâ ſuâ vi potentèr reſiſtit, aurium dolores ac ſonitus tollit,

lit, pituitam à capite detrahit ac cerebrum abſtergit, ſpiritusq́; animales reficit ac redintegrat. Aperit inſuper, attenuat, digerit, roborat, & anhelandi difficultatem expedit, ſtomacho quouis modo vel aſſumpta, vel admota ſalutaris ac pectoris morbis aduerſa. Quin etiam hæc ipſa iecinoroſos, hepaticos ac lienoſos adiuuat, præterquã enim quod obſtructiones viſcerum aperit, ea ipſa roborat ac firmat: uteri præterea frigidis malis ſuccurrit, & flatus craſſos ſiue in inteſtinis, ſiue alibi in corpore oberrauerint, diſſipat, auxiliatur proindè ijs quos tormina vexant, aut qui Colicæ tormenta patiuntur; incipientem hydropẽ ac tympanitida prohibet, ac ijs quos vrinæ difficultas tenet, opem fert, poteſtq́; ea omnia longè potentiùs, quæ Maiorana noſtra (quæ à Maro denominationem duxiſſe videtur) efficere valet.

Habet ſanè Marum omnes Amarici vires, quas Poëta ſic carmine complexus eſt.

Torrida ſi neruis & Amaracus apta cerebro,
Hanc ſitiens ſemper non minus optet hydrops.
Vrinæ & tumidis reſerat ſpiracula ventis;
Hanc cui ſit matrix ægra puella colat.

Marum qua de cauſa Aloedario huic ſit inditum.

Itaque & Marum ex omnibus plantis noſtro ſingulari delectu Pilulas has adornat, quibus vires iam commemoratas tribuit, herbula capiti, pectori, ſtomacho, inteſtinis, veſicæ, vtero, ac neruoſis partibus proſpectura, & partes præcipuè animales roboratura, cui & natura amaritudinem quandam eamq́; aromaticam indidit, cuius dote putredinibus non minus reſiſtere poteſt, corpori humano ruinam minaturis.

Caput tertium.

DE COSTO.

CVM variæ Coſti ſpecies, colore, ſapore, ac natiuo ſolo, aut patriâ ſeu regionibus in quibus is naſci traditur, differentes, ab auctoribus diuerſim deſcriptæ legantur, fueritq́; hucusque magna inter Medicos lis & controuerſia de legitimi Coſti notis, & quibus indiciis verus à falſo dignoſci poſſet: operæ pretium erit, quiſnam verus Coſtus ſit Dioſcoridi quondam agnitus, diſquirere. Extat enim Coſtus Arabicus, Indicus, Syriacus, itemq; peregrina alia forſitan Helenij Comaginei radix pro Coſto ſæpiùs diuendi ſolita, quam præfatus Dioſcorides pro Coſto emptoribus fraudulentèr obtrudi, ac pro vero Coſto ſupponi ſcripſit lib. 1. cap. 15.

Diuerſæ Coſti ſpecies.

Duplicem hucuſque Coſtum officinæ Pharmaceuticæ tenuerunt, dulcem nimirum & amarum, cum interim nemo videat, quomodo Coſtus aliquis dulcis eſſe queat, utpote in quo inſignis amaritudo & acrimonia deſideretur, & is à mordicitate cõmendari ſoleat, prout verſus ſonat

Coſtus officinarum duplex.

Nardus odore beans, & mordens Coſtus Amomũ
Verſicolorq́; Aloes lignum, &c.

Itaque fatuam quandam radicem,

& ſapore vel acrimoniâ carentem pro dulci Coſto nonnulli hucusque coluerunt, quod ſi autem notas eas, quas Dioſcorides in vero Coſto requirit, diligentèr expendas, omnem certè Coſtum amarum eſſe debere deprehendes: complures hæc indicia in Coſto requirentes Zedoariam maiorem pro Coſto Syriaco aſſumpsêre, quam etiã nosipſi olim loco Coſti veri paulô minori efficaciâ Theriacæ indidimus. Durauit autem hæc cum errore controuerſia tamdiu, donec per longas & prolixas maritimorum itinerum fatigationes, verus nobis Coſtus à paucis nunc annis innoteſceret, quo nũc abundè gaudemus, omnes eas notas habente, quas Dioſcorides loco citato clarè deſcripſit: eſt enim eximiâ odoris ſuauitate præditus, candidus, leuis, amarus, acris, & aromaticus; Hunc præſtant nauigia, ſed corticis magis quam radicis ſpeciem prę ſe ferentem, eſt enim ad modũ Cinamomi in cannas conuolutus, denſior tamen ipſo Cina-

Omnis Coſtus ut amarus ſit neceſſe eſt

Zedoaria maior pro Coſto ſubſtituta.

Coſti veri deſcriptio

Cinamomo ac durior, & ex paucâ flauedine albicans. Eum primo intuitu vulgus Cinamomum candidum aut Canellam albam dixit, adeò ut Germani quoque eum album Cinamomũ nominare hucusque ſoleant, cum dicunt Weiſſe Zim̃etrinden. Veruntamẽ tam amarus & tam acris eſt hic Coſtus, ut eius mordicationem lingua maſticantis vix ferat; præterea tam odorus ac ſapidus, ut omnium aromatum ſapores ac odores in ſe contraxiſſe videatur, habet enim acrimoniam cum Zingibere & Caryophyllis, amaritudinem cum Zedoaria & Calamo, feruorem cum Pipere, fragrantiam cum Caſſia lignea & Cinamomo communem, quorum omnium ſapores ac odores manducanti exhibet, à nullo vel vix ullo aromate hucusque ſuperatus. Quondam optimum Coſtum ex Arabia delatum fuiſſe Dioſcorides innuit, qui nunc in multis Indiæ locis, præſertim verò in Guzarate, & circa Amadabar, quæ in deſertis ſita eſt, naſcitur, licet

Coſti natales.

licet etiam olim ex India verùm nigricans fuerit delatus. Vide Garziam ab Horto lib. 1. cap. 35. Gal. 7. Simpl.

Huic igitur Coſto, (cui ob notas omnes ab auctoribus priſcis ipſoq; Galeno deprædicatas inſignes ac varias quoque vires ineſſe quilibet eius uſum expertus agnoſcit) meritò in præparatione huius medicamenti fiduciam habemus, is enim præter alias inſignes dotes potentèr calefacit, undè flatus craſſos promptè diſcutit, ſegnitiē coctionis emendat, ciborum in ventriculo corruptionem prohibet, colicos dolores à frigore aut flatibus profectos placat, quin & uterinis malis auxilio eſt, menſes & urinas ciens: viperarum morſibus ac venenis aduerſatur, ut proinde antidotis conficiendis ſemper fuerit idoneus & ſummoperè ad horum confectiones expetitus. Pectoris inflationes ex Abſinthiaco hauſtus tollit: valet etiam ad rupta & conuulſa, ac ventris inſuper tineas pellit, nec non neruorum reſolutiones illitu per-

Coſti vires.

perſanat. Eo veteres corpora ante febrium acceſſiones perungere ſunt ſoliti, ut corporis habitus hac unctione caleſceret, rigores verò miteſcerent.

Eum igitur in compoſitionem noſtri Aloëdarij adduximus, ut non modò eximias ſuas vires medicamini huic tribueret, ſed etiam ut (quoniam non nulla huic pharmaco purgantia, ſed lenia valdè ac tardè aluum mouentia inſunt) is eorum actiones exſtimularet, ac ſuſcitatos ab horum commotione flatus diſcuteret ac carminaret, quem adeò modeſtâ doſi medicamini huic indidimus, ut calefacere quidem ſed adurere nihil queat, quomodo eũ crudis ventriculis ciborum coctionẽ reſpuentibus ſuprà modum auxiliaturum, ac inteſtinis diſtentis & exſufflatis præcipuam opem laturum confidimus, quod ipſum experientia ducti hucuſque in uſu huius Aloëdarij obſeruauimus.

Cur Coſtus huic Aloedario inditus.

Caput Quartum.

DE CROCO.

Croci deſcriptio.

Croci patria diuerſa.

CRocvs, quem Callimachi Scholiaſtes παρὰ τὸ ἐν κρύει θάλλεσθαι, ideò quod bruma vireat, ſic dictum arbitratur, flos eſt plantæ cuiusdam è bulboſa radice, folijs Tragopogoni, anguſtioribus verò & numeroſioribus humi cubantibus poſt æquinoctium Autumnale emergens, Colchico Ephemero haud abſimilis, cuius flammea ſtamina in medio floris emergentia inſtar Antheræ primam inter flores laudem meruerunt. Huius varia ſunt genera natalis ſoli diſcrimine ſolumodo differentia, eſt enim Crocus Corycius, qui olim optimus habebatur, à Coryca, quæ promontorium Cretæ & portus Æthiopiæ eſt, ut Stephanus innuit, denominationẽ habens, cuius Martialis meminit hoc verſu,

Crocus Corycius.

Vltima Corycio quæ cadit aura croco.

Specum ibidem Corycium aut Corycum,

cum, quem Nymphæ incolerent, extitiſſe, veteres memoriæ prodiderũt, unde & Corycides Nymphæ dici ſolebant. Galen. in carmine Theriaces Androm. lib. 1. de Antidot. Crocum Corycium ſic commendat.

Hinc ſupereſt Myrrhā Coſtumq; ſpecuq; reuulſum
Corycio, fragrans impoſuiſſe Crocum.

Ouid. 1. Metamorph. Corycium antrum Parnaſſo monti (qui biuertex dicebatur) adſcribere viſus eſt, cum ait:

Parnaſſi deſcriptio

Mons ibi verticibus petit arduus aſtra duobus
Nomine Parnaſſus, ſuperatq; cacumine nubes.
Hic ubi Deucalion, (nam cætera texerat æquor)
Cum conſorte thori parua rate vectus adhæſit,
Corycidas Nymphas & numina montis adorat,
Fatidicamq; Themin, quæ tunc oracla tenebat.

Crocus Lycius, Cyrenaicus ac Centuripinus, itēque Aquilanus.

Crocus Auſtriacus.

Secundam bonitatis laudem merebatur Crocus Lycius ex Olympo monte decerptus, dein Cyrenaicus ex Cyrene, tum verò Centuripinus ex Sicilia petitus, inde Aquilanus ab Aquila Veſtinorum urbe adferri ſolitus: nunc præſtantiſſimum Orientalem nominatum Germania noſtra ex Auſtriæ &

Pannoniæ ſeu Hungariæ finitionis regionibus nobis ſuppeditat. Eſt & Crocus διάλευκος, in medio pallidus, ſed minoris efficaciæ ac effætarum virium, ut enim Crocus ſaturato rubore turgeat, & abundè tingat, neceſſe eſt: unde forſitan ſanguis Herculis putatus eſt, ut eſt apud Dioſcorid. lib. 1. cap: 25. Colorem eius tangit Virgil. 4. Georg. inquiens,

Crocus ſanguis Herculis putatus.

Et glaucas Salices, Caſiamq; Crocumq; rubentem.

De Croci diuerſis generibus aut potiùs ſpeciebus ita Plin. lib. 12. cap. 6. *Prima nobilitas Cilicio Croco, & ibi Coryco mõte, dein Lycia monte Olympo, mox Centuripino Siciliæ. Aliqui Phlegræo ſecundum locum dedêre. Gaudet radix eius calcari & atteri pede, pereundoq; melius prouenit;* hæc Plinius. Vnde Carmen.

Pulchrior ut creſcat, teritur crocus, ô furor ingens,
Lætior ut poſsis ſurgere, velle premi?

Eſt & Galliæ Narbonenſis regio Croci fertilitate celebris, qui olim ex Ægibus Ætoliæ copioſus aſportabatur. Vide Herodot. lib. 8. Dionyſ. lib. 1. Anti-

Crocus Gallianus.

quit. & Srrabonem lib. 9. Ciliciæ huic, ex qua regione laudatiſſimum quondam Crocum petitum eſſe Plinius loco iam citato innuit, quæ à Cilice Agenoris filio ſic dicta eſſe creditur, præfuit olim Cicero Prætor. Qua ſuper re lege Herod. lib. 7. Plinium, Ptolomæū lib. 5. cap. 8. Strabonem, Ammianum, Solinum, & R. P. Raderi Societatis IESV doctiſſima & accuratiſſima in Martialem Com̄entaria, præſertim ad Epigram. 3. lib. ſpectacul. ſeu Amphitheat. Cæſ. quod veteres ſparſionibus ex Croco paratis irrorare ſunt ſoliti: quā quidem ſparſionem Græci *κρόνον ῥαινόμενον*, Latini verò, imbrem odoratū ex aqua (ut eſt apud Apuleium & Antonium Muſam apud Senecam) aut vino, in quo Crocus diluebatur, paratum dixêre. Martialis hanc aſperginē quę ſpectatores velut imber irrorabat, nimbum vocauit loco citato, cum dixit:

Aſpergines ex Croco paratæ.

Feſtinauit Arabs, feſtinauere Sabæi,
Et Cilices nimbis hic maduêre ſuis.

Et alibi:

Lubrica Corycio quamuis ſint pulpita nimbo.

Ad quod item Poëta alius alluſit hoc carmine.

Hoc rogo non melius quàm rubro pulpita nimbo
Spargere, & effuſo permaduiſſe Croco.

Erant enim in amphitheatris, circis, ac etiam ſtatuis occultæ quædam fiſtulæ ſeu tubi hinc inde ea arte diſpoſiti, ut odoros liquores leniter in ſpectatores ſubinde eiacularentur, eosq; ſuauiſſimi madoris aſpergine irrorarent, ut odoris gratia perfuſi recrearentur & hilareſcerent. Ouidius liquidum crocum, Propertius ſollemnes crocos & preſſuram croci vocauit. Qua de re vide ſupra cit. R.P.Raderum lib. 5. Epigr. 26. fol. 368.

Fabula Croci.

Galenus fabulam narrat 9. de Compoſ. med. de Croco puero, cuius ſanguis in hunc florem verſus ſit. Eiuſdem etiam meminit Ouid. 4. Metamorph.

Et Crocum in paruos verſum cum ſmilace flores.

Aliqui ſcribunt Crocum adoleſcentem à Mercurio in diſci ludo, illapſo in caput adoleſcentis diſco interfectum, & ex eius ſanguine florem natum, unde Camerar. in Carmine,

Flauæ ſunt comæ iuuenis beneolentia fila
Fuſo ab Atlantiada nata cruore deo.

Et Philo Tarſenſis Philoſophus & Medicus antiquiſſimus, in ſuo Medicamine quod Philonium Tarſenſe inſcribitur, Crocum metaphorica locutione ſic indigitat, ac tectè fabulam inuoluit, inquiens:

Spirantem & rutilum pueri crinem accipe, cuius
Mercurii in plantis ſanguinis unda micat.

Ex Croco veteres varia remediorum genera parare conſueuerunt, variæ enim apud auctores leguntur vnguenti Crocini, item & Crocomagmatum deſcriptiones, de quibus vide Æginetam lib. 7. cap. 12. Dioſcorides unguento ſuo Crocino calefaciendi, ſomnum alliciendi, pus mouendi, ulcera purgandi, uterinas præcluſiones reſerandi, concoquendi, emolliendi, humectandi, & permulcendi vires attribuit, quod tamen aliter quoque Pau-

Medicamenta veterum ex Croco parari ſolita.

lus loco citato componi ſcripſit. Quoad Crocomagmata. Galenus 2. de Antidot. Crocomagma ſic deſcribit.

Crocomagma ex Galeno.

Crocomagma ſi habere bonum cupis,
Miſceto diligentèr hæc cuncta ſimul:
Primùm Cilicij drachmas centum Croci.
Myrrhæ dimidium pinguis, inde Roſæ
Tantundem ſiccæ; poſt amyli candidi,
Et gummi drachmas bis quinque & viginti.
Cuncta hæc tuſa atque excuſſa bene
Vino Coo inſperge parum,
Vbi ſatis maduerint, finge rotas,
Sicca, utere ut bono cum opus fuerit.

Optimum Crocomagma

Sed longè alitèr Damocrates in verſibus, quam deſcriptionem Aetius quoque habet lib. 2. cap. 196. & lib. 6. cap. 50. & lib. 14. cap. 50. Meſue ſuos quoque componit trochiſcos Crocomagmatis. Optimum id Crocomagma eſſe ſcribit Dioſcorides, quod odoratum foret, modicè myrrham olens, graue, nigrum, ligni expers, læue, ſubamarũ, quod Croci colorem redderet, guſtatumq́; vehementer linguam ac dentes inficeret, colore aliquot horis permanente, quale quod ex Syria deportabatur, erat. Poetas etiam Croco elegangantiã tribuiſſe patet ex lib. 1. Æneid. ubi Virgil. elegantem veſtitum deſcribere volens ait,

Et circumtextum croceo velamen acantho.

Sunt qui Trochiſcos Hedychroos ob grati iucundiq́; coloris energiam ſic appellatos exiſtiment, unde Galen. lib.1. de Antidot. in carmine Theriaces Andromachi ad Neronem de Hedychroo,

—— —— —— tantum medicaminis eius.
Quod grati nomen magma coloris habet.

His adſtipulatur Maranta Andromachum de Hedychroo loquentem habens fautorem eo carmine, quod habetur lib.1. de Antidot.cap.17.

Magma quod Hedychroum læto dixere colore,
Aſpalathi drachmis Aſariq́; Mariq́; duabus
Conſtat, nec plures attollit Amaricus illis,
Tres Calamus, latè ſuaues qui ſpargit odores,
Tresq; Arabũ paßim qui creuit Iuncus in aruis,
Tres Coſtum redolens, tres toto cognita Ponto
Phu quibus æquale fragrantia Cinnama pondus
Et lachrymæ & ſarmenta dabunt quæ Balſamus edit.

Hedychroum magma læto colore perfuſum dicitur ob Crocum qui ingreditur.

Rurſus ſex Folium drachmas, ſex Indica Nardus

Sex Caſiæ Calami, ſex Myrrhæ gutta leuabit,
Sexq; Croci flores, bis ſex attollet Amomum;
Maſtiche ſolidā tantū trahet ultima drachmā.
Omnia tu vino ſimul hæc coniunge Falerno.

Crocomagma Mendeſium.

Aliâs Crocomagma unguenti Crocini fæx fuit, & retrimentum quod unguento ex Croco & reliquis aromatibus expreſſo ſupererat, ac in paſtillos cogi & in multos annos ad varios vſus vtilitèr aſſeruari ſolitum fuit. Erat & celeberrimum quondam Crocomagma Mendeſium in Ægypto (ubi Mendes colebatur) inuentum, quod ab Ægineta lib. 7. cap. 20. deſcribitur. Conſtabat id oleo Balanino, Myrrha, Caſſia, Terebinthina & Cinnamomo, ubi & oleum Crocinum deſcribitur. Verum porrò Crocomagma (ut ex Galeno colligitur) quod ex Damocratis traditione parari conſueuit, conficitur ex Croci drachmis viginti quinque, Myrrhæ & Roſarum aña. drachmis duodecim ſemis. Amyli, Gumi Arabici aña. drachmis ſeptem ſemis cum vino Chio in paſtillos formatis. Vide

Pharmacopæiam Auguſtanam in claſſe Trochiſcorũ fol.157. ubi & trochiſci de Croco Nicolai, ex Croco, Roſis, ſemine Ammeos, Myrrha & ligno Aloës parati deſcribuntur.

Trochiſci de Croco Nicolai.

Atque hæc de Croco obitèr dicta ſint, nunc vires eius examinemus, & quid de eius virtutibus nõ priſci ſolùm ſed & neoterici ſenſerint, audiamus. Nonnulli eum ſupra cælos locarunt, ut qui ſub Iouis dormientis capite quãdoque emicuerit: alij eum catalogo venenorum certa tamen doſi adſcriptum, infamem nonnihil reddiderũt. Hinc Dioſcorides cap. 25. lib. 1. de Croco ſic ſcribit: *Lethalem Crocum dixerunt, ſi trium drachmarum pondere bibendus detur; ſed quod verum ſit, maturat Crocus, mollit, leniter adſtringit, urinam cit, & amabilem coloris bonitatem facit: arcet idem crapulam cum paſſo potus. Inungitur contra oculorum deſtillationes, ſiſtitq; eas ex humano lacte inunctus. Miſcetur preterea utilitèr potionibus contra intrinſecas. Miſcetur & his, quæ fœminis priuatim*

Croci vires ex Dioſcoride.

tim ad locorum ſuorum & in utroque ſexus ſedis vitia ſubijciuntur & illinuntur. Venerem ſtimulat, ſacrorum ignium inflammationes inunctus lenit. Hęc Dioſcorid. Galenus porrò lib. 2. de Comp. med. ſecund. loc. Crocum lætitiam adferre atque ob id medicamentis cordialibus dextrè ac meritò indi ſcripſit, cui vim quandam emplaſticam ac cõcoquentem lib. 7. med. ſimpl. attribuiſſe legitur. De eodem hortus philoſophicus: *Crocus ita recreat cor, ut digito annulari ſiniſtræ manus affrictus confeſtim ad cor penetret, tanta eſt illi cum corde ſocietas.*

Crocus cordiale eſt medicamentũ.

Sanè Crocus præcipuè cor roborat, venenorum & peſtis contagia arcet, unde extat Electuarium de Croco & Ouo Imperatoris. Icterum quoq; pellit, ac urinam & menſes euocat, memoriam fulcit, coctionem promouet, partus adiuuat: pectori, pulmonibus, jecori, veſicæ & ventri dolẽti prodeſt. Inditur collyrijs oculorum rheumata curantibus, tumores duros ac inflammationes reprimit ac diſſipat. De hoc

Baptiſta Fiera in Carminibus medicis.

Fama vetus taceat, cedant pulmenta Luculli,
Cœna coronata eſt plenior iſta croco,
Hic Cilices redolent ignita cacumina florum
Rubra, ferunt cordi gaudia ſumma tuo.
Si mala ſunt capiti ſegnes ducentia ſomnos,
Illa decor, ſtomachus, triſteq; pectus amant.
Si bibit iſta vorax poterit torpere palatum
Ieiunæ hæc verita eſt ſedula cauſa famis.
At ventrẽ oblectant vuluã reſerantq; tumentẽ,
Hæc ede, ſi riſus expetis aßiduos.

Auget enim in tantum ſpiritus, ut præ lætitia homines nimio eius vſu necare putetur, præ cæteris vero familiaris admodũ pectori exiſtit, unde Cardanus in conſil. de ſpirandi difficul. ait. *Crocus eſt anima pulmonis, & eo ſolo multos liberaui anheloſos, inter quos ſocrum Cæſaris de Comitibus, quæ tantam paſſa erat per duos menſes ſpirandi difficultatem, ut intra paucas horas moritura videretur.* Eſt reuera Crocus adeò thoracis affectibus amicus, ut ſint qui ad ſcrupulum ſemis atque etiam unum cum dimidio Moſchi grano, & vino optimo calido propinan-

Crocus pectori familiaris.

pinando, aſthmaticos curauerint, prout teſtatur Ioachimus Camerarius in horto de Croco.

Itaque & Crocus meritò in his noſtris Pilulis ſubſiſtit easq́; condecorat, quem & Ruffus Epheſius & Auicenna in pilulas Peſti aduerſaturas adduxerunt. Is enim humores citra motum aut agitationem rectificat & complanat nil quidquam inflammans, ſpiritus interim puros ac lucidos reddit, infirmos eosdem reficit, defectos reſtituit, abolitos regenerat, à quo cordi & pectori familiaris opitulatio, maſſæ verò ſanguineæ depuratio ac humorum æquabilitas ad ſanitatis ſymmetriam plurimum faciens, ac neceſſaria, omninò expectanda & bona planè fide obtinenda, unde nec hunc ipſum Crocum Pilulis his deeſſe voluimus eximias ſuas in his vires obtenturum.

Caput

Caput Quintum.

DE AGARICO.

Agaricus unde dictus.

AGARICVS, Cedri aut Laricis fungus ab Agaria Sarmatiæ regione nomen ſortitus has quoque Pilulas condecoraturus acceſſit; is enim inter cardiaca remedia iam olim adnumeratus Dioſcoridi ac reliquis antiquioribus Theriacæ aut Alexipharmaci vires obtinuiſſe credebatur, quem nec Andromachus in magna illa ac ſollemni Theriaca prętermittendum cenſuit: hunc igitur medicamentorũ ad fabricam huius noſtræ Hieræ pilularis confluentium cenſus admiſit, vermes necaturum, cordi opem laturum, corporis habitum vegetiorem redditurũ, colorem eius viuidum præſtiturum, turbidos ſuccos exhauſturum, ac inde vegetiorem hominem effecturum. Peculiaritèr verò Agaricus cerebri & pulmonum excremẽta euacuat, viſcera exonerans, infarctus eorum expedi-

Agarici vires.

ens, obſtructa liberans, acidum ructantibus utile pharmacũ prout Ruffus ſcripſit; tutum præterea omni ætati remedium exiſtit, unde forſan Democritus Agaricum medicinam familiæ dixit, quod ſcilicet tutò ac ſecurè quilibet inter familiares pro familiari ſecuro ac domeſtico medicamento eo uti queat, aut quia is tanquam pater familię (ut doctiſſimus Fallopius innuit) omnes partes iuuet.

Agarici natales.

Olim Agaricus ex Sarmatia per Illyriam, & ex Galatiâ Aſiam, & Ciliciâ Alexandriam atque inde Venetias deuehebatur, quem inde mercatores petere, ac in Europam ferè totam diſtrahere ſolebant: nunc auctis ingenijs & ea quæ penè oculos ſunt tandem cernentibus Tridentini montes, Galliæ Delphinatus, imò & Rhetorum, Noricorum Vindelicorumq; tractus eundem tam copioſè ſuppeditant, ut eum etiam exteri à nobis iam dudum petere didicerint.

Eligatur autem Agaticus candidiſſimus leuiſſimusq́; , quem fæminam dicunt, ſitq́; is rarus, friabilis, primo guſtu dulcis mox amarus; etenim maſculei ſexus, qui eſſe putatur, denſus eſt & grauis ac puſillus ad renis modũ compactus, aut caudici arboris propè adnatus, à glandiferarum arborum fungis parum diſtans, quibus ſclopetarij ad metam plumbeos globos excuſſuri ignem prodendæ flammæ idoneum excipiũt (vulgo **Fewrſchwam** dictus) ſed ad medicinas aut medicamẽta quæuis inutilis, cùm præſertim Ægineta lib. 5 cap. 64. Agaricum nigrum inter grauiſſima venena recenſeat, ipſumq́; Veratro albo nec non Thapſię & Elaterio ſimilẽ faciat, venenoſum planè ac naturæ penitùs formidabilẽ. De hoc audiendus Meſue ſic ſcribens: *Agaricus eſt ex medicinis magni iuuamẽti, cuius ortus eſt ſecùs arbores magnas, quibus iam accidit corroſio & putrefactio. Et generatio eſt ſicut generatio fungorum, propter quod quidam exiſtimauerunt quod ſit fungus, & videtur quod ſic: & quidam dixerunt*

Agarici delectus.

xerunt, quod eſt ſicut apoſtema factum per modum putrefactionis. Alius eſt maſculus, & alius eſt fæmina. Maſculus verò eſt malus, & eſt ille propriè qui eſt longus & niger, & grauis, & habens in confractis ſuis, ſicut fila neruorum, & eſt durus & denſus. Agaricus autem quem ſapientes laudauerunt eſt fæmina, & eſt habens proprietates quinque bonas, & propriè ut ſit albus & leuis, & velocitèr frangibilis, & poroſus, & rarus valdè. Et ut appareat dulcis in primo guſtu eius, deindè ſuccedat ei amaritudo & ſtipticitas, & melior pars totius corporis eſt ſuperior pars ipſius & ſtipes eius non eſt bonus, habens quaſi ſemitas ligni putrefacti, & corroſum ex eo eſt malum. Eſt calidus in primo, & ſiccus in ſecundo, & eſt compoſitus ex ſubſtantia aerea poſita in ſuperficie ipſius à qua primo guſtu ſentitur dulcis, & ex partibus terreis ſubtilibus dantibus ei ſtipticitatem, in quibus adhuc dominantibus igneis eſt in eo de amaritudine aliquid. Et ipſe quidem eſt ſubtiliatiuus, inciſiuus & ſolutiuus naturæ, & carminatiuus ventoſitatum groſſarum, & aperitiuus oppilationum omnium.

Meſue locus de Agarico.

omnium. Pauci nocumenti dixerunt illum, niſi quia imprimit læſionem in viſceribus debilitans ea, quare indiget permixtione abſtergentium cum ipſo, ut non profundetur eius virtus in ipſis totalitèr, ſicut dixerunt ſapientes: verùm eſt debilis & tardans operationes ſuas, inquit Dioſcorides. Tarda eſt & debilis eius operatio, ſed incolumis propterea quod in ipſo ex dulcedine & ſtipticitate aggregantur partes conuenientèr: verùm vigoratur eius operatio ſi addatur ei tertium ipſius ſal gemmæ, & fiant ex eis trochiſci cum Secaniabin. Et dixit Humain Mellicratum iunctum ei vigorat operationem ſuam. Et dixit Hali. Si ex eius VI. parte ipſius Keiſim aut Dauci, & quarta ipſius Sal gemmæ fiant trochiſci, cum viſcoſitate Polypodij recentis fit mirabilis conſecutio operationis ipſius ad ea quæ oportet. Et dixit Iudæus. Cum Oxymelle ſquillitico magnificatur operatio eius, & dixit adhuc: Aliquid virtute acutum admixtum ei eſt ex addentibus uirtuti ipſius. Et Galen. dixit. Fiant trochiſci ex eo cum vino infuſionis Zingiberis, in quo puluis ipſius ſæpe ſubmergatur & fiet ſiet operatio eius completa. Et ex rebus ſibi additis vigorantibus ipſum eſt ſpica & aqua caſei, & propriè ſumpta ex capris, & ſcito, quod de decoctione & trituratione rem ſuſtinet mediocrem. Solutione educit phlegma groſſum & choleram rubeam. Et dixit Galen. Solutione educit utramque choleram & phlegma, & humores viſcoſos groſſos & putridos. Et eius proprietas eſt mundificare cerebrum, & neruos, & membra ſenſuum & lacertos, & educere materias quæ ſunt in nucha & finibus eius: & mundificare pulmonem, & pectus ab humoribus viſcoſis & putridis: & mundificare ſtomachũ, hepar ſplenem, renes matrices mulierum: & educere materias à iuncturis, propter quod vocauit Democritus Agaricum medicinam familiæ, quia ad ſingularum partium corporis commoditatem ſe habet, & valet ad omnes dolores intrinſecos corporis. Et eſt medicina mirabilis ad ſodam antiquã, epilepſiam & vertiginem propriè: & confert etiam maniæ, melancholiæ, & ægritudinibus & apoſtematibus cerebri. Et eſt ex medicinis bonis aſthmati & difficultatibus anhelitus,

helitus, ulceribus pulmonis & pectoris, & ſanat dolores ſtomachi & viſcerum. Et eſt medicina oppilationum & ægritudinum omnium quarum mater eſt oppilatio, ſicut eſt icteritia propriè & hydropiſis, & groſſities ſplenis. Et confert dolori hepatis iuuamentum manifeſtum, & ſplenis ſimilitèr & renum, & curat apoſtemata eorum. Et prouocat urinam & menſtrua, & mundificat matricem: & uſus eius aufert fœditatem doloris cutis acquirens ei colorem bonum. & eſt ex medicinis educentibus vermes: & confert etiam Sciaticæ & doloribus iuncturarum: & eius quidem iuuamentum ad febres antiquas diuerſarum materiarum, & ad tipum earum magnum eſt, & propriè cum eo quod conuenit ex potibus. Eius contriti potio eſt à drachma una uſque ad drachmas duas: & in decoctione à drachmis duabus vſque ad quinque. Conſeruatur autem per annos quatuor. Hactenus Meſues.

Neque verô ſolus adeò Agarico fauet Mesuæ, cùm & Dioſcorides eundem contra tormina, cruditates & rupravalere, necnon contuſis & ab alto deuolutis utilitèr exhiberi ſcripſerit, quem quoque ſuſpirioſis, arquatis, jecinoroſis lienoſiſq́;, imò & dyſentericis ac urinam ægrè reddentibus, deindè verò cacochymicis, toto corpore pallentibus, acida ructantibus, ſanguinem ſpuentibus, ſtomachi diſſolutionem patiẽtibus, Comitialibus, ac Epilepticis, tabidis, & id genus alijs mirè prodeſſe docuit, hoc inſuper addens, Agaricum venenorũ eſſe antidotum; adeò ut ſi ſerpentes ictum vibrarint morſumq́; ſubfixerint, mirum ab eo auxilium ſit exſpectandum. Subducit & is coxendicis, Podagræ & Arthritidis fomitem pituitam, unde Poëta Franc. Port.

Si pituita parens Arthritidis humor in aluum
Sæpè ruat, pilulis quas cõdit Agaricus albens
Et reliquis quæ phlegma mouent. ———

Purgat enim Agaricus pituitam, quæ neruis alioquin impingeretur eóſq́; offenderet, craſſum ſimul tenuémq́; mucum licet paulò ſegniùs, niſi aliorum adminiculo nitatur, euacuans. Hinc idem in Carmine.

Sin phlegma, aut flatus purgabit Agaricus albens
Infuſus tenui citò vim reparante Lyæo.

Accelerant enim eius operationem quæ acria ſunt, ut Zingiber aut Ciñamomum, cuius locum Coſtus in his Pilulis ſupplet, nec non Sal gemmæ, vinum, oxymel cum omne, tum maximè Scilliticum; veteres enim Agaricũ cum oxymelle prępatabant, ſed inde natus eſt error ex vocabulorum ſimilitudine productus, cùm quædã Meſuęi exemplaria legant Tereniabin quod eſt Manna, cùm legendum ſit Secaniabin, id eſt, oxymel, id enim vetat ne Agaricus ob leuitatem ventriculo hæreat eumq; vellicet, aut tardiùs inteſtina permeet.

Adeſto igitur Agarice noſtras Pilulas ornature ac efficaciores reddidure, tu nobis caput, tu nobis aſperam arteriam, pulmones, thoracem neruosq; expurga; tu vermes ſiue hi lumbrici, ſiue aſcarides fuerint, eijce, obſtructa reclude, oppilata reſera, occluſas vias aperi, venenis reluctator: Lethargicos, Catalepticos, Vertiginoſos, Comitiales, Epilepticos, Incubo vexatos reſtitue, anheloſa ſuſpiria trahentibus liberiorem aëris hauſtum tribue, ſupprime ructus ſiue acidi ſiue amari fuerint, flatus carminato, ac ea quæ priſci de te polliciti ſunt fidelitèr ut familiaris medicina præſta, cùm ex Larice putredinem non ſentiente tu putredinem arcens ipſe ſis reſectus omnibus internis viſceribus profuture.

Caput ſextum.

DE MYRRHA.

MYRRHAM arboris in Arabia Ægyptiæ ſpinæ ſimilitudine naſcentis lacrymam eſſe apud auctores conuenit, hæc autem vel ab inciſa ſtirpe in palmeas tegetes defluit, vel in arboris trunco concreta legitur: etenim quæ ſpontè emanat, ac ex ipſo caudice exudans ſtipiti gelata adhæreſcit, genuina & nobiliſſima eſſe meritò creditur, utpotè nullum adulterium perpeſſa, quam veteres Stacten dixêre, de qua in ſacris litteris Exod. 30. legitur: *Sume tibi aromata Stacten, & Onychia & Galbanum boni odoris, & Thus lucidiſſimum, æqualis ponderis erunt omnia, facieſq; thymiama compoſitũ opere unguentarij, mixtum diligenter, & purum, & ſanctificatione digniſſimum.* Fuiſſe enim Myrrham olim ad unguenta quæuis præſtantiſſima expetitam, colligitur ex prædicto cap. mandante nimirum Domino Moyſi; ut eam unguento ſanctificationis adhiberet, cum inquit: *Sume tibi aromata primæ Myrrhæ, ſeu ſpontè fluentis, & electæ, quingentos ſiclos &c.* Eſt autem Myrrha prima puriſſima, unde in Canticis Cant. 5. *Labia eius lilia deſtillantia Myrrham primam,* utpotè probatiſſimam; quod epitheton etiam ſcriptura ibidem ſeruat, ubi ita legitur: *Surrexi ut aperiem dilecto meo,*

Vera Myrrha ſeu Stacte.

manus meæ ſtillauerunt myrrham, & digiti mei pleni Myrrhâ probatiſſimâ.

Myrrha laudatiſſima.

Myrrham hanc primam ac probatiſſimam (priſcis Stacten dictam) veteres magno pretio conficiendis ferè quibuslibet unguentis idoneam redimebãt; etenim ut videre eſt apud Dioſcor. lib. 1. Myrrha ad unguentorum diuerſorum & plurimorum comparationem expetebatur, eoq́; magis, quò laudatior hæc exiſteret & purior. Vnde unguentorum, quorum prioribus ſæculis frequens uſus erat, utpotè Suſini, Narciſſini, Crocini, Cyprini, Irini, Amaracini, Metopij, Mendeſij, Cinnamomini, Nardini, Malabathriniq́; cõpoſitionibus Myrrha indebatur, adeò ut unguenta (quæ Græcis Μύρα dicuntur) à Myrrha denominationem duxiſſe videantur, quibus Archilochus Μυροῦ nomen impoſuiſſe creditur. Dioſcor. lib. iam citato cap. 62. Stacten forſitan à ſtillando nomen ſortitam ſic deſcribit: *Stacte vocatur pinguitudo recentis myrrhæ cum exigua aqua tuſæ & or-*

Dioſcoridis de Stacte ſententia.

gano expreſſæ. Ea perquam odorata ac pretioſa eſt, ac unguentum per ſe facit, quod Stacte nominatur. Maximè probatur quæ nullam olei miſtionem admiſit, cuius minima portio compos eſt virium plurimarum. Hucusque Dioſcorides. Stacte nunc in Mecha Arabiæ ex Myrrha exprimitur.

Myrrha donariũ Regum.

Magnæ hæc ſemper æuis omnibus æſtimationis extitit, quam & reges inter theſauros locarunt, ac inter donaria obtulerunt Dijs ac hominibus placandis inſtituta; etenim Plutarchus de Alexandro Magno ſcribit, quod Leonidæ pædagogo centena Myrrhæ talenta miſerit, ne parcius rem diuinam faceret. Et Iacob (*Geneſ. 49.*) mandauit filij, in Aegyptum profecturis, & annonam coëmpturis, ut ad obtinendam gratiam Ioſephi, qui tũc Ægypti præfectus erat, eidem inter alia munera Stacten offerrent, inquiens: *Sumite de optimis terræ frugibus in vaſis veſtris, & deferte viro munera, modicum Reſinæ, & Mellis, & Storacis, & Stactes, & Tere-*

Tres Magi Myrrhã IESV Chriſto domino detulere.

binthi, & Amygdalarum. Sic Magi IESV Chriſto recens nato Aurum, Thus, & Myrrham muneris loco ex alienis oris deuectã dono ſacrarũt, de quibus quidem Magis (qui apud Perſas erant philoſophi ac ſacerdotes, aut reges extabãt, aut in reges eligebantur) ita ſcribit C. Iuuencus lib. 1. de Hiſt. Euangel.

Gens eſt ulterior ſurgenti conſcia ſoli
Aſtrorum ſollers, ortuſq; obituſq; notare:
Huius primores nomen tenuêre Magorum.
Hinc lecti proceres Solymas per longa viarum
Deueniunt, regemq; adeunt, orantq; doceri
Quæ regio imperio puerum Iudæa teneret.
Progenitum, ſeſe ſtellæ fulgentis ab ortu
Admonitos, veniſſe viam, quò ſupplice dextra
Exortum terris venerabile numen adorent.

Et paulò poſt,

Et poſtquam puerum vidêre ſub vbere matris,
Deiecti prono texerunt corpore terram,
Submiſſiq; ſimul mox myſtica munera promũt
Aurũ, Thus, Myrrhã, Regiq;, Deoq;, Hominiq;.

Per tria enim iſta munerum genera, ut D. Fulgentius in Serm. de Epiphania ait, in uno eodemq; Chriſto & Diuina maieſtas, & Regia poteſtas, & Humana mortalitas intimatur; Thus enim ad ſacrificium, Aurum pertinet ad tributum, Myrrha ad ſepulturam. Vnde Io. Adelphus.

Tres Reges quærunt Dominũ; tria dona tulerũt:
Gaſpar fert Myrrham, Thus Melchior, Balthaſar Aurum.
Aurum dat Regẽ, verũ dant Thura Prophetam:
Myrrha ſepulturam ſignat pœnamq; futuram.

Myrrha enim omnibus modis ad cadauerum condituram requirebatur, qua mediante hęc ipſa à putredine & corruptione vindicarẽtur, cuius uſum in ſepulturis creberrimum fuiſſe innuit Martialis

Myrrha cadaueribus condiendis idonea.

Dum leuis arſurâ ſtruitur Libitina papyro,
Dum Myrrham & Caſiã flebilis vxor emit.

Et alibi:

Vnguenta & Caſias, & olentẽ funera Myrrham:

ac ſi cuncta ferè funera Myrrhæ odorem præ ſe ferre, aut ipſamet Myrrhã funera olere diceret, quam priſci his adhibebant, ne vel defunctis ulterior interitus accideret, poſteaquam eam in viuis ſenium retardare didiciſſent: etenim vel fuco ſolo ex Myrrha parato adhuc hodie fæminæ, vt perpetuò erugatæ perſiſtant efficiunt, ac iuuentutem etiam iam nunc ſeneſcentes mentiuntur.

Myrrha inter theſauros Regum.

Sed ut illuc, vnde digreſſi ſumus redeamus, inter pretioſos theſauros ſuos Myrrham reges locaſſe colligitnr ex ſacris: ait enim ſcriptura de tribus Magis, *& apertis theſauris ſuis obtulerunt ei Aurum, Thus, & Myrrham.* Vnde Prudentius.

Hic pretioſa Magi ſub virginis ubere Chriſto
Dona ferunt puero Myrrhæq; & Thuris, & Auri.
Miratur genitrix tot caſti ventres honores,
Seq; DEVM genuiſſe hominē regemq; ſupremū.

Ex hoc Regum donario ac munere Maiorum pro ſenibus medicinā propagandæ vitæ dicatam Marſilius Ficinus lib. 2. cap. 19. de ſtudioſorum ſanitate tuenda fluxiſſe arbitratur, cuius perelegantem locum totum huc inſerere libuit. Verba eius ſunt: *Magi ſtellarum obſeruationes, ad Chriſtum vitæ ducem ſtella duce venerunt, pretioſum vitæ theſau-*

theſaurum offerentes, Aurum, Thus, & Myrrham;tria dona pro tribus Planetarum dominis ſtellarum domino dedicantes. Aurum quidem pro temperamento Iouis, maximè omnium temperatum. Thus autem pro Sole præcipuè Phœbeo calore ſimul odoreq; flagrans. Myrrham denique firmantem corpus atque confirmantem pro Saturno omnium firmiſsimo Planetarum. Huc igitur omnes ad ſapientes magos venite ſenes, munera vobis quoque vitam productura ferentes, quibus autorem vitæ quondam venerati traduntur. Venite ſenes inquam ſenectutem grauiter tolerantes. Venite & vos præterea quoſcunque ſenectutis propemodū aduentantis formido ſollicitat. Accipite, precor, alacres vitalia dona. Sumite uncias quidem Thuris duas, unam verò Myrrhæ, Auri rurſum in folia ducti dimidiā drachmæ partem, contundite tria ſimul, conflate, confundite in pilulas, aureo quodam mero: idq; tunc opportunè conficite, quando Diana propitio Phœbi vel Iouis gaudet aſpectu. Sumite poſthac theſauri tanti aurora qualibet portiunculam, ac exiguo perfundite me-

Magorū medicina

Medicina magica ꝓ ſenibus.

ri potu, niſi forſan incaluerit æſtas, tunc enim aquam roſaceam bibere præſtat. Siquis autem inter vos calorem quouis tempore magis metuat, is Myrobalanum, Chebulã, aut Emblicã æqualem ad Thuris Myrrhæq́, & Auri ſimul pondus adyciat. Hoc humorem proculdubio naturalem à putrefactione tuebitur. Hoc humoris reſolutionem longiùs propulſabit. Hoc tres in vobis ſpiritus, naturalem, vitalem, animalem fouebit, confirmabit, corroborabit. Hoc rurſum vegetabit ſenſum, acuet ingenium, memoriam conſeruabit.

Neque verò ſanis ſolùm corporibus hac ratione conſeruandis, ſed & mortuorum cadaueribus condiendis, & à putredine vindicandis (ut ſuprà monuimus) adhibitã eſſe Myrrham conſtat, quando Ioſephus ab Arimathia ad condiendum corpus Domini tulit *Aloes & Myrrhæ libras quaſi centum*, ſic enim, ſcripturâ teſte, *mos erat Iudæis ſepelire*, ut ſi viui homines ex hac aura diſceſſiſſent, cadauera ſaltem incorrupta in longam dierum ſeriem ac temporum quandam ęuiternitatem ſeruarentur. Vidimus hîc Auguſtæ in officina pharmaceutica eximij viri dñi Iſraëlis Telotti Pharmacopæi mumiam, ſeu cadauer penè integrum, Cairo ad nos allatum, cujus oſſa adeò erant & integra, & alba, imò candidiſſima, vt ne cariem vllam, vel minimam teredinem ſenſerint, quod præ cæteris Myrrhæ adſcribimus, quæ partes potiſſimùm ſolidas (vt infrà dicetur) conſeruat ac tuetur. Sed & pannus, quo cadauer hoc inuolutum erat, (fuit enim cadaueri ſępius circumductus) nullatenùs computruerat, ſed ſubſtantia cadaueris ac quondam carnis, quę vi conditurę in mumiam tranſijt, firmitèr adhærens integer ſpectabatur, cùm tamē credibile imò probabile ferè ſit, ante ſesquimillia annorũ cadauer hoc humatum fuiſſe, nam poſt vaſtatam Hieroſolymam disiectis Iudæis vix quemquam eo more conditum ac ſepulchro mandatum fuiſſe nemo facilè crediderit.

Itaque & tres Magi (quorum paulò ante meminimus) Myrrham ſecum inter oblationes ac munera ſua tulêre, eamq; IESV Chriſto, vt homini pro ſalute noſtra mortem oppetituro ſacrarunt, ac ſi eius ſepultura Myrrham quandoq; eſſet deſideratura, cùm eidem Aurum ut Regi, Thura verò eius diuinitati obtuliſſent. Hinc Sedulius Presbyter lib. 2. Carm.

Aurea naſcenti tulêrunt munera Reges,
Thura dedêre Deo, Myrrhã tribuêre ſepulchro.

Myrrha autem (prout ex citato Dioſcorid. loco pateſcit) vt odorata ſit neceſſe eſt, quam amaro quoque ſapore præditam eſſe conuenit; his enim notis ab ea quæ fraudem paſſa eſt, dignoſcitur. Vnde odorem eius ſcriptura pluribus in locis commendat, vt in lib. Sapient. *Quaſi Myrrha electa dedi ſuauitatem odoris*. & de ſponſa in Canticis Cant. legitur. *Quæ eſt iſta, quæ aſcendit per deſertum ſicut virgula fumi ex aromatibus Myrrhæ & Thuris, & uniuerſi pulueris pigmentarij.*

Pigmen-

Pulueres Pigmentarij.

Pigmentarios autem pulueres & unguenta ad corporis decorẽ & compturam, ac delicias ex aromatibus componi ſolita fuiſſe liquet ex Salomonis Cant. *Emiſsiones tuæ paradiſus malorum Punicorum cum pomorum fructibus, Cypri cum Nardo, Nardus & Crocus, Fiſtula & Cinnamomum cum uniuerſis lignis Libani, Myrrha & Aloe cum omnibus primis unguentis.* Quin & in Pſalmis odor Myrrhæ cõmendari videtur his verbis: *Myrrha & gutta, & Caſsia à veſtimentis tuis.* Et in Cant. *Faſciculus myrrhæ dilectus meus inter ubera mea commorabitur.* Et iterum: *Vadam ad montem myrrhæ, & ad collem thuris.* Hæc enim ſemper inter aromata numerabatur, cui ſacræ literæ teſtimonium perhibent, 5. Cant. *Meſſui myrrham meam cum aromatibus.* Introducit Salomon animam ad Sapientiæ amplexum huius ſuauitate odoris pellectam Prouerb:7. *Intexui funibus lectulum meum, ſtratui tapetibus pictis ex Aegypto, aſperſi cubile meum Myrrhâ & Aloe, & Cinnamomo.*

mo. Atque hæc de Myrrhæ odore ex ſacris.

Fragantiam Myrrhæ poëtæ quoque agnouerũt, quando eam ab vnguentarijs in luxum traductam carpunt, iuxta illud Horatij Carm. lib. 1. Ode 38.

Perſicos odi puer apparatus.
--- & Aßyriam redolentia pectora myrrham.

Et Martialis 2. Epigr. 10. inuehitur in Poſthumum, quod myrrham oleret, ac compturæ corporis nimiũ ſtudium impenderet, inquiens:

Eſſe quid hoc dicam, quod olent tua baſia myrrhã,
Quodq; tibi eſt nunquam non alienus odor?
Hoc mihi ſuſpectum eſt, quod oles bene, Poſthume, ſemper:
Poſthume non bene olet, qui bene ſemper olet.

Myrrha amara ut ſit oportet

Amaritudo præterea Myrrhæ, eius bonitatem prodit, quò enim hæc amarior, eô ſyncerior, purior ac magis legitima haberi debet, videturq; Myrrha aliquibus nomen ab Hebræo vocabulo MOR ſumpſiſſe, nam MAR amaritudinem ſignificat. Vnde inter afflictiones innocẽti Seruatori noſtro IESV

Chriſto illatas, Myrrham filio Dei potui latam eſſe recenſet Marcus cap. 15. amaritudinis quippe cauſa vino mixtam: *Et dabant ei bibere myrrhatum vinum*, quod quidem vinum adeò amarum fuiſſe, vt felle mixtum reputaretur, Matthæus indicat cap. 27. inquiens: *Et dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum*. Hæc itaque ex ſacris depromere libuit, vt Myrrhæ conditiones rectiùs intelligerentur, de qua Ethnici, præſertim verò Poëtæ varia fabuloſè ſenſerunt & tradiderunt. Finxerunt enim Myrrham Cinyræ Cypriorum regis & Cenchreidis filiam, quam ob id Columella Cinyreiam virginem appellauit hoc verſu:

Et lachrymas imitata tuas Cinyreia virgo.

Fabula de myrrha

Hanc ob inceſtum cum parente commiſſum ſcribunt non vitæ ſolùm tædio aut faſtidio lucis, ſed & mortis metu compulſam, poſtquam in Sabęam profugerat, deos exoraſſe, ut ex hoc orbe ſi non penitùs ſublata foret, tamen eatenùs inter mortales verſari poſſet ne agnoſceretur, aut cęteris ob patratum facinus patefieret, atque ne vel in poſterum ſuperſtes viuos, vel fato functa mortuos offenderet; cuius precibus cùm dij añuendum decreuiſſent, eam in Myrrham arborem transformaſſe. Quam hiſtoriã Ouid. 10. Metamorph. ſic deſcribit.

Locus Ouidij de Myrrha.

Vota ſuos habuêre deos, nam crura loquentis
Terra ſuperuenit: ruptosq; obliqua per ungues
Porrigitur radix, longi firmamina trunci
Oſſaq; robur agunt, mediaq; manente medulla
Sanguis it in ſuccos, in magnos brachia ramos,
In paruos digiti durantur, cortice pellis.

Et paulò poſt:

Quæ quamquã amiſit veteres cũ corpore ſenſus
Flet tamen, & tepidæ manãt ex arbore guttæ.
Eſt honor & lacrymis, ſtillataq; cortice Myrrha
Nomen herile tenet, nulloq; tacebitur æuo.

Myrrha Troglodytica optima.

Præcipuam laudem meretur Myrrha Troglodytica, mordacem guſtui eroſionem præſtans, eaq; fragilis, læuis, undiq; concolor, minutis glebis, amara, & (vt ſupra monuimus) odorata, quæ confracta ungues exhibeat. Eſt autem Troglodytica regio in Æthiopia ſub Ægypto ſita, & in mare rubrum & Arabicum ſinum protenſa, in qua Plinius ſeptentriones conſpici non poſſe arbitratur, adeò calens ac feruida, vt eius incolæ in antris ac ſpecubus habitare cogantur, vnde ἀπὸ τῶν τρώγλων ſeu à ſpecubus nomen ſortiti ſunt, de quibus Plin. lib. 5. cap. 8. ait: *Troglodytæ ſpecus excauant, hæ illis domus, victus ſerpentium carnes, ſtridorq́; non vox, adeò ſermonis commercio carent.* De Myrrha ſic idem Plin. lib. 12. cap. 15. *Myrrham in ijsdem ſyluis ubi & thus, permiſtam arborem naſci tradidêre aliqui, plures ſeparatim, quippe multis in locis Arabiæ gignitur. Conuehitur & ex ſyluis laudata, petuntq́; eam etiam à Troglodytis Sabæi tranſitu maris. Satiua quoque prouenit multum ſylueſtri prælata, gaudet raſtis & ablaqueationibus melior radice refrigerata.* Hæc Plinius. Alij quoque eam ventis violenter ſpirantibus ac turbinibus recreari tradunt, vnde carmen:

Maior in aduerſis virentis gloria vera eſt,
Vberior ventis Myrrha agitata fluit.

De eadem Theophr. lib. 9. hiſt. Plant.

cap. 4. *Gignitur Thus & Myrrha regione Arabum mediâ circa Saba & Adrimytta & Citibæna, & Mamali, & exeunt Thuris Myrrhæq; arbores aliæ ſuper montem, aliæ in pede montis culturis proprijs, quamobrem aliæ coluntur, aliæ vitam agunt incultæ. Montem iſtum præaltũ affirmant, & ningi ſolitum, amnes quoque de eo in plana fluere.* Vtut ſit eſt Myrrha pręclaris ac penè infinitis dotib⁹ inſignis, tergit enim ſine exaſperatione, ſiccat ſine adſtrictione, coquit prauos ſuccos ſine aduſtione. Myrrham Dioſcorid. lib. 1. cap. 77. fabæ magnitudine contra diutinam tuſſim, contraq; lateris ac pectoris dolores deglutiri ſcripſit, vt quæ recta ceruice ſpirantes adiuuet, aſperę arteriæ ſcabritiem poliat, ac denſam expediat vocem: quam etiam ventris tineas & lumbricos necare, inteſtinorum tormina ſedare, dyſenteriam compeſcere, ac oris & animæ fætorem ſæpius commanducatam tollere docuit, rigores eam febrium duabus ante acceſſionem horis cum pipere & aqua ſumptam

Myrrhæ vires.

ptam ſoluere ac diſcutere aſſerens. Communis porrò Medicorum ſchola calefaciendi, aſtringendi, glutinandi, ſiccandi, putredineſq́; arcendi vires eidem adſcripſit, cui anodynum quidpiam ac ſoporiferum nonnihil ineſſe notauit. Firmat ea vt plurimum partes ſolidas (vt ſuprà monuimus) & quod Aloë in humoribus à putredine vindicandis poteſt, id Myrrha in partibus ſolidis à corruptione tutandis præſtat, habetq́; ſe erga eas analogâ quadam ratione haud alitèr quàm Aloë ad ſuccos.

Myrrha cur Aloedario huic indita.

Hanc igitur meritò Pilulis his noſtris indidimus, vt, cùm tria ſint, quæ corpus humanum ſecundùm ſapientiſſimi Hippocratis ſententiam conſtituunt, continentia nimirum, contenta, & impetum facientia: Continentia quidem, vt partes ſolidæ, vaſa ac venæ: Contenta, ut humores: Impetum facientia ac hinc inde meantia, vt ſpiritus; ſingulis his ſingulo medicamine proſpiceretur. Tuebitur igitur Myrrha partes ſolidas, rectificabit conſeruabitq; Aloë humores, redintegrabit reſtaurabitq; Crocus ſpiritus, ut ſic tota corporis noſtri ſtructura fulciatur, cuius firmitudini Myrrha plurimum confert, vt quę præclaris dotibus inſignis compoſitionem harum Pilularum ſubintrauit, magnam ijs efficaciam allatura.

Caput Septimum.

DE AMMONIACO.

Thrauſa electiſſima Ammoniaci portio.

AMMONIACVM ferulaceæ arboris in Aphrica ad Cyrenem iuxta Iouis Hammonij templum à quo nomen mutuaſſe videtur, naſcentis ſuccus eſt, cuius fruticem cum radice Agaſyllim vocant, optimum autem ſucci Thrauſam ſeu friaturam nominant, cum reliquum ſucci quod terram, arenas aut calculos collegit, Phryama appellent, qua de re Plin. lib. 12. cap. 23.) calefaciendi, molliendi, extrahendi, duritiesq́; & panos diſcutiendi vires Dioſcoridis teſtimonio obtinens, quē is ipſe ad deijciendam aluum bibi ſcripſit lib.3.cap.82.

Ammoniaci delectus.

Probatur Ammoniacum quod vngues habet, & bonitate coloris nitet, nec lignoſum eſt aut calculoſum, ſed purum ac denſum ſine ſordibus, quodque thuris modo in grumos concreuit, odore Caſtorei, & amaro guſtu præditum; quodque manu tractatum cum lentore molleſcit, & accenſum in plures ſplendidas micas diſſilit. Dicitur id Thymiama eô quod veteres [vt ex Ægineta colligitur] forſitan id ad eblandiendum deorum (præcipuè verò Iouis Hammonij qui inter Lybię arenas colebatur) fauorem, cum rebus ſacris operam præſtarent, focis adoleuiſſe ſint ſoliti; talia enim gummata & reſinæ februationibus, deorum placationibus propenſionibusq́; impetrandis, imô & magicis ſacris amatorijsq́; carminibus mentem flectentibus olim impendebantur adhibebanturq́;. Sumebant lectiſſimum Ammoniacum Thuri ſimillimum, vnde & Thymiama ſeu ſuffimentum cognominatum fuit. *Thymiama.* Alioquin verò Thymiama compoſitio quædam erat ac paſtura, quam dijs dicatam ſacerdotes veſperi quotidiè cremabant, dicebaturq; id thymiama vocabulo ab Ægyptijs mutuato κῦφι ἱερατικὸν ſeu ſacerdotale. Miſcella ea (vt Plutarchus in Comment. de Iſide & Oſiride ſcribit) propter quadratum numerum, ſedecim litteris ſacris continebatur, ex melle, vino, vua paſſa, Cypero, Reſina, Seſeli, Aſpalatho, Myrrha, Iunco, Bryo ſeu Moſcho, Calamo, vtraque Iunipero, Lacaphtho, Cardamomo, & Bitumine parari ſolita, cuius generis plures alias confici conſueuiſſe Dioſcorides tradit; non enim religioni ac pietati ſolùm ſeruiebant, ſed etiam ſanitati præſtandæ accommodabantur. Etenim ad gratum odorem conciliandum, ad catarrhos concoquendos, obſtructiones cerebri reſerandas, caput à muco repurgandum,

dum, & contra infecti aëris iniurias naribus admouebantur, imò etiam intra corpus ſumebantur, vt pectus ab inhęrentibus ſuccis grauitatem anhelitus inducentibus liberarent, cruda cõcoquerẽt, ac iecoris frigiditatem emendarent. Licet autẽ multæ fuerint eiuſmodi compoſitiones priſcis Medicis vſu conſuetæ, quas pro ſuperſtitione ac ſi à dijs aut ſacrificijs medicamẽti hoc genus petiuerint, aut ex ſacris in hominum vſus transtulerint, κυφοειδῆ nominarunt, duæ tamen inter illas inſigniorem cognomento famam meruerunt à Paulo & Aëtio deſcriptæ, quarum vna Solaris ex triginta ſex rebus, altera Lunaris ex viginti & octo rebus conſtans inſcribebatur; vel quod illa Soli, hæc verò Lunæ priuatim incenderetur: vel quod alterũ magma ad Solis, alterum verò ad Lunæ figuram effigiatũ eſſet. Hodie Cyphoidæa medicamenta auicularum ferè ſpeciem exprimunt, vnde & Cypriæ auiculæ dicũtur, corrupto forſan nomine, cùm

Cyphoides.

Cypriæ aues.

Cyphcæ auiculæ appellari debuiſſent, relucente tamen adhuc veteris nominis aliquo veſtigio. Atq; hæc obitèr de Thymiamate. Noſtrum porrò thymiama, quod ad confectionem harum Pilularum requirimus, eſt Ammoniacum gummi vnguinoſum, quod vnguis odoratus quibusdam eſſe putatur, aut ſaltem in compoſitionibus pro ungue odorato ſubſtituitur. Sic in Trochiſcorũ Cyphi Damocratis compoſitione pro vngue odorato Romanos Bdellium vnguinoſum ab Ammoniaco non longè viribus ac facultate diſtans, Bergomates verò Am̃oniacum thymiama ſubrogare ſcripſimus, in Annotat: ſeu ſcholijs ad Diſpenſat. Auguſtan. fol. 158. Vide quantũ Ios. Quercetanus in Pharmacop: reſtitut. ſuis Pilulis ex Ammoniaco confectis tribuat, ſic enim de ijs ſcribit: *Excellentes harum Pilularum vires atque virtutes pro merito ſatis prædicari nequeunt: adeò copioſè & utilitèr purgant tartarum, omnemq; fæculentam corporis materiam, idq; citra*

Trochiſci Cyphi Damocratis.

Pil ex Ammoniaco Quercetani.

ullum dolorem moleſtiam & perturbationẽ: magnoperè etiam cōferunt aduerſus omnes defluxiones & dolores ventriculi, aduerſus cachexias oppilationes lienis, eiuſdemq́ duritiem & ſcirrhum; febres quartanas tollunt & quotidianas inueteratas: præſtantiſsimæ præterea ſunt ad homines corpulentos & plethoricos euacuandos; & ſufficiet exhibere unicam aut alteram ſaltem pilulam ijs, qui difficultèr vel bolos, vel potiones, vel huius generis alia medicamenta, ob ingratum ſaporem & nimiam quantitatem nauſeabunda, ſumere poſſunt. Poterunt quoque eædem ſine extracto Scammonij & trochiſcis Alhandal præparari. Sufficienter enim per ſe purgant, ac ita ijs præparatis quilibet citra incommodum aut moleſtiam ullam fæliciter uti poterit. Hoc utique unum erat ex numero præcipuorum purgantium D. Riuierij, non ita pridem Regis noſtri inuictiſsimi primarij Medici.

Vtebatur hoc remedij genere plurimum antiquitas contra durities, furunculos & inguinum tumores, prout Aëtius lib. 1. Tetrabibl. ait: *Ammonia-*

cùm mollientis intensè facultatis eſt, vt etiam articulorũ calloſas durities diſſoluat, lienes induratos ſanet, & ſtrumas diſcutiat; etenim id iecoris & ſplenis ſcirrhos remollire ac manifeſto auxilij apparatu finire compertum eſt. Educit quoque Am̃oniacum eodem Aëtio teſte 4. Tetrabl. Serm. 2. cap. 24. putredinem, vnde id Ruffus Epheſius in medicamẽ ſuum contra peſtem tantoperè pluribus iam ſæculis celebratum nõ im̃eritò aſſumpſit. Huius meminit Ægineta lib. 2. cap. 36. quod componebatut ex Aloës & Ammoniaci ſingulorum partibus duabus, & Myrrhæ parte vna, omnibus in ſufficienti quantitate vini albi odoriferi diſſolutis.

Ammoniaci vires in genere.

De Ammoniaco Dioſcor. loco citato hæc refert: *Minuit lienem drachmæ pondere cum aceto potum. Articulorum, coxendicisq; dolores lenit. Subuenit præterea ſuſpirioſis, in eadẽ ſpiritus difficultate non niſi recta ceruice ſpirantibus, comitialibus, & quibus in pectore humores hæſerunt; in quem vſum in eclegmate cum melle datur, aut cum ptiſanæ* *cremore ſorbetur*. Galen. lib 5. de Simpl. Med. facult. cap. 8. ait: *Quamuis innumera ſint calefacientia ſimul atque exiccantia medicamenta, ſola tamen ea quæ conuenientem ac ſymmetrum calorem poßident mollire, quæ ſcirrhi inſtar indurata ſunt, poſſunt, quale eſt Bdellium, Styrax, Galbanum, Thymiama Ammoniacum.* Qua quidem Galeni auctoritate eliditur ſcrupulus quorundam Ammoniacum adeò vehementi calore præditum eſſe opinantium, vt haud ſecuram eius aſſumptionem præſertim in temperaturis paulò calidioribus eſſe arbitrentur; etenim Ammoniacum aliàs neutiquam molliret, ſed potiùs inſpiſſaret, ac ea quę mollificanda ſunt, induraret. Vide Quercet loco ſupracitato.

Ammoniaci vires peculiares.

Nemo igitur miretur nos Am̃oniacum ad confectionẽ huius medicaminis adduxiſſe imò ſum̃operè expetiuiſſe, cùm id impactos iecori, lieni ac meſenterio humores penè gypſeos attenuet ac diſſoluat, & aquas in abdomine contentas exhauriat: Soluit id præterea inueteratas & contumaciſſimas obſtructiones, quarum occaſione viſcera vel pereunt, vel in ſcirrhos durantur, a qua labe Cachexia ſeu malus corporis habitus, Icterus, Arquatus, ventriculi inflatio, diaphragmatis cõpreſſio, ac inde emergens ſtrangulatio, hydrops & ſimilia mala extremè nocitura pullulaſcunt. Quin etiam Ammoniacum pituitam neruis & articulis illiſam in ijſque tenaciùs hęrentem ſoluit & auellit, imô & ipſum cerebrum ab eiusmodi recrementis abſoluit ac repurgat, unde Comitialibus ac Epilepticis (quod Dioſcor. loco citato notauit) eius vſus perquàm vtilis exiſtit. Galen. in lib. de Medic. expertis refert multa experimenta, quæ accepit ab aduena quodam Ægyptiaco edocto ab vno Medicorum altarium, de quo inter cætera hæc ſcribit: *Et dabat Ammoniacum contra dolorem iuncturarum ex humore craſſo, & ſæpè curabat aliter.* Erant autem Medici altarium (prout Galen. ibidem innuit) qui curabant

Medici altarium.

rabant per cibos ſacrificiorum, vt nobiliores probarentur alijs.

Egregias igitur vires ſuas in Pilulis his Ammoniacum exeret, ac cæterorum medicamentorum paulò minùs validorum exiſtentium vires non nihil intendere obſeruabitur; cui hoc modo præparato ac vſurpato, nulla vnquã ſuſpicio vel minimæ commotionis aut alterationis, quæ corpori aut valetudini aduerſetur, aut bellum ferat, imputanda, ſed magna pars iuuaminis & ſanitatis adſcribenda. Neque verò [vt paulò ante monuimus] calorifica eius vis vllo modo formidanda, cum tertiũ calefaciendi gradum (quem aromata quælibet ferè attingunt, quibus ipſi liberaliter vtimur, ac copioſè veſcimur) non excedat, accedente potiſſimùm nunc parandi ratione, vbi acetum, ſuccus Citri & Limonũ atq; alia non nulla refrigerantia eius calorẽ temperant, & ad moderationẽ iuſtam nullatenus offenſuram reducunt.

Caput octauum.

DE RHABARBARO.

Rhabarbari & Rhapontici deſcriptio.

CONFVSA olim erat Rhabarbari & Rhapontici cognitio, quam ſub eadem doctrina Serapio & Auicenna tradidiſſe viſi ſunt vſque ad Græcorum tempora, vbi poſt & inter cæteros Paulus Ægineta, Nicolaus Mirepſicus & Actuarius, quos Gabriel Fallopius in Tract. de med. ſimpl. purgant. cap. 34. potius Græcos Arabiſantes, quàm Arabes Græciſantes vocat, primi Rhabarbarum verum agnouerunt; etenim Ægineta lib. 7. cap. 11. eius in quibusdam medicamentis aduersùs podagras facientibus mentionem facit, vt in compoſitione Atactos, itemq́; in compoſitione Agapeti, & in Diacorallio. Mesuæ tres Rhabarbari differentias facit, Turcicum nimirum, vel quod è Ponto ad Turcas deferri conſueuerit, vel quod in conuallibus vltrà

Rhabarbari differentia.

Tanain fluuium ſitis (vbi quondam Turcæ, Plinij & Pomponij Melæ teſtimonio, venationibus dediti habitabant) naſcatur, quibus ſaltibus propinquus Rha fluuius eſſe perhibetur. Secundum Barbarum, quod à Barbaria Aphricæ regione, vbi quondam Carthago celebris extiterat, ac non longè à Tuneto, quod Carolus Quintus Imperator expugnauit, naſci ſolet, denominatum arbitrantur. Tertium Indicum ſeu Sceniticum, quod à Sinis Indiæ populis exportetur, ſic dictum, licet rectiùs Sinicum quàm Sceniticum, aut Scenicum dicatur; nunc è Troglodytica Æthiopiæ regione, itemque ex ditionibus magno Regi Cham ſubditis, ac ex fælici Arabia conuehitur. Vt ut ſit, Rhabarbarum medicamentis ad ſanitatis tutelam facientibus vtiliſſimum eſſe & appoſitiſſimum omnis hucuſq; ætas experimento edocta agnouit, vnde non immeritò Meſuæ ſic in eius laudes prorumpit inquiens: *Rhabarbarum eſt*

Rhabarbari à Mesua deſcriptio collaudata.

ex medicinis benedictis & ſolemnibus, in quo aggregantur multæ ex intentionibus quæ quæruntur in re faciente mundificationem. Opitulatur id ruptis, conuulſis, ſingultientibus, cæliacis, lienoſis, hepaticis ac Ictericis, nam & Dyſentericos iuuat, ſi toſtum cum vino adſtringente, aut ſucco Polygoni vel Plantaginis bibatur: inflationes ſtomachi, eiusque laxitatem imbecillitatemq́; corrigit, & ad quosuis ferè dolores præſtat. Vndè Meſuæ in laudibus eius enumerandis ſic pergit, mox ſubiungens: *Solutione educit choleram & phlegma, & maior eius proprietas eſt mundificare & confortare hepar & ſtomachum, & conferre doloribus pungitiuis eorum, & clarificare ſanguinem, & auferre oppilationes & morbos, quorum mater eſt oppilatio, ſicut hydropiſin & Icteritiam & groſſitiem ſplenis, & febres oppilationum, & ſimilia. Ex parte ſubſtantiæ ſuæ proprietas eſt ei conferre ſputo ſanguinis & manationi eius undecunque ſit, & conferre caſui & percuſſioni, & ſanare rupturas intrinſecas*

Rhabarbari dotes inſignes.

cas & extrinſecas; & propriè eius drachma vna, & Mumiæ grana duo, & Rubiæ tinctorum granum vnum & medium cum vino ſtiptico; & eſt doſis vna. Et confert inunctio olei eius concuſsionibus & contractionibus lacertorum & doloribus eorum; & ipſum quidem eſt medicina ſingultus & eſt medicina bona dyſenteriæ, & propriè quod ex eo eſt aſſum & bibitum cum ſucco Plantaginis & pauco vino ſtiptico, & confert febribus periodicis, & febribus oppilationum, & febribus antiquis. Et in eodem loco ait: *Non eſt in eo nocumentum apparens, & datur in omni tempore, & in omni ætate, ita quod etiam pueris & prægnantibus.* Huius vires ſic breuitèr Poëta complexus eſt.

Eſt Rheubarbaricum radix pretioſior auro,
Quæ purgat cholerã, phlegmata craſſa quoq;
Hanc hepatis vitam rerum dixêre periti,
Quod iuuet Ictericos, ꝙ iuuet Hydropicos.

Adde huic & hoc quoque.

—— radix, quæ vulnera ſanat,
Naris compeſcit rheumata ſanguinea,
Atq; hæmoptoicis quæ confert aſthmata curans,
Et ſplenem tumidum, mollit & ipſa iecur.

Ergò tam præclaram radicem meritò ex vegetabilium cenſu præ cæteris in Aloëdarij huius compoſitionem dilectam & delectã aſſumpſimus, cùm enim iam dictum Aloëdarium non ſolum mundificandi, ſed etiam roborandi cauſa ſit inſtitutum, fieri nõ potuit, vt Rhabarbarum hoc loco prætermitteremus, cùm non modò ſecuriſſimũ, verùm etiam efficaciſſimum, & corpori humano ſaluberrimum medicamen exiſtat, Regi ſimul ac ruſtico, ſeni pariter ac puero, viro æquè ac fæminæ familiare. Diureticum id quoque eſt renum tumores abſtergens, & arenulas eorundem deturbans; quodq́; excellentiam eius auget hoc peculiare eſt, quod vtramque viam, aluum nimirum & vrinarios meatus expurget: aduertendum tamen, quod ſi id infuſum, aut in tenuem puluerem redactũ fuerit, gibbam protinùs iecoris partem petens, venoſum genus quantocius permeare, minus autem ventrem mouere, vndè ſi aluus ducenda magis &

Cur Rhabarbarũ in medicamenti huius structuram aſſumptum caua hepatis pars expurganda potiùs fuerit, fælicius craſſiuſculè inciſum ex iure vel vino hauriri.

Huic ad operationis accelerationẽ, & ad parandum faciliorem medicamini tranſitum omnes hucuſq; Medici Spicam, aut Cinamomum iungendum eſſe cenſuerunt, verùm cum Spica hoc loco deſit, neminem hic ſcrupulus lædat vel offendat, id enim quod Spica perficit Marum poteſt; imò & Coſtus Cinamomo longè validiùs eas intentiones ſupplet; ſed & ipſumRhabarbarum aquâCinamomi, antequam ad confectionem huius medicamenti admittatur, prius aſpergitur & irroratur, vt proindè nulla planè ſit difficultas, quare, quomodo, & qualitèr Rhabarbarum in ſcenam noſtri Aloëdarij ſit introductum, &c.

⁂

Caput nonum.

DE AGALLOCHO.

Agallochi ſeu Xyloaloës deſcriptio.

AGALLOCHVM, quod vulgus lignum paradiſi nominare conſueuit, eò quod id ex paradiſi vicinia non niſi ſummo vitæ periculo peti ac obtineri poſſe crediderit, lignum eſt nodoſum ac primo intuitu contemptibile, quod dolabrum ob tortuoſas ambages ad cælandas ex eo figuras aut imagines tanquam iners reſpuat, in Indiæ promontorijs naſcitur, vbi Tigrides, Leopardi, ac aliæ pleræq; ferociſſimæ belluæ victitant, vndè rariùs quōdam apportabatur priusquam loca ea magis habitata colebātur, quæ beſtijs iam aliqualitèr pulſis, ſecuriùs adeuntur, vndè ex Calecuth, inſula Taprobana, & Alexandria Ægypti nunc copioſiùs deuehitur. Id perodorum eſſe decet, craſſum, ponderoſum ac nigricans, quod accenſum vix vnquam flagret, ſed oleagineum liquorem quendam ſuauis fragrātiæ exſudet. Sit hoc idem maculis quibusdam verſicoloribus diſtinctum, ac cinereis notis variegatũ, ſolidum, compactum, ac ſucculentum, improbatur enim id quod fractũ puluerem edit.

Lignum hoc, primus inter Græcos Aetius, ac poſt eum Simeon Sethi & Actuarius, ob coloris forſan, quę cum Aloë habet, ſimilitudinem Xyloaloën nominauêre: & ſanè non leuis eſt opinio eorum, qui diapaſma illud ſeu odoramenti genus (quo ſponſa apud Salomonem lectulum ſuum conſperſiſſe, ac odorum reddidiſſe legitur, quod ex Myrrha, Aloë & Cinamomo confectũ eſſe perhibetur Prouerb. 7. vbi ſic litera habet: *Intexui funibus lectulum meum ſtraui tapetibus ex Aegypto; aſperſi cubile meum Myrrhâ & Aloe & Cinamomo.*) non ex ſucco Aloës purgantis officinarum, ſed ex perquàm odoro hoc ligno paratum fuiſſe arbitantur, id enim (vt Dioſcorides cap. 21. lib. 1. teſtatur) priſci ad arcendos ſudores corpori inſpergere ſunt ſoliti. Huius plura genera ponit

Differentia inter ſuccũ Aloës purgãtem, & Lignũ Aloes ſeu Lignum Paradyſi.

Serapio, Sethi decem diſtincta talia ligna eſſe dicit, Ruellius quatuor, & Ludouicus Romanus tres huius arboris differentias eſſe arbitratur. Fuerũt qui Gangem adminiculo aliorum fluminum ſeſe in eum fundẽtium per inundationes Xyloaloën deportare dictitarint, quandò Agallochi truncos ac fragmina alluuione violentâ ſecum rapta deuexêre, quæ littoribus hærentia exindè reportari ſint ſolita. Cùm autem Ganges paradiſum proluere dicatur, lignum hoc paradiſi, ab aliquibus verò lignum S. Crucis, & lignum Aquilę dictum quibusdam fuit, id autem recens integro anno in terram defodiunt, quo odoris gratiam acquirat, vt ex auctoritate Chealfetebeni colligitur.

Ganges.

Lignum hoc cute potiùs quàm cortice veſtitum, ad oris collutiones commendandi odoris gratiâ adhibetur, ac pro thure ſuffimentis præſtatur: humida item ſtomachi vitia & imbecillitates corrigit, feruoremq́; temperat, Iecinoroſis, torminoſis, ac Dyſentericis vtile remedium. Præcipua eius vis in cordis ac cerebri viribus roborandis, quas partes ſpiritu perquàm odoro, nec tamen graui aut opplente reficit. Extractum eius in morſellos aut rotulas conformatum vertiginoſos & Apoplexiæ metu perculſos iuuat; quin & cordis ſyncopas tollit, aut anteuertit, aliqualem præ ſe ferens amaritudinem, cuius præſentiâ præclariſſima veterum ac neotericorum medicamenta hoc ligno carere noluerunt. Vndè & meritò nobis id commodè huc acceſſit, ſuas opiferas vires pro corporis integritate ac vitæ incolumitate præſtanda protinùs exerturum.

Extractũ ligni Aloëi.

Caput decimum.

DE ALOE.

CRESCIT herba Aloës folio Scillæ ſimilitudinem habente, eo verò pingui ac craſſo, ſtriato & in ſpinulas

Aloës plantæ deſcriptio.

Aloës natale.

Andros duplex.

retuſas deſinēte, quam aliqui ſemperviuum, Indicū, ac ſedum amarum dixêre, qua de re vide doctiſſimi Viri D. D. Bauhini in Matthiolum ſuprà Dioſcoridem Annotationes lib. Comēt. 3. cap. 22. Flos ei albus, ac fructus haſtulæ regiæ cognatus, radice vnâ ceu palo in terram depactâ. Natale ei ſolum eſt India, vbi plurima præpinguisq; prouenit, ex quo coactus ſuccus deferri, ac in orbem exportari conſueuit. Habet & Aſia & Arabia, ac Syria & Cæloſyria eius prouentum, veruntamen ignobilior eſt ea Aloë, quæ in locis minùs feruidis gignitur. Vnde quæ in inſulis maritimis vt in Andro prouenit, infirma eſt, & vix glutinandis vulneribus, ſi detrita illinatur, idonea. Eſt autem duplex Andros, quarum altera vna ex Cycladibus Eubeæ inſulæ, vulgo Nigroponte dictæ, ac in Archipelago ſitæ adiacens, præſtantiorem Aloën profert; altera Oceani ſeptentrionalis ambitu confuſa, Hiberniam ac Britanniam interiacens, attamen ob loci frigidam conſtitutionem Aloën quidem, ſed ijs dotibus quæ à verâ Aloë poſtulantur, & in legitima requiruntur carentem gignit, quæ loca fraudem potiùs ex Acatiæ ſucco, Croci ac Gummatis Arabici portione aliqua cum amaro quidem, ſed impotente huiuſmodi ſucco commixto mentiri perbellè poſſent, ac forſitan quoque ſolerent, ni fucus odore & amaritudine promptiſſimè deprehenderetur.

Electio Aloes.

Eligi debet ſplendens ac nitida, nihil doli perpeſſa; adulteratur enim admixto gummi, ſed ſapor fraudem detegit, amariſſimi enim ſaporis eam eſſe decet, ac ruffi coloris calculorum expertem, hyeme friabilem & iecoris modo denſatam ac coactam; æſtate ad digitorum attritum molliuſculam & lenteſcentem, nec non boni odoris aromaticam amaritudinem præ ſe ferentem. Optima nunc habetur Soccottrina, quę ex Soccotora inſula aſportatur; minoris efficaciæ eſt Hepatica, ſic dicta quod hepatis modo concreta

Aloës Soccotrina ab inſula Soccotora ſic dicta.

ac

ac denſata cernatur: inutilis porrò ferè eſt & non niſi ad veterinarios vſus accom̃odata Caballina, quæ fæx quædam purioris Aloës eſſe videtur, vtpotè denſa, nigra, ponderoſa, terrâ, fæcibus & arenâ remixta, horribili guſtu & odore virus imitante confuſa. Harum trium Aloës ſpecierum magnam nobis nunc India atque Arabia per Syriam & Ægyptum, necnon ſinus Mexicanus, & America, opiam ſuppeditant, licet etiam in maritimis Hiſpaniæ & Apuliæ regionibus, ſed faciendo ſucco indigna ſuccreſcat.

Aloedaria.

Parabant veteres ex Aloë plurima medicamenta emollientia & aluum ſubducentia, citraq́; moleſtiam purgantia, Græcis ἐκκοπρωτικὰ dicta, vocabanturq́; ea priſcis Aloedaria, inter quæ celebriora ferè erat Aloëdarium ex Roſaceo melle Philagrij, alterumq́; Oribaſij. licet vterque plures Aloedariorum compoſitiones vſu conſuetas habuerit, vt videre eſt apud Aëtium Tetrab. 1. Serm. 3. cap. 101. vſque ad cap. 108. vbi etiam propriorum Aloëdariorum meminit, quorum diuerſas ibidem deſcriptiones exhibet.

Eximias eius vires cum tam apertè Meſuæ ille Medicorum Euangeliſta dictus deſcribat, locum ipſius huc inſerendum cenſuimus, qui ſic habet. *Aloë eſt de melioribus & ſublimioribus medicinis habens prærogatiuam ſupra alias medicinas. Quanquam enim intentio ſolutiui ſecundùm plurimum ſit debilitare virtutes, & membra quæ ſunt mineræ virtutum, & afferre eis nocumentum propter illud quod diximus, cadit hæc intentio ab Aloe. Non ſolùm enim non nocet, ſed inuenitur ad confortationem membrorum debilium addere, & ad redditionem eorum in proprias virtutes conferre, neque ad aliud niſi ad vnum videtur nociuum, aperit enim orificia venarum apertione ſanguinem manare faciente. Et ipſe eſt aliarum medicinarum rectificator bonus, mixtus enim cũ ipſis, & propriè cum eis quæ ſolutionem faciunt diſſoluendo medicinas ipſas rectificat & nocumenta earum remouet. & neque expolianda*

Locus Meſuæ de viribus Aloes.

poliandæ ſunt à permixtione eius cum ipſis, eſt enim regularis & rectificans eas, & illud ideò, quoniam ex parte ſubſtantiæ ſuæ opponitur ſubtilitati & acumini earum, ex parte ſui effectus eas in ſoluendo iuuat: & ex parte proprietatis ſuæ quod de ipſarum malitia eſt, in membra facile imprimi remouet, ipſum tamen in ſe eſt tardæ ſolutionis.

Aloes qualitas.

De electione quæ optima ſit Aloë, iam diximus, ideô tranſiliendo aliqua ad vlteriora auctoris prædicti effata tranſeamus, ſcribit enim vlterius: *Eſt autẽ complexionis calidæ in ſecundo gradu, ſiccæ in tertio, & eſt exiccatiuum ſine mordicatione, conſumptiuum ſuperfluitatum, & præſeruans à putrefactione, & cum hoc ſit ei proprium: aperit tamen orificia venarum, & dicũt quidam quod lædit hepar aliquando ipſum, & videtur quod illud ſit propter apertionem quam efficit in venis. Verùm rectificatio acquirit ei, vt conferat hepati, & in Aloe quidem lota minoratur ſolutio, & additur ei vt ſit ſtomachi confortatiuũ. In non lota verò eſt è contrario, & etiam mixtum cum melle eſt minoris ſolutionis,*

&

& minoris attractionis; & eſt maioris abſterſionis partium, per quas illi eſt tranſitus. Veruntamen de modis apparationis, lotionis, & correctionis eius mox infrà agetur, vbi modò prius Meſuęi antiquiſſimi ac grauiſſimi viri cenſuram Aloës penitus perpenderimus, non enim adhuc efficaciam eius prorsùs depredicauit, ſed iam modò laudes eius ultimo capituli paragrapho fuſiùs proponit, inquiens: *Solutione educit choleram & phlegma, & mundificat caput ab eis, & ſtomachum, & confert iuuamentum magnum doloribus eorum. Et confert inflammationi ſtomachi & ſimili, & doloribus eius ex cholera factis. Et qui aſſiduat acceptionem eius diebus continuis, non videt in corpore ſuo, neque in inſtrumentis ſenſuum ſuorum ægritudinem, quæ non ſit habilis ſanari: & præſeruat à putrefactione ita quod etiam cadauera, & propriè mixtum cum myrrha: mixtum verò cum ſanguine draconis & myrrha, ſanat vlcera mala. Exiccat enim ſine mordicatione, & ablutio infuſionis eius in vino, aut aquâ roſatâ, aut*

Nota benè.

ſucco fœniculi præparato, abſtergit oculos, & addit in viſum, & ſtringit lacrymas, & ipſum quidem acuit ſenſus & rationem, & confert hepati, & aufert icteritiam; nocet tamen hæmorrhoidibus & ano. Hæ ſunt illæ prærogatiuæ ac præ cæteris medicamentis potiores Aloës vires priſcis agnitæ, quæ Aloën nullo modo in harum Pilularum ſtructura prætermittendam ſuaſerunt. Non ſit autē quiſpiam qui Meſuęi hæc verba formidet, quod eam orificia venarum reſerare ac hæmorrhoidibus & ano nocere tradiderit, id enim ſano modo intelligendum, quomodo enim Dioſcorid. lib. 3. cap. 22. naturam eius ſpiſſare, exiccare, & corpora denſare ſcripſiſſet? de qua hæc ſubiungit: *Sicca glutinandis vulneribus inſpergitur, vlcera ad cicatricem perducit cohibetq́;, eadem peculiaritèr exulceratis genitalibus medetur, & disrupta puerorum præputia iungit, condylomata rimasq́; ſedis ex paſſo ſanat: hæmorrhoidum abundantiam & ſanguinis eruptiones ſiſtit, pterygia ad cicatricem ducit, liuores & inſignita ex melle tollit.*

Videntur hæc ac ſunt, niſi alitèr negotium componatur, planè contraria. Adſtipulatur Dioſcoridis opinioni Galenus lib. 6. Simpl. med. inquiens: *Sanat vlcera quæ ægrè ad cicatricem duci poſſunt, & maximè quæ in ano ſunt & in pudendo.* Veruntamē ſatisfit obiectioni huic facillimè, ſi dicamus Aloës vſum duplicem exiſtere, vnum ſi intra corpus exhibeatur, alterum ſi exteriùs adhibeatur; & reuera Aloë interiùs aperit, exterius arctat, glutinat, ſiccat & ſtringit, quæ & eadem lota & illota porrigitur: illota quidem vt abſterſione magis purget quàm aſtrictione roboret; lota verò vt magis aſtrictione roboret quàm abſterſione purget. Nec obſtat diuerſas quandoq; eidem medicamini vires ineſſe, cùm plurima ſint diuerſas vires exerentia, nam vel Abſinthium ſtrictam ſoluit aluum laxamq; cohibet, & acetū vacuum ventriculum contrahit, laxat verò repletum; Serpentariæ radix menſes cohibet, flos certo quorundam experimē-

Diuerſæ quandoq; vires vni eidemque medicamento inſunt.

to eoſdem promouet, quales quidem proprietates pro diuerſis partibus medicamenti in alijs quoque compluribus reperire licet, prout in Roſa, ex qua & laxantia & ſtringentia medicamenta parantur.

Galeni locus de Aloe explicandus

Eſt & alia circa Aloen difficultas, quam Galen 8. de Comp. Med. ſec. loc. in Hieræ mentione tangit his verbis: *Infeſtiſſima eſt Aloe etiam lota, his qui citrà vitiatos humores ex intẽperie calida & ſicca* (intellige nuda) *affliguntur. Proximam ab his læſionem percipiũt, qui ſiccam intemperiem habent etiam cum frigiditate coniunctam, & in uniuerſum qui ex ſolâ qualitate particulam aliquam læſam habent. Etenim in humoribus intemperaturæ pharmacis ipſas euacuantibus egent, quæ verò absque his conſiſtunt, penitùs in tabem deueniunt, ex pharmaci huius ex Aloë conſtantis uſu.* Hæc Galenus.

Ægineta quoque poſtquam profusè in laudibus Aloes deprædicandis verſatus eſſet tandem lib. 2. cap. 53. ita ſcribit. *Verùm medicamentum ex Aloë ad marcorem perducit.*

Hæc ſunt quæ Aloes famam nonnihil infringere ac diminuere videntur, veruntamen nulla in his apparet, vel exigua ſaltem difficultas; quod enim de apertione venarum & hæmorrhoidum læſione Meſuęus ſcripſit, de Aloe non lotâ accipiendum, vel intelligendum, quæ aut Bdellij, vel Tragacanthæ permixtione non eſt correcta. In Pilulis verò Marocoſtinis non modò Aloe lauatur, vt impuriores partes infuſo à purioribus nobilioribusq́; ſeparentur. Sed & Amoniacum Bdellij locum ſupplere videtur, vtpotè viribus huic affine, adeò vt omnis hîc difficultas ſit euanida, prę́ſertim cum ſuccus Citri & Limonum nec non Mucharum Roſarum accedat, quæ omnia Aloes acrimoniam ad ſanitatem temperare noſcuntur, nam & Aetius Tetrab.1. Serm.3. cap.24. Aloen Citri ſucco conuenientiſſimè excipi docuit.

Aloës fama vindicatur.

Deinde verò penſandum, quod Aloen non ſimpliciter hæmorrhoidibus & ano aduerſari, vel ijs locis obeſſe ac eorundem damna cauſare dixerit, quicunque enim harum partium affectionibus non ſubſunt, aut naturali vel vitio, vel inclinatione, vel parato aut introducto iam habitu hæmorrhoidum vacuationes ſtatis circuitibus redeuntes ac reuertentes non ſentiunt, his Aloë nihil nocumenti affert, ideò legitur Aloen ijs ſolùm, qui hæmorrhoidas patiuntur aduerſam eſſe, non itidem alijs; nam his qui hæmorrhoidibus tentantur, omnia ferè medicamenta purgantia vim inferre obſeruauimus, non modo quia aluum ſtimulant partes inteſtinorum præſertim verò longaonis finem ad ani muſculum vellicantia, ſed ea potiſſimùm ratione, quod purgando acres è remotis ac ſuperioribus corporis partibus humores ad aluum deducant, qui transeundo rara ea loca & pro more ſuo aut circuitu, cui aſſueuerunt, ſponte recludi ſolita, ideoq; rara ac tenera vel delicata neceſſario vellicãt, & exaſperant. Atqui verò hæmorrhoidas patientibus ac Dyſentericis has Pilulas nemo porrexerit, quod ſuo loco monuimus; prout nec grauidis, cum pauca ſint medicamina has non offendentia, nam & res optimæ intempeſtiuo vſu in detrimentum cadunt, iuxta illud Poëtæ,

Et data non apto tempore vina nocent.

Locus ille Galeni ſupra cit. 8. de Comp. Med. ſec. loc. de intemperiebus nudis abſq; humorum copulatione corpora fatigantibus intelligendus, nam & ſeipſum explicat, qui ſic ſonat: *His qui citra vitiatos humores ex intemperie calida & ſicca affliguntur*. Et iterum: *Qui ex ſola* (id eſt nuda) *qualitate particulam aliquam oblæſam habent. Etenim in humoribus intemperaturæ pharmacis ipſas euacuantibus egent, quæ verò absque his conſiſtunt, penitùs in tabem deueniunt, &c.* etenim nec alia medicamẽta purgantia nudis intemperiebus ſeu affectibus à ſimplici qualitate profectis vnquam vel proſunt, vel prodeſſe queunt, quod idem Galen. monuit de Medicinis expertis, cum ait: *Et debes cauere in curatione malitiæ complexionis ſine materia ab euacuatione, & è conuerſo.* Et Hippoc. ſapientiſſimè in Aphor. etiam ſanos, ſi pharmacis purgentur, facillimè exolui ſcripſit.

Igitur medicamentum ex Aloë eos ſolùm ad marcorem perducet, qui ex intemperie ſolâ ac nudâ, eaq; ſiccâ, ſiue calidâ, ſiue frigidâ, laborauerint, quod quidem rarò contingit his præſertim in terris, vbi liberior victus pro gentis more ac conſuetudine cunctis eſt familiaris, imò quoad potum vberiorem Germanis noſtris fermè congener, ſicut & Britannis, Gallis ac Belgis, Danis non minùs ac Scotis quàm Polonis plenior paſtus, aut laxior edacitas, aliquando plus appetitus illectamento noxia, quàm incolumitati commoda, ſuperfluam cruditatum ac humorum ſuperuacaneorũ copiam naturæ, quandoque grauem, aut periculi inſtar futurã crebrius ſubminiſtrat.

Datur porrò Aloë, ex Pauli Ægine

tæ lib. 7. cap. 4. conſilio ac ſuaſu, *capite grauatis, lippientibus, ſiticuloſis, & quibus in ſomnis imagines obuerſantur citra febrem. His etiam qui horroris diſcurſum percipiunt, & qui flatus acres excernunt, & inteſtina morderi ſentiunt, & circa ſtomachum feruorem, aut faſtidium euerſorium percipiunt.* Et paulò poſt: *Nam abundè euacuat, totum quidem corpus non euacuãs niſi valdè multa detur, ſed inſidentem inteſtinis ventriq; ac ſtomacho bilem educens.* Recenſet is idem lib. 4. pueris lumbricos in ventre habentibus Aloën ſupinis ipſis detentis, & ore per cochlearium diſparato vi inijci olim ſolitam fuiſſe, efficaciſſimo potiùs remedio quàm methodo mirandâ; etenim amaritudinem ipſius non ſuſtinentibus in catapotia effingi iuſſit hic ipſe auctor loco ſupra citato, cùm (vt Gal. li. de Med. expert. ait) Medicina quam infirmus habet in odio, plus nocere quàm prodeſſe ſoleat. Sanè amariſſima eſt Aloë, vnde apud Plautũ vitam hominis *plus Aloes quàm mellis* habe-

Paulus Aegineta de Aloë.

relegitur; & apud Iuuenalem de vxore,

Plus Aloes quàm mellis habet. ---

Attamen plurimis corporis affectibus ſubuenit, humiditates enim prauas in ventriculi tunicis imbibitas prolicit & auellit, eodem Ægineta lib. 2. cap. 55. teſte. *Sed & prodeuntes ab his intemperiebus noxas arcet, & à corporis intemperie in mentem tranſeuntes ac animum percellentes morbos anteuertit, aut iam factos mitigat.* Etenim idem Ægineta lib. 3. capit. 14. de Melancholia & inſania, & his qui numine afflati putantur, Aloes vſum quotidianum commendat his verbis: *Purgare igitur ipſos conuenit ab initio Epithymo aut Aloe. Horum enim etiamſi modicum ſingulis diebus acceperint, maximè prodeſt & leuitèr ſubducit.*

Aetius de Aloë.

Subſcribit his omnibus Aetius auctor ſanè priſcus & inter præcipuos à quibusuis oris ac ordinibus ſuſceptus Tetrabibl. 1. Serm. 3. cap. 24. inquiens: *Aloe totum quidem corpus non purgat, verùm ſitam in ſtomacho & ventre ac inteſtinis*

nis bilem citra moleſtiam educit, ac placidè vnâ cum ſubiectis excrementis. Datur itaque his quibus caput affligitur, propter aſſiduas fientes ad ipſum de ſtomacho euaporationes; excindit enim inutilium vaporum allationem. Danda eſt & Lippientibus propter eandem cauſam, & his qui ob bilis augmentum ſitiunt, quibus lingua & os facilè reſiccatur, & qui circa ſtomachum ardorem & nauſeam, aut moleſtiam aliquam euerſoriam percipiunt. Præbetur & his qui præter rationem pallidiores facti ſunt, & in quibus ſuperfluitates eductione indigent.

Aloë quare huic medicamento indita.

Has ob cauſas Aloen Pilulis Maroſtinis meritô indidimus, eamq́; quaſi quandam earum baſim iure optimo effecimus, aliorum ſibi in hac compoſitione iunctorum medicaminum ope ſuffultam, quæ per ſe ſola quidem pro tuendâ ſanitate ritè pręparata ſufficere potuiſſet, ac plurimorum hominum vires, robur, incolumitatemq́; vnicè iam olim tutata eſt, quorum ætatem ad longos dies & annorum liberiorem liberalioremq́; propaginem produxit.

Arcet enim ea omnes cuiuscunq; generis putredines tam in viuis quàm in mortuis, cadauera etiam ipſa à corruptione ac interitu præſeruans (qua de re ſatis copioſa mentio facta eſt in cap. de Myrrha) præſertim verò humores huius vſu ab omni corruptela vindicantur, vnde febribus putridis multò minus malignis, contagioſis ac peſtilentibus materia aut focus in corpore vix vnquam tantus relinquitur, ex cuius fomite vitam edens flam̃a ſuccreſcere poſſit.

Si quod viſcus extra pulmones, veſicam ac aluum cariem ſenſit, Aloe ſuppetias fert, nec eſt quod quiſquam interaneorum animalia, vtpotè vermes, lumbricos, aſcarides ac ſimilia vel in ventre progigni, vel in hoc ipſo permanere poſſe vel credat, vel metuat, ſi quis Aloen crebro ſumpſerit, cùm nihil in homine viuere permittat, niſi quod ad eius partes vel vitam ſpectet. Quod ſi caput catharris obnoxium humido, eoq; effumanti ventricutriculo correſpondet, ac defluxiones ad articulos ruituras molitur, Aloe has ſubtrahit, adeô vt auſi fuerint pręclariſſimi Medici, inter quos honoratiſſimus D. D. Thomas Môrmannus p. m. Sereniſs. D. D. Bauariæ Archiater fideliſſimus, multaq́; experientia clarus, ijs qui ſibi continuum Aloës vſum familiarem fecerint, polliceri, eos ab omni Podagra & Arthritide ſecuros futuros, vt quibus à quotidianis ingeſtorum cruditatibus ac recrementis, imminutis morbi aut grauaminis cauſa, quotidie in ventris ſentinã deriuaretur, articulis nullatenùs obfutura, quæ alioquin à nobilioribus viſceribus ad ignobiliora membra demandari conſueuiſſet, vel eo procumbere ſoleret.

Thoma Mörmanni p:m: de Aloëticis medicamentis opinio.

Itaque Aloe Balſamus eſt quidam naturæ cunctos humores ſuccosq́; ſiquidem naturales adhuc fuerint, conſeruans, præternaturales euacuans, medios emendans, vniuerſos putrefieri ac corrumpi prohibens, iam enim

Aloë Balſamus eſt naturæ.

ſolidis partibus à Myrrha has Pilulas ſubingrediente tutela præſtatur, quam firmam corporis compagem eiuſque fulcra, vtpotè membra, neruos, oſſa, & eorum pleraq; tutaturam ſuprà ſpopondimus, ab Aloe humorum fluentium ac refluentium commoderationem & (vt priſci loquuntur) rectificationem, à Croco verò Coſto & Agallocho ſpirituum hinc inde commeantium depurationem ac ſuffectionem expetituri.

Non eſt dignus Aloe, qui Aloen non nouit, vel qui ob amararorem eius citiorem mortis amaritudinem experiri cogitat, ſecurior namque eſt Aloes amaritudo in ore quàm necis præcipitium non minus acerbum in ventre. Nec ſtudet ſanitati, qui amat dulcia, videturq́; natura ſub amaritudine multa prorogandæ valetudinis remedia abſcondiſſe ac collocaſſe, ne quilibet ad ſtultam longæuitatem adſpirans ea lamberet, quomodo & ſpinis aculeiſq́ue aut tetro quodam odore, vt & à brutis immunia perſiſterent, præcipuas quasdam plantas armauit. Proſtet hic Rithmus.

Tota ventris valetudo,
Oris ſit amaritudo.

Germanicè,

Bitter in dem Mund/
Macht das Hertz geſund.

Ergò Aloe noſtri medicaminis baſis futura nullatenùs tam famoſo pharmaco deeſſe debuit, vt quæ non ſolum viuis, ſed etiam mortuis commodaret. Deſunt enim ſcrupuli eius aſſumptionem reddentes formidoloſam; ſiquidem ea humanæ vitæ valetudinis tutandæ, ægritudinibus propulſandis, morbis præcauendis, diuerſis aduerſitatibus anteuertendis, vitæ prorogandæ, ætati extendendæ, calamitatibus corporis futuris obſiſtendis, ad diem huius lucis elongandum, nepotes cōſpiciendos ac ſubuenturam prolem in tertiam generationem vſque contemplandam, aut ſi homo mortalis non foret, ad æuitatem præſtandam à DEO ter opt. max. data, condita ac creata, cui ſi quid nociui (prout in caducis his fieri aſſolet) hæſerit, id omne admixtione, confuſione ac temperaturâ eorum liquorum, qui ad compoſitionẽ huius pretioſi medicamenti poſtulantur & exquiruntur, comodiſſimè temperatur, corrigitur, tollitur, ac emendatur. Sanè qui valere voluerit Aloeticis haudquaquam valedicat, ſed cum Aloe ſeſe alat, quamuis amara non nutrire dicat Philoſophus, conſeruare autem dicat Medicus; nam & duplex eſt paſſio (vt Auerrhoes ait) corruptiua nimirum & perfectiua, quarum poſtremam in Aloes vſu delegimus, orbi & vrbi plurima, DEO dante, commoda laturam.

◆

Caput vndecimum.

DE LIQVORIBVS ET SVCCIS AD CONFECTIONEM PILVLARVM MAROcoſtinarum requiſitis, &c.

OPERÆ pretium eſt, vt poſt abſolutam ſimplicium Pilulas Marocoſtinas conſtituentium tractationem, ſuccos quoq; ac liquores quibus prædicta ſimplicia medicamenta iunguntur, eorumq́; vires prolectantur, donec in maſſam coëant, examinemus: quædam enim prædictorum ſeſe mutuò corrigunt, aliqua ſeſe inuicem temperant, nonnulla iunctis ſimul viribus fortificata vnâ potentiùs agunt, pleraque verò ita rem omnem ac negotium hocce diſponunt, vt ad intentionem medicaminis & ſingula per ſe, & cuncta ſimul tendant ac quodam̃odo colliment.

Succi & liquores ad compoſitionem huius pharmaci requiſiti.

Primò autem ſeſe nobis offert acetum Scilliticum ad Am̃oniacum thymiama

Acetũ Scilliticum.

thymiama diſſoluendum neceſſariò requiſitum, id enim aquis, quia pingue eſt & vnctuoſum, dilui nequiuiſſet. Intendit acetum iam dictum Ammoniaci vires quàm maximè, transfusâ in id incidendi, attenuandi, penetrandi, diſſecandi, aperiendi, concoquendi ac reſoluendi maiore poteſtate, quod & ipſum per ſe tantis facultatibus pollet, vt eius encomio deprędicando nec priſca, nec moderna ſęcula ſuffecerint, vtpotè quod vitæ dies in longam ætatem multo numero ſit producturum. Etenim Samius ſenex vſque ad centeſimum decimum ſeptimum annum crebra eius vſurpatione adeò incolumis peruenit, vt eum nulla vnquam aduerſa valetudine tentatũ fuiſſe Galenus ſcribat, qui idem omnes Imperatores eo vſos eſſe teſtatur; id enim Comitialibus, Phthiſicis ac ægrè ſpiritum ducentibus commodare, ſenſus omnes acuere, excrementa corporis quæcunque, etiamſi in oſſibus ſordes inhæreant, expurgare, ſalſos acidoſq; ructus

Aceti Scillitici vires ex Galeno.

ructus compeſcere ac ſupprimere; ſplenis, iecoris & articulorum morbos anteuertere, ac in ſummâ hominem ad ciuilia munia peragenda promptiſſimum reddere docuit, quod quidem Pythagoræ inuentum in plurimas vtilitates ſibi ſubſecuta poſteritas adaptauit. Palladius acetum Scilliticum digeſtioni & ſaluti accommodatū vocauit, & digeſtionis auxilia concitare ſcripſit. De hoc Dioſcorid. lib. 5. ca. 17. *Colluuntur eo vtiliter putreſcentes humore gingiuæ, eas enim reprimit & firmat, quin etiam mobiles eo confirmantur dentes. Compeſcit quæ in ore exeduntur, graueolētiamq́; eius efficacius emendat. Solideſcit potu eius guttur. Callum faucibus obducit, validioremq́; vocem & clariorem reddit. Datur item vtiliter cibum in ſtomacho non continentibus, cruditatibus, comitialibus, vertiginoſis, melancholicis, concreſcentibus in veſicâ calculis, muliebrium locorum præfocationibus, tumentibus lienibus & coxendicis doloribus: vegetum colorem reddit & coloris bonitatem ei acquirit.* Hæc Dio-

Aceti Scilliticí vires ex Dioſcoride.

Aceti Scillitici vires ex Meſua.

ſcorides. De aceto Scillitico ſi Meſuæum audiamus, is facultates Scillæ plano ac ſimplici ſermone ſic perſtringit: *Solutione educit humores groſſos & viſcoſos, & dixit Hali; etiam cum hac ſolutione educit choleram nigram, & eius iuuamentum eſt magnum ad ægritudines capitis ſicut Cephalea, & Epilepſia, & propriè ſecundùm omnem modũ adminiſtrationis eius & vertigo, & ſcotomia, & oxymel eius ponit materias viſcoſas faciles ad expellendum, & ſubtiliat humorum groſſitudinem. Et ipſa quidem ſecundùm omnem modum adminiſtrationis eius confert iuuamentum magnum ægritudinibus iuncturarum, & eſt medicina bona pulmonis & pectoris, & ægritudinum in eis propriè Electuarium ex ſucco eius & melle ſumptum lambendo clarificat vocem, & ſimiliter oxymel eius, & acetum ipſius, & eſt ex medicinis bonis ſpleni & groſſiati eius, & eſt ex rebus præſeruantibus corpus à putrefactione & conſeruantibus ipſum in ſanitate ſua, & acquirit vſus eius maciem corpori, & conſeruat in iuuentute.* Hæc Meſ-

uæ,

næ, & quidem plura lib. de Simplicib. de Squilla.

Secundus liquor quo Myrrha diluitur, Acetum eſt Rutaceum, quod compoſitionis ratio venenoſos morbos per medicamenti huius efficaciã, iuuante DEO, ope & opere depulſura requiſiuit. Cùm enim omne acetum deſiccandi facultatẽ habeat, diſſipandiq; præterea, & diſcutiendi vi præditum ſit, multò hæc magis vtrumque acetum, Scilliticum nimirum & Rutaceum, præſtabit: Spumat aceto reſperſa terra, & ſaxa quoq; quæ ignis nõ coxit eius infuſione rumpuntur, quod Hannibal ad Taurinos ſaltus in difficili alpium tranſitu feciſſe legitur. Deſiderium quoque comeſtionis acetum inſtaurat, nam & Lacones cum acetũ & ſalem coquo dediſſent, reliquum in ipſa victima quærere iubebant.

Acetum Rutaceũ ad Myrrham diluendam compoſitioni huic adhibitũ:

Nouit crudum vulgus quantum aceto Rutaceo debeat, & quales id ei laudes deferre ſoleat omnes agnoſcunt. Ruta enim venenorum anti-

Aceti Rutacei Vires.

dotum exiſtit, vnde muſtelam cũ ſerpente dimicaturam Rutam præmandere, eiusq; guſtu ſe præmunire conſueuiſſe ſcripſerunt ij, qui medicam materiam eiusq; auxilia obſeruationibus fidelitèr annotatis digna, in poſteros transfundenda eſſe rectè cẽſuerunt. Nam & Athenæus inter priſcos recenſet, Ponticum tyrannum ad cõuiuia vocatos porrectis inter epulas venenis necare ſolitum fuiſſe, quod inuitati cùm animaduertiſſent, Rutâ ſe præmunierunt, prout legitur 2. declam. de vita Galeni.

Athenæus de Ruta.

Mithridatis potentia ac ſolertia.

Hinc Mithridates tantus rex, duarum & viginti gentium domitor ac Princeps, quarum omnium linguas cognitas habuiſſe, ac quibus iura dixiſſe ſcribitur, (de quo Plin. ſenior lib. 7. cap. 24. & lib. 25. cap. 2. Solinus cap. 7. Gellius lib. 17. cap. 17. Valer. Max. lib. 8. cap. 7. Sabell. lib. 10. Petrarcha lib. 2. tract. primo cap. 11. plura referunt) Rutâ Antidotum ſuam, qua ſeſe contra lethalia venena tutatus eſt, compoſuiſſe fertur, prout teſtatur Macer in Poematibus.

Verſus Macri de Ruta.

Obſtat pota mero, vel cruda comeſta venenis,
Quod Mithridates Ponti rex ſæpe probauit,
Qui Rutæ foliis viginti cum ſale pauco,
Et magnis nucibus binis, caricisq; duabus,
Ieiunus veſci conſurgens manè ſolebat,
Armatusq; cibo tali quaſcunque veneno
Quilibet inſidias ſibi tendere non metuebat.

Vide Plinium copioſiſſimè de Mithrid. Antidoto ſcribentem.

Sanè Rhaſes Arabs, qui multa in Medicinam contulit, Antidotum hãc paululùm pro iudicio mutatam ad Almanſorem Saracenorum regem miſiſſe legitur. Non enim contra aduerſam valetudinem ſolùm, ſed etiam contra incantationes ac veneficia Rutam valere veteres crediderunt, quàm aduerſus faſcinationes appendebant, eius vſu cacodæmonum malitiam ſuperaturi, Ariſtot. forſitan in Problem. hortatu inducti.

Ruta in inſignijs Ducum Saxoniæ.

Bernhardus ſecundus Dux Saxoniæ ad pedes Friderici Imperatoris Rutam pro diſcrimine fratrum in cæ lamine clypei impetrauit, quod ſertum paternis inſignibus Cæſar adiecit, de quo ſerto tempore Gotheni belli Anno 1567. Michaël Bates Annebergenſis Profeſſor hæc carmine protulit.

Hoſtibus aduerſi gladii ſunt, Ruta venenis:
Hoſtem enſis strictus, Ruta venena necat.
O gladii æternùm rutilent, & Ruta vireſcat,
Nec ferrugo illos occupet, hanc nec hyems.

Ruta & Ficus amicitia.

Scribit Plutarchus in Sympoſiacis, & Plin. lib. 19. tantam eſſe Rutæ cum Fico familiaritatem aut ſympathiam, vt hæc nullibi ſuauior ac ſapore mitior quàm ſub ficu proueniat. Alij furto ſubtractam feſtiuius germinare arbitrantur, ſuam quilibet opinionem reddat ſanam. Nos autem Rutam acuendo viſui prodeſſe ſcimus, nec non libidinem reprimere poſſe nouimus, vnde ea à caſtimoniæ addictis inter edulia admittitur: teſtis eſt vtriusque verſus vulgi voce tritus.

Ruta caſtimoniã fouet.

Vtilius ſumes acuentes lumina Rutas,
Et quidquid Veneri corpora noſtra negat.

Generationem ſanè Ruta inhibet ac fœtum perimit, abortuq; vitiat; infeſta proindè prægnantibus ac grauidis, quando fœtus ea necari inuenerunt, ad coxendicum tamen dolorem & articulorum vitia prout & contra venena plurimùm valet.

Igitur Myrrha putredinibus præcipuè aduerſatura hoc aceto per bellè diluitur, cùm & Ruta corruptioni cuiuis aduerſetur, vnde febres malignas pellit ac plurimùm peſti contrariatur, ꝙ ipſum Poëta hoc metro expreſſit.

Namque ferunt Rutam peſtes arcere nocentes,
Nec propè eam fœdis vermibus eſſe locum.
Sed ceu Iuniperi grauis eſt cantantibus vmbra
Et taxi incumbens triſtior aura nocet.
Sic quoque Ruta potens, --- --- ---

Ruta Peſtis Alexipharmacum.

Medici experti inueteratos ſtomachi dolores, cruditates, ventris inflationes ac colicos dolores hucuſq; Rutâ compeſcuerunt viſum eius vſu acuentes, quod Poëta ſignificans Rutæ vires ſic carmine complexus cecinit.

Singultus acidos pellit gelidumq; lienem
Igne ſuo, vmbroſis optima Ruta oculis,
Si femur hanc laſciuũ odit rabidumq; venenũ,
Diſcupit hanc neruus cœliacusq; dolens.

Ruta Viſum acuit

Perſtringit eius vires lib. 3. cap. 45. Dioſcorid. inefficaces ſi cum iuglandibus & ficis aridis præmandatur venenorum vires redditurам pollicitus, ac à Mithridatis (cuius ſupra mentio facta eſt) imitatione antidotum ſortitus, quam Serenus Sammonicus hoc carmine deſcripſit.

Verſus Sereni Sammonici de Mithridatis Antidoto.

Antidotus vero multis Mithridatica fertur
Conſociata modis, quam magnus ſcrinia regis
Cum raperet victor vilem deprendit in illis
Syntheſin, & vulgata ſatis medicamina riſit.
Bis denum Rutæ folium, ſalis & breue granum.
Iuglandesq; duas totidem cum corpore ficus.
Hæc oriente die parco conſperſa lyæo,
Sumebat metuens dederat quæ pocula mater.

Rutæ vires ex Dioſcor.

Veruntamen potiores eius dotes prodit Dioſcorides ampliùs loco citato affirmans, eam lethalium venenorum antidotum exiſtere, genituram extinguere, contra inteſtina vitia efficacem eſſe; lateris, pectoris, coxendicū articulorumq; dolores & affectus mitigare, ac oculis qui hebetudinem ſenſêre opitulari docêns, cuius ſuccùm gallinaceis pullis aſperſum feles quoq;

arcere ibidem ex aliorum relatu tradidit.

Flauij Ioſephi de Ruta Macheruntica, locus.

Plantam Rutæ mirabilis magnitudinis viſam fuiſſe Macherunti in oppido quodam Iudææ ſatis munito Flauius Ioſephus lib.7.de bello Iudaico cap.25 teſtis eſt, quam regiam Rutam mirabilis magnitudinis, à nulla ficus celſitudine victam fuiſſe, ac ab Herodis temporibus profectam, ſed à Iudæis locum vi occupantibus exciſam eſſe memorat. Sat ſit, quòd

Saluia cum Rutâ faciant tibi pocula tuta.

Acetum igitur Rutaceum meritò ad Myrrham diluendam diſſoluendamq́; hîc requiritur, venenis, putredinibus ac malis iam recenſitis, ſi non abolendis ſaltem præcauendis reluctaturum, cuius dotes & nouit antiquitas, & poſteri à maioribus edocti haudquaquã vili penderunt, in modernum vſque tempus eius vſui familiaritèr ac confidentèr aſſueti.

Mucharũ Roſarũ.

Sequitur nunc Mucharum Roſarum ad Aloën diſſoluendam temperandamq́; idoneum, cuius loco ſuccũ Roſarum priſci pro corrigendâ Aloë vſurpabant, atque inde Aloën Roſatam effecerunt, nobis verò Mucharum ſucco Roſarum æquipollere imò medicamentis aliquam purgandi vim habentibus potentius cooperari videtur. Itaque pro antiquo veterum more Roſarum hîc viribus Aloë imbuitur, etenim Mucharum Aloës caliditatem nonnihil obtundit; refrigerat enim, lenit & humectat: putredini, venenis ac febribus contagioſis ipſiq́; Peſti potentèr reſiſtit, ac viſcera corroborat, vnde mirum non eſt antiquitatem ſeſe adeò in Roſæ admirationem effudiſſe, vt Anacreon vetuſtus dicat:

Muchari vires.

Anacreõtis de Roſa verſus.

Roſa flos odorq́; diuûm,
Hominum Roſa eſt voluptas.
Decus illa gratiarum
Florente amoris hora
Roſa ſuauium Diones.
Quid plura? nonne multis
Medicina certa morbis?
Huius ſenecta ſuauem
Seruat iuuentæ odorem.

Non immeritò igitur apud Achillem Statium lib. de Leucippæ & Clitophontis amoribus ex Oda Sapphus ſcribitur, ſi Iupiter floribus regem imponere vellet, Roſam inter flores regnum obtenturam, ſtudet enim hæc pluribus ſenſibus, vtpotè oculis, naribus, & palato.

Roſa florũ regina.

Poëtæ Roſas omnes primitùs albas extitiſſe tradiderunt, quas poſtea ex vino à cupidine alis in cæna deorum laſciuiente ſparſo, hoc colore tinctas finxeruut. Alij verò Martem Zelotypum Adonidem interfeciſſe; ex cuius cruore his eis color conciliatus fuerit, opinantur. Nonnulli Adonidi cum ab Apro occideretur, Venerem opem laturam, cum per dumeta accurreret pedem vulneraſſe, eoq́; ſanguine tactas roſas rubeſcere cæpiſſe fabulãtur, quam fabulam hoc diſticho expreſſit Laurentius Lippius:

Poëtarũ de Roſis figmenta

Per ſyluas Cytheræa ſuum dum plorat Adonim
Purpureas fecit ſanguine mœſta roſas.

Et Georgius Oſtratius:

Ante quidem niueo roſa ſuccreſcebat amictu,
Sed modo Cidalio ſanguine ſparſa rubet.

Roſæ olim Auroræ dicatæ.

Erant olim apud Ethnicos Roſæ Auroræ dicatæ, vnde apud Ouid. 2. Metamorph. legitur

--- --- Ecce vigil nitido patefecit ab ortu
Purpureas aurora faces & plena Roſarum
Atria.

Sed & Veneri ſacrata fuit Roſa, quam tamen Cupido Veneris filius Harpocrati ſilentij deo digito labellum compeſcēti donauit; fluxiſſe hinc ille mos videtur, vt in cœnaculis Roſa lacunaribus ſupra menſarum vertices affigatur, vt quisque ſit ſecreti tenax nec facilè diuulget, quæ ſub Roſa dicta ſunt, extat hac de re carmen hoc,

Roſa cur ſupra mēſas appenſa.

Eſt Roſa flos Veneris, cuius quo furta laterent
Harpocrati matris dona dicauit amor.
Inde Roſam menſis hoſpes ſuſpendit amicis
Conuiuæ vt ſub eà dicta tacenda ſciant.

Turcarū ſtulta opinio exploſa.

Sed & dijs gentium dæmonibus lucta eſt circa Roſam, quam enim veteres Auroræ, Cupidini, Veneriq; dicarūt, hanc Turcæ (vt Augerius Busbeckius in ſuo itinerario notauit) Machumeti deferunt, ex cuius ſudore eam ortam eſſe ſibi perſuaſum habent, ac ſi flos tam fragrans ex tanta tam ſordidi nebulonis ſpurcitie ſuccreuiſſet, cùm tamen Roſa ſordidis pleriſq; etiam infectis âduerſa eſſe ſoleat; ea enim vtilem mellificio materiam api præſtat, araneæ venenum. Hinc Chriſtophorus Manlius in carmine,

Rosa araneis inimica.

Vna eademq; Roſa, cernis, ſibi turpis Arachne
Contiguam & ſedem ſedula cepit apis.
Aereum hæc nectar, dirum trahit illa venenũ,
Namq; fauum prius hæc, virus at illa gerit.

Et Ianus Iacobus Briſardus in Emblemat.

Toxica ab hoc carpit ſublimis aranea flore
Dulcia quo paruæ mella parantur api.

Vnde etiam Cantharides aut ſcarabei Roſam non tolerant aut ſuſtinent, etenim

Roſa Cantharides interficit.

Cantharidum Roſa mors, ſic luxus delitiæq;
Eneruant animos, eripiuntq; virum.

Nam & Hannibali alioquin duro ac rigido, ſed ob Capuanas delitias tandem effæminato ſcutum offerri debuit, in cuius medio ſcarabeus quem Roſarum

Scutum Hannibalis.

ſertum ambiret, depictus eſſet, quod Pierius in Hieroglyphicis refert. Scipio verò ex Africa reuerſus, & primus de eodē Hañibale triumphaturus militibus octauæ legionis, qui primi Carthaginenſium caſtra oppugnaſſent, ac Ducis eorum inſignia abſtuliſſent, faſciculum Roſarum geſtandum, imò clypeis depictas Roſas ferendas conceſſit, quod etiam poſteriorem Scipionem feciſſe hiſtoriæ memorant. *Scutum Achillis.* Sanè apud Homerum Achillis ſcutum Roſis fuiſſe inſignitum legitur, nec non caſſides Hectoris & Æneæ. Arminius Germaniæ Princeps Roſam in inſignibus habebat, vnde legitur,

Inſignia Arminij.

Statua torquentis molli de vellere ſignum,
Quod pictam medio continet arte Roſam.

Marchiones Brandeburgenſes Comiteſq; de Eberſtein antiquiſſimæ proſapiæ, nec non plurimę familiæ ſtrenuâ nobilitate claræ, à multis luſtris ROSAS inter ſua inſignia glorioſè locatas habent.

Nam Roſa Principibus meritò geſtanda videtur.

Fuiſſe

Roſæ ſignum lætitiæ.

Fuiſſe olim Roſam ſignum lætitiæ colligitur ex Plin. lib. 21. cap. 3. vbi refert L. Fuluium Argentariũ bello Punico ſecundo quòd tempore eo funeſto ex pergula ſua roſis coronatus in forum proſpexiſſet, vnde cæteris mœrentibus ſolus lętari videbatur, in carcerem tamdiu coniectum fuiſſe, donec bellum finiretur.

Roſarum inſignes dotes ac facultates.

Roſaceum itaq; Mucharum (quod nil aliud eſt, quam infuſio Roſarum recentium octies repetita) Roſarumque ſtillatitius liquor huic medicamini conficiendo idoneè ſubuenit, vtpotè cordi ac ſpiritibus opem laturus. Nouimus teſtante experientia Roſacea medicamenta ſtomacho, iecori, pulmonibus, cordi, imò & vniuerſis viſceribus diſſolutionem ac laxitatem ex hebetudine, putredine aut corruptela aliqua dependente patientibus eximiè prodeſſe, acres ſanguinis ichores ſalſumq; ſerum nihilominus pro diuerſo apparatu, ac contraria qualitate Roſis inſidente, qua & laxãt & adſtringunt,

gunt, educere; atram bilem & aduſtos humores, retorridos planè ac enormes cutim fædaturos, ſcabiem, vlcera, furunculos, abſceſſus, melicerides, lichenas, pſoram, ipſamq́; tandem lepram cauſaturos faciliter emungere, hinc Poëta

Purgat & obſcænam vultu roſa perlita lepram.

Calores hæc ſimul febriles extinguit, ac jecur ſupercalfactum temperat, tabi, conſumptioni, marceſcentiæ Hecticæq́; aduerſa; quod Poëta notans hæc de aqua Roſacea effatus cecinit:

Atque vbi lethifero corpus ſuccenditur æſtu,
Et torret calidum febris anhela iecur,
Non magis vtilior tabem leuat herba calentem
Illita quàm toſtæ ſi datur vnda Roſæ.

Roſa iuxta Allium plantata odoratior euadit.

Hæc enim omnem impuritatem cunctamq́; ſpurcitiem à corde repellit & arcet, nam & fæditates alias euincit; quod Botanici obſeruantes Roſam iuxta Allium plantatam odoratiorem fieri notarunt, ac ſi Roſa nobiliorem ad ſe ſuccum traheret, ac contraria, vt fœtentia & odorata, iuxta ſe poſita magis eluceſcerent. Vnde Camerarius in Emblem.

Liuor iners ſtimulos generoſis mentibus addit,
Sic per fœda roſis allia creſcit odor.

Hæc enim

—— —— —— —— *præbet honorem*
Cælitibus, templisq́; Sabæum miſcet odorem.

Non eſſet vel lux, vel luxus Apothecis, ſi Roſa Pharmacopæis deſideraretur; ex hac ſiquidem Conſeruæ, Saccharum, Pulueres, Succi, Syrupi ijq́; varij, alij ad ſoluendam, alij ad ſtringendam aluum idonei, quin etiam Pulueres Aromatici Roſati, Diarhodon Abbatis, Roſatę nouellæ, Electuaria de ſucco Roſarum in ſolida liquidaq́ue forma, & Electuarium Roſatum Meſuæ in hunc vſque diem ſeruatum, Oleum Roſatum Omphacinum, & id quod completum dicunt, Vnguentum Roſatum, Trochiſci Diarhodon ac Roſei paſtilli à Dioſcoride lib. 1. capit. 113. deſcripti. ac alia plura medicamenta parari conſueuerunt. Conficiebantur autem ῥοδίδες paſtilli ex Roſis, Indica

Paſtilli Roſei.

Indica Nardo ac Myrrha, quibus Coſtum nonnulli adijciunt ac Iridem Illyricam; veruntamen ij paſtilli ad luxum magis ſpectabant, cùm Dioſcorides eos monilium vice collis mulierum circumdatos eſſe ſcribat, vt graue ſudoris virus retunderent: quos quoque ad illinitiones & diapaſmata coërcendis ſudoribus accommodata fuiſſe idem memorat.

Muchari Roſacei vires ex Meſua.

De Roſaco Mucharo ſtillatitiaque Roſarum aqua ſcribit Mesuæ: *Succus eius & aqua infuſionis recentium & completarum, ſolutione educit choleram & mūdificat ſanguinem ab ea, & venas & arterias; & confert Icteritiæ, & aperit oppilationes hepatis & ſtomachi, & mundificat & confortat ea. Et confortat cor, & confert tremori eius. & educit materiam cauſantem eum, & confert cholericis febribus. Roſa verò & oleum eius, & aqua ipſius per ſublimationem facta confortant cor, ſtomachum & hepar, & coadunant partes laxas membrorum, & confortant retentionem, & ſedant dolores calidos mira ſedatione, & extinguunt*

tinguunt ac permutant malitias inflammationum, & ſedant eas & ſunt ex medicinis dormire facientibus, &c.

Veteres Roſam in antidotorum ac ſollemnium remediorum compoſitionibus rarò prætermiſerunt, quam & Theriaca & Mithridatium ſuſcepit. Refert Mizaldus puellam lichene & cancroſa ſcabie laborantem, ac fædis cutis vitijs turpatam cùm ſeſe deſperatione quaſi conficeret, remedio ex Myrrha & ſucco Roſarum parato protinus conualuiſſe. Et Aſpaſia formoſa Artaxerxis pellex Roſarum auxilio à cancro ſerpente libera euaſit. Roſarũ differentias longo ſermone proſecutus eſt Plinius lib. 21. cap. 4. Præneſtinam, Campanã ac Mileſiam Roſam extollens, cui poſteriorem fecit Trachiniam & Alebandicam; præcocem autem ait Campanam, ſerã Mileſiam, nouiſſimè deſinentem Præneſtinam. Quinq; ſunt in Roſa partes Medicinę, vna foliorum, altera vnguinum, tertia Antheræ, quarta vmbilici, quinta calicis

Roſa diuerſa Plinio.

Quinque Roſarum partes.

licis: has diuerſas facultates vna natura Roſæ contulit, quam nobis DEVS ad Pilulas Marocoſtinas, & alios quàm plurimos vſus reſeruare dignetur.

Tu igitur terræ ornamentum plantarumq; decus, florum oculus, prati rubor & amœnitas, pulcritudo coruſcãs; & formoſis folijs comata nobilibusque frondibus luxurians Roſa, noſtris his Pilulis tuas quoque vires iungito, tua enim admixtione Rhodopharmacon hoc fiet medicamentum, cuius priſca ſæcula meminerunt: tu Aloën rectificabis, tu cæterorum calorem minues ac temperabis; tu ſanguinem, aduſtos humores elidens depurabis; tu viſcera ſupercalefacta ad commoderationem reduces, tu ea flaccida firmabis, tu putredinem arcere non prætermittes, tu nauſeam fugabis fluctitantemq; ac in ventriculum regurgitantẽ bilem abiges, tu cordi robur afflabis, eaq; omnia præſtabis, quæ de tuis donis à ſummo Creatore tuo tibi præſtitis omnis ætas experimentorũ copia ducta hucusque præſumpſit.

Rhodopharmacum.

Ad diluendam autem Aloën ſuccũ quoque Citri aut Limonum requiſiuimus Aëtij hortatu inducti, is Tetrabib. 1. Serm. 3. cap. 24. Aloën Citri ſucco excipi pręcepit, in cuius ſucci viribus deprædicandis vniuerſa hucusq; Medicorum ætas verſata eſt, adeò vt & nomen Malorum Medicorũ hic fructus non adiectiuè, ſed ſubſtantiuè loquendo adeptus fuerit. Ferunt Palladium Neapolitanum ea primùm ex Media in Italiam transplantaſſe, eaq́; in Media primitùs prognata fuiſſe ex Virgilij carminibus lib. 2. Georg colligere poſſumus, vbi ſic fatur:

Quartus liquor ad confectionē huius Aloedarij requiſitus ſuccus eſt Citri vel Limonū.

Media fert triſtes ſuccos, tardumq́; ſaporem
Felicis mali, quo non præſentius vllum
(Pocula ſi quando ſæuæ infecêre nouercæ,
Miſcueruntq; herbas, & non innoxia verba)
Auxilium venit, ac membris agit atra venena
Ipſa ingens arbos, faciemq; ſimillima lauro,
Et, ſi non alium latè iactauit odorem,
Laurus erat, folia haud vllis labentia ventis,
Flos apprimè tenax, animas & olentia Medi
Ora fouent illo: & ſenibus medicantur anhelis.

Citria mala eorumque vires.

Citria hæc mala venenis potentiſſimè reſiſtere compertum eſt, cui rei fidem fecit Atheneus per hiſtoriam maleficorum, qui condemnati cum aſpidibus in prędam exponendi deducerentur, in itinere à caupone miſericordiam exercente ac tremulis & ſitibundis ijs Citrium pomum offerente adeò ſunt præſeruati, vt cùm in theatrum deſcendiſſent à ferociſſimis feris demorſi nihil noxæ ſenſerint. Tentata rurſus poſtera die antidotus, vnus cui pomum negatum fuerat, liuore fœdatus interijt, ſeruato altero, qui pomum hocce præmanſerat. Scripſit Theopompus Chius, Clearchum Heracleotam Ponti tyrannum multos ſuſtuliſſe exhibito veneno, pluresq́; necare voluiſſe, niſi Citrij pomi vis alexipharmaca populo innotuiſſet, quo prius comeſto ſeſe ab eius epulis ſecurum reddebat. Theophraſti ſenioris ac Plutarchi ętate mala hæc non comeſta eſſe, ſed Parthorum proceres grana ſolummodo eorum ſeu ſemina cõmendandi halitus ac recreandę animę cauſa eſculentis

Citrium pomum contra venena.

ſentis incoxiſſe ex veterum dictatis cognouimus.

Medica hæc malus ex Media, vnde nomen accepit, per bella Perſarum, quæ Darius intulit, venenis omnibus aut præcipuis, ſingularitèr verò Peſti reſiſtit, cordi familiare ſimul ac ſalutare auxilium tutelamq́; inſignem adferens, Citrij pomi nomine ob colorem inſignita, cuius cùm diuerſæ ſint facultates in idem tamen quoad putredinis abolitionem recidentes, ſigillatim cõplexus eſt hoc Carmine Poëta.

Medica mala ſumus, pelli vis ignea noſtræ eſt
Humentis brumæ nec bene cocta caro.
Terreus eſt humor, ſectantur ſemina pellem,
Flos calet & folium, ſic voluere dij.
Tarda caro eſt, ſuccus cholerã fluxusq́; moratur
Cor tepet hinc ardẽs, hinc tua membra nitẽt.
Semina flos, folium & cortex frigentia mulcẽt
Corpora, & epurant aera peſtiferum.
Sola tamen volumus mandi, ſic gratus oleſcens
Nos bona dic Veneri, non mala ſed medica.

Citria mala Peſti aduerſantur.

Atqui vt à laudibus Citrij pomi non ſine ioco diſcedamus, cùm Citria mala, Mala medica vocari ſoleant, factũ aliquando vt agyrta quidam iners in ſcheda cuiusdam Medici forſan in officina pharmaceutica legeret, *Recipe carnes Mali Medici*, ipſe ſibi conſcius ſeſe vel pila tundendum, aut prȩlo premendum, aut culcandum, cribrandum ac denique deuorandum ſuſpicatus, protinùs è medio ſeſe ſuſtulit, cùm ſe malum medicum eſſe ſciret, carnesq́ue ſuas haudquaquam in medicam quaſi prædam proſtituere vellet; quam hiſtoriam Manilius in Epigrãma. Sic deſcribit:

Manlii iocus in malũ Medicum.

Curant anhelum Plenus & Chiron ſenem,
Agyrta Plenus, arte Chiron maximus.
Chiron iubet de carne mali medici
Seplaſiarium parare pharmacon:
Lecta ſcheda illicò in pedes ſe coniicit
Agyrta, ſe peti ratus medicum malum.
Sic arguit ſua quemque conſcientia:
Sic ipſa ſeſe prodit ignorantia.

Atque hæc de Citrio pomo, eiuſq́ue prout & Limonum ſucco, quem in Pilulas Marocoſtinas venenis aduerſaturum adduximus, præter alias dotes, quibus vniuerſo orbi iam dudum celebri encomio innotuit. Vlte-

Aqua Cinnamomi.

Vlteriorem in compoſitionis noſtræ examinatione progreſſum facientes, Cinnamomi ſtillatitius liquor ſeſe nobis offert, quo Agaricus & Rhabarbarum imbuuntur, qui & ipſemet venena oppugnat, & vi grata odoreq; cordi beneficus exiſtit. Cinnamomi in Italia Galeni temporibus magna fuit penuria, adeò vt Cinnamomum nusquã niſi apud Imperatores reperiretur, qui admirabili cuſtodia illud aſſeruari curabant. Vide Galen. 1. de Antidotis ſeſe Ciñamomum Traiani, Adriani & Antonini ætate repoſitum ſpectaſſe refert, atq; cùm Imperatori Seuero Theriacam componeret, Cinnamomum Traiani & Adriani tempore lectum ac cuſtoditum in Antidoti ſtructuram aſſumpſiſſe commemorat, cùm priorem Commodum, nec Theriacæ, nec Cinnamomi curam vllam habuiſſe ſcribat. Tradit Strabo vnâ cum Theophraſto, Galeno, Dioſcoride, ac Plinio, Cinnamomum in Arabia naſci; id tamen ea in regione deperijſſe prout Balſamum

Cinnamomũ inter theſauros Imperatorum.

in Iudęa,

in Iudæa, liquet ex citat. Plin. lib. 12. cap 19. vbi plurimas Cinnamomi ſyluas combuſtas eſſe ſcribit his verbis; *Cinnamomi pretia fuêre quõdam in libras, denariorum mille, ſed poſtea auctum id parte dimidia eſt, incenſis, vt ferunt, ſyluis ira ne barbarorum id acciderit, an ob iniquitatem præpotentium ſortè non ſatis conſtat.*

Cinnamomi pretiũ

Aqua Cinnamomi Agaricũ corrigit.

Vtut ſit excalfacit aqua Cinnamomi, aperit, incîdit, digerit & roborat, ac flatus diſcutit; Agarico ori ventriculi nauſeam forſan parituro aut ſtomachum moturo noxam eam demit, nec non Rhabarbarum maiori penetrandi vi imbuit. Corroborat præterea ventriculum, iecur, lienem, cerebrũ; animi deliquia aufert, vrinam ciet, Cæliacis auxiliatur, nauſeam ſedat & cibi faſtidium abigit: prodeſt quoq; ſuſpirioſis, reſolutis, conuulſis & comitialibus.

Idcircò Cinnamomum odoris ſuauitate, ſaporis iucunditate ac virium ferendarum pręſtantiâ dotatum, his quoque Pilulis ſuam opem confert, Rhabarbaro & Agarico irrorãdo idoneum, corpori verò ac valetudini humanæ ſaluberrimum.

Succus Apii.

Succedit nunc ſuccus Apij, in cuius defectu Petroſelini ſuccus ſubſtitui cõmodè poteſt, cùm plurimi Apium domeſticum antiquorũ vulgare noſtrum Petroſelinũ eſſe dicant. Scripſit Anazarbeus. Apium æſtuantem ſtomachũ mulcere, mam̃arum durities ex lacte concreto contractas reprimere, vrinas ciere, contra ſerpentium venena, aut epotam argenti ſpumam auxiliari, inflationes diſcutere, ac medicamentis quæ dolorum leuamenta præſtant, Theriacis quoque ac tuſſis remedijs miſceri. Fuerunt qui id capiti officere putarunt, verùm eorum opinio à paucis eſt recepta; tradunt enim alij id cõtra temulentiam valere, vnde forſan priſci Apio aut Myrto coronati menſis accumbere cõſueuerunt. Notarũt autem Medici Apium valenter aperire ac obſtructionibus apprimè condu-

Apii vires.

cere; iecori itidem, renibus ſpleni ac ventriculo pituitoſo plurimùm conferre, vnde

---- --- ---- --- quem phlegmata vexant
Splen, femur aut renes, vel iecur illud edat.

Apium autem in cibum admittere olim nefas reputabatur, quod (vt Plutarchus meminit) mortuorum ſepulchra Apio coronari ſint ſolita; hinc & feralibus epulis hæc herba dicata erat. Nihilominus tamẽ victores Apio, more ab Hercule prius monſtrato, coronatos fuiſſe legimus, nam & Plinius lib. 19. ſic ſcribit: *Honos Apio in Achaia coronare victores ſacri certaminis Nemeæ.* Teſtatur hoc idem Macer in Poëmat. inquiens,

Victores Apio coronati.

Eſt Apium dictum q apex hanc ferre ſolebat
Victoris, veterum fieret dum more triumphus.
Ipſe ſibi talem prior impoſuiſſe coronam
Dicitur Alcides: morem tenuêre ſequentes.
Aſt alij dictum credunt quod apes vehementèr
Illius ſoleant auidè decerpere flores.

Qua de cauſa ſuccus Apii Aloedario inditus.

Indidimus autem Apij ſuccũ compoſitioni huic noſtræ tanto libentius, quanto eum crebrius Syrupis iecorarijs ac aperientibus inijci, nec non Pilularum maſſis fingendis adhiberi notauimus, prout videre eſt, ſi quis Diſpenſationes medicamentorum tam priſcis quàm neotericis conſuetas attenderit.

Succum Apij ſequitur ſuccus Fœniculi viſum acuens, calculos pellens, renes mundificans, ſtranguriæ renumq; doloribus opem ferens. Herbam hanc ſerpentes nobilitauêre, dum ab eius guſtu ſenectam exuunt, & obtuſam hebetemq; oculorum aciem eius ſucco reficiunt, vnde quoque homines caliginem diſcutere didicerunt. Fœniculi vires Poëta hoc Carmine complexus eſt.

Succus Fœniculi.

Semina ſi chymo exurunt hortenſia duro
Fœniculi, & ſicco non bene ſana cibo:
Torrida tu timeas ſylueſtria renibus, ingens
Pharmacum & Vrinæ nobile curriculum.
Durius è lumbis ſunt comminuentia ſaxum,
Sint tumido hæc femori pabula fœminæo.
Ride infans, poterit recluſi munera lactis
Si viride hortenſe eſt mox reuocare tibi.
Ride infans, molles colubri experientia ocellos

Fœniculi Vires.

Seruari incolumes hoc tibi poſſe docet.
Subuerſum & vento ſtomachum extendente tumentem
Aequat in antiquis febribus eſca potens.
Semine ſi redaperta vigent membra omnia lotæ
Gloria radici non minor exhibita eſt.

Fœniculum igitur pharmaco huic deeſſe noluimus, cùm odorum planè ſit, ſtomacho inteſtinisq́; gratũ, quodq́ue flatus pellat, & fœtentem oris halitum emendet; cumq́; id inter deobſtruentes plantas numeretur, & ad infarctus viſcerum penetrandos viribus plurimùm polleat.

Succus Abſinthii

Nunc verò ſuccus Abſinthij ſeſe nobis offert meritò his Pilulis indendus, vt qui iecori maximoperè benefaciat. Scribit Galen. lib.6. ſimpl. med. Abſinthium adſtrictoriam, amaram & acrem qualitatem poſſidere, idq́; calefacere, extergere, roborare & exiccare, nec non bilioſos humores per inferna propellere, ac per vrinas euacuare, id verò maximè quidquid bilioſi in venis hæſerit: adeò autem iecori gratum

tum eſt Abſinthium ventriculoque & venis meſaraicis, vt earũdem partium morbos frigidos pleroſq; pellat; Icterum enim abigit, hydropem præcauet, cachexiam emendat, ventriculi inflationes doloreſq́; tollit, ac quod mirum eſt, diuerſos Abſinthium effectus pro diuerſa morborum conditione ait; laxat enim aluum ſtrictam, laxam verò eam ſtringit ac cohibet, lumbricos & aſcarides perimit, nec non alia interanea ex putredine naſci ſolita exterminat, vel generationem eorundem prohibet. Pleraſq; Abſinthij vires Poëta hoc metro expreſſit.

Abſinthij vires.

Terribiles perdant ſiccata Abſinthia ſuccos,
His furere in ſtomachum docta caputq; meum.
Ni tamen hinc noceant, ſuaui mihi grata tepore
Et ſtomacho, & tuſis prouida poplitibus.
Hæc reſerant iecoris fibras, his renibns amplũ eſt
Curriculum, hinc ſiccus nec ſitibundus hydrops.
Et tineæ, & rabidi fugiunt Abſinthia vermes,
Tutari tunicas iam didicere meas.

Abſinthij vires metro expreſſa.

Dioſcorides Vinum Abſinthiacum (cui Thraces & Propontidem habitantes tantas vires tribuiſſe leguntur, vt id ſanitatis cauſam eſſe dicerent, eiq; magnam incolumitatis ſuæ partẽ adſcribere non ſint veriti) lib. 5. cap. 40. hoc encomio condecorat, inquiens: *Vtile eſt ſtomacho, vrinam ciet, tardam concoctionem accelerat; hepaticis, regio morbo & renum vitÿs auxiliatur, faſtidia diſcutit, ÿs prodeſt quibus ſtomachus negotium exhibet, valet contra longam præcordiorum diſtentionem & inflationes, tereteſq; ventris tineas, & remoratos menſes: contra Ixiæ venena, quam plurimum potum, & vomitionibus redditum auxiliatur.* Hæc Pedacius Dioſcor. Nec refert amarum eſſe Abſinthium, nam

Vini Abſinthiaci Vires ex Dioſcoride.

Dulcia non meruit, qui non guſtauit amara.

Memorat Cælius in Apolog. in Megalenſibus ludis victorem magnum præmium ſperaſſe; ei autem è quadrigis deſcendenti Abſinthiacum poculum à Prætore propinatũ fuiſſe, quod cum victor inuitus ac inhorreſcens ſumpſiſſet, ſubiunxit Prætor: *Diſce fortunæ mores victor, quæ ſuauibus & iucundis ſolet*

let ſemper amari quid admiſcere. Sed forſitan ſanitas victori per Abſinthiaceum potum honorifice præmio dabatur. Aduerſatur enim Abſinthium pluribus venenis, vtporè Ixiæ [prout iam modo notauimus] nec nō Cicutę & muris aranei morſibus, & draconi marino, bibiturq; vtiliſſimè contrà fungorum ſtrangulatus, prout Dioſcorides lib. 2. cap. 23. recenſet, quo in loco præterea refert: inſperſum arcis Abſinthium, veſtes ab erodentium iniuria vindicare, culices ex oleo perunctum abigere, & atramentum librarium diluto eius temperatum literas à murium eroſione tueri, qui idem cap. ſequenti Abſinthij ſeriphij paſtu pecora pingueſcere ſcripſit. Et Theophraſtus lib. 9. cap. 18. de hiſtor. plantaa. Pontica pecora pinguiora & pulchriora eius pabuli beneficio reddi notauit, & quidem (vt aliqui volunt) ijs in locis felle carere. Vnde Emblema apud Camerar.

Abſinthium venenis reſiſtit

Pontica pecora felle carẽtia

Felle carent Ponti pecudes abſinthia paſtæ,
Ferre mala aſſuetus non male ferre ſolet.

Nonnulli Abſinthium Veneri reſiſtere ac carnis libidinem domare vel reprimere ſunt arbitrati. Vnde Antonius Carcheſius de vino Abſinthite ſic ſcribit:

Qui cupiunt Veneris communia gaudia noſſe,
Hoc fugiant, moneo, fœmina virq; merum.

Deuitandum proinde horum vel ſuaſu, vel diſſuaſu hoc Vinum illi,

Quicunq; dominæ vir cupit eſſe ſuæ.

De Abſinthio mira refert Mizaldus in appendice Centuriarum memorabilium, his verbis: *Res memorabilis, infantes antequam duodecim hebdomadas excedant, ſi interea temporis eorum pedes & manus à balneo ſucco Abſinthij inungantur, & fortitèr infricentur, neque frigore, neque æſtu, per totam vitam lædi nec moleſtari poſſunt. Cæterùm ſi prædicto modo totum eorum corpus ſemper à balneo perungatur ac lauetur, neque ſcabie, lepra, Hiſpanico morbo, nec pediculis, aut ſimilibus incommodis vnquam infeſtari, (niſi Deus*

Mizaldi locus de Abſinthio

eos velit punire) res certè admiratione & notatu digna. Inſuper hic ſuccus Abſinthij cutem efficit nitidam, venuſtam, membra habilia & decora, nec ſinit membra intumeſcere deprimendo & arcendo tumores ne emineant, neque vltra modum eleuentur, ſi ſæpius eminens tumor obliniatur, impedit quò minus membrum & tumor increſcat: ſecretum dignum obſeruatione, ſanat & vlcera. Hæc Mizaldus.

Alioquin Abſinthium ægrè in vſus infantum traducitur, præſertim ſi id intra corpus ſumendum foret, vnde ex Quintiliano Medicos puerulis Abſinthium quidem obtuliſſe, ſed conãdo vix quidquam vt aſſumerent profeciſſe colligitur, cum ait,

Nam veluti pueris Abſinthia tetra medentes
Cum dare conantur &c.

Et Martialis lib. 9. Epigr. 75. conqueritur de quodam Hippocrate, qui cum mulſum peteret, Abſinthiacum poculum è contra porrexit, idque ex Abſinthio Santonico in Aquitania nato paratum,

ratum, vnde permutationẽ eam ægrè ferens, inquit:

Santonica medicata dedit mihi pocula virga:
Os hominis mulſum me rogat Hippocrates.
Tam ſtupidus nunquã, nec tu puto Glauce fuiſti,
Chalcea donanti Chryſea qui dederas.

Pil: Quercetani phlegmagoga ex Abſinthio earũdemq́ vires.

Verùm hæc Abſinthij ſaporem ſolum, non vtilitatem vel energiam concernunt. Obſerua quæ doctiſſimus Quercetanus de Pilulis phlegmagogis ex Abſinthio paratis refert, ait enim eas cruditatibus ventriculi, ac inde oriundis vel morbis, vel ſymptomatibus, Apoplexiæ, Paralyſi, Cephalalgiæ, doloribus arthriticis, neruorum, pectoris ac nutritoriarum partium noxis ſuppetias ferre. Plurimas vires ac valetudinis commoda clariſſimus D. D. Bauhinus Baſilienſis Profeſſor laudatiſſimus, in Aloë Abſinthite collocat. Vnde Georg. Pictorius in Botanologia.

Aloë Abſinthite.

Conſtan: terribiles Abſinthia poſſè dolores
Pellere citrinos, ſi bene manſa forent.
Atque iuuant ſtomachum mira virtute ſolutũ,
Anginam pellunt, faſtidiumq́; leuant.

Proinde Abſinthium in compoſitione Pilularum harum minimè prætermittendum fuit, vtpotè ventriculo, iecori, inteſtinis, ac meſenterio ſummam opem laturum, cuius efficaciam, ea quæ hactenus commemorata ſunt, ſatis detexiſſe videntur, nobis interim ad vlteriora tranſeuntibus.

Succus Cichorij.

Nunc autem ſeſe nobis offert ſuccus Cichorij ob inſignes eius plantæ dotes meritò celebrandus, vtpotè quã magi ob eximias vtilitates Chreſton & Pancration appellauerunt; ardores hæc ſtomachi reſtinguit, hepati & renibus prodeſt, ſanguinis feruorem & acrimoniam eius temperat, bilem digerit eandemque educit & mortificat. Vnde Poëta

Cichorij facultates

Frigida campeſtris minus eſt & amarior hepar
Intyba demulcems bilis utramque timet.

Ob inſignem enim amaritudinem ſuam meatum choladochum reſerat, & valentèr abſtergendo aluum nonnihil ſubducit, cuius amaritudinem taxaſſe videtur Virgilius in Georgicis, cum ait:

——— —— *& amaris Intyba fibris.*

Subſiſte igitur Cichorium noſtræ intentioni ſeruiturum, & venuſtatem corpori eam redde, quam tuo vſu priſca ſæcula ſeſe conſecuta eſſe ſunt gloriata.

Succus Pimpinellæ.

Pimpinellæ quoq; ſuccus huic medicamini conficiendo haud immeritò inditus videtur, is enim cruditates cõcoquit, viſcera deopilat, peſti, ac infecti aëris iniurijs aduerſatur, calculos com̃inuit, & abſceſſibus internis opitulatur. De Pimpinella, quam Pampinulam ſeu Pampinũ minutam ob foliorum ſimilitudinem dixêre, ſic ſcribit Poëta:

Veſicæ lapides ſi Pimpinella remollit
Ignita eſt. iecori ſana lienq; tibi.

Succus Fumariæ.

Et verò Fumariæ ſuccus ſuis partibus nullatenùs defuturus, adhuc ad medicamenti conſtitutionem perficiendam deſiderabatur, ea enim herba non modò aluum benignè ſoluit, verum etiam viſcera roborat diſtentoſq; eorum villos contrahit: eius vis non modo ad hepar, ſed & ad venas diffunditur, vnde ſanguinem expurgat, & pleriſq; incommodis ex bile aut exuſtis humoribus natis medetur. Valet quoq; aduerſus pſoram, lepram, Elephantiaſim, lichenas, carcinomata, ſcabiem & cutis vitia ex ſanguinis immundi corruptelâ profecta, febres antiquas putridas & à viſcerum infarctu pendentes finit; Icterum pellit, ſtomachum & iecur firmat: oculorum delacrymationibus vtilis eſt, & oculis claritatem conciliat. Atqui ſic Fumariæ chylus cæterorum ſuccorum, (qui ad medicamenti huius compagem hucuſque confluxerunt) ſeriem, amaro quidem, at ſalubri obice clauſit, ſuas quoque opes pharmaco incolumitatem præſtituro collaturus.

Abſoluta nunc ſuccorum ad medicamenti huius conſtitutionem confluentium tractatione, reliquum eſt, vt ad cæterorum liquorum (qui ad prolectandam ſimplicium prædictorum eſſentiam requiruntur) facultates tractãdas accedamus. Expetitur autem primò

Stillatitius Lupuli liquor.

mò ſtillatitius Lupuli liquor, is plantæ, à qua extillatus fuit, vires ac energias continens, ſanguinem mundificat, vtramque bilem temperat, febribus ac Ictero cõmodus eſt. Vnde Poëta,

Si Lupulũ oblectant antra & nemoroſa ſalicta,
Hoc facit ingrato ſit ſatis vt Medico.
Frigidus hinc bilem, calidumq; arcere cruorẽ
Eſt potis, hunc calida & febris anhela timet.

Dolet Meſuæ, Medicos raro Lupulo vti, cùm tamen medicina multarum ægritudinum & ad plurimas vtilitates præſtandas idonea exiſtat, quod etiam taxaſſe videtur idem Poëta, inquiens:

Gratia ſi magna eſt illi, tua noxia maior
Eſt Medice, hoc ſanctũ qui malè noris olus.

Aqua Betonica.

Aſt nũc Betonicæ extillatus liquor compoſitioni huic ſeſe iungit, omnibus ferè corporis membris familiaris & commodus, à tam nobili planta prolectus, vt eam Antonius Muſa, Auguſti Imperatoris Medicus, integro libro quem de ea conſcripſit decorandam eſſe duxerit. Fuit hæc primitùs (vt ex Plin. lib. 35. cap. 8. liquet) Vetonibus Hiſpaniȩ populis celebrata, tantis ſanè dotibus à DEO ter opt. max. prædita & aucta, vt Italis laudare aliquem volentibus in prouerbium abierit, quando aliquẽ plus virtutum quàm Betonicã habere dicunt. Certè Dioſcorides lib. 4. cap. 1. Betonicæ magnam vim contra venena, & illata à ſerpente vulnera tribuit, quam ibidem aluum ſubducere, vrinam ciere, comitialibus, inſanis, iecinoroſis lienoſisq́; prodeſſe ſcripſit; quin etiam eandem acidum ructantibus, ſtomachicis, ægrè concoquentibus, ſanguinem excreantibus, hydropicis, tabidis, purulenta reiectãtibus ac veſicæ doloribus obnoxijs rectè propinari docuit. Hanc Antonius Muſa iam modò citatus, animas & nocturnas ambulationes à maleficijs & periculis ſecuras reddere, quin etiam ſacra loca & buſta à viſibus metuendis tuta præſtare tradidit, eamq́; rem omninò ſacram eſſe dixit. Præterea eius decoctum, prout & herba ipſa veterum & neotericorum teſtimonio medetur ruptis, ab alto deuolutis Ictericis

Betonicæ vires ex Dioſcoride.

ricis, à rabioſis animalibus demorſis, lippientibus, anheloſis, renum vitia patientibus, Iſchiadicis, Qartanarijs, & id genus alijs: faſtidia tollit, & viatores itineris tædio fatigatos mirè recreat, imò etiam domos in quibus ſata fuerit, à piaculis immunes eſſe ex veterum ſcriptis colligimus. Eximias eius vires Poëta carmine complexus, ſic cecinit:

Eximiæ Betonicæ vires à Poëta deſcriptæ.

Publica Betonicæ qua nulla operoſior herba eſt
Gloria ſiccato grata tepore venit.
Cui dolet aut luxũ eſt corpus, cui vulnera mille,
Cui caput infirmum, cui iecur inualidum:
Cui ſtomachus gelidusúe lien, cui lumina languent,
Quiq; laceßitis dentibus inuigilat.
Cui ſerpens, rabidusúe canis, vel dira venena
Officiunt, Podagra qui dolet aut Chiragra.
Deniq; cui tumida eſt veſica & venter obeſus,
Cui gelida eſt febris, cui pituita nocet.
Delectam aprico Geminorum in colle ſub ortu
Carpat, & hanc ſaluus ſi cupit eſſe, bibat.

De Betonica itidem ſic Georg. Pictorius in Botanologicis.

Betonica immodicum ventris ſedare dolorem
Dicitur, à cæna ſi modò ſumpta fuit.
Plinius hanc, inquit, qui ſecũ geſſerit herbam,
Illi nec poterunt vlla venena dari.

Boraginis nunc liquor ſuccedit, cuius plantæ flos inter cordiales ab omnibus iam dudum adnumeratus, animi voluptates augere ac hilaritatem adducere creditur, iuxta illud Poëtæ:

Boraginis liquor ſtil latitius.

Si tibi Bugloſſæ eſt ſucci & Borago tepentis,
Lætus eris, ſiccum nec tibi pectus erit.

Sunt inter auctores nonnulli, qui Boraginem Nepenthes illud pharmacum fuiſſe arbitrantur, quod Helena Telemacho ad curas excutiendas propinauit, de quo Odyſs. 4. Vt vt ſit Borago cordi, pectori, pulmonibus, diaphragmati, aſperæ arteriæ, ac omnibus circa thoracem ſitis, vel in eo contentis partibus admodum familiaris exiſtit. Dioſcorid. hanc plantam internis abſceſſibus vtilem eſſe voluit, & Gal. 7. ſimpl. med. Bugloſſum quod noſtra eſt Borago, vinis iniectum lætitiæ ac hilaritatis cauſam eſſe quōdam creditum fuiſſe ſcripſit. De qua Planta ſub nomine Bugloſſę comprehenſa Georg. Pictor. in Botanolog. ſic ſcribit:

Borago Nepēthes quibusdã

Lingua Bouis Graio ſermone Bugloſſa vocatur,
Hæc choleram rubeam pellere certè ſolet.
Cardiacum choleræ quem fecit copia nigræ
Subleuat hæc miris plantula quippe malis.
Humores nocuos pulmonis detrahit hauſta,
Vim memorem firmat perdita temporibus.

Sit igitur & noſtrum hoc pharmacum hilaritatis, voluptatis & lætitiæ parandæ medijs inſtructum, quandoquidem & Crocus in Pilulis his ſubſiſtit, ſpiritus in omnem alacritatem pandens, Boragini ſocius futurus, vt mox infra monſtrabimus, vbi ad homogenea medicamenti præſentis tractanda deuenerimus.

Cardui Benedicti aqua ſtillatitia.

Iam verò Cardui Benedicti gutta ſtillata nobis obuiam facta, ſuis quoq; encomijs ſeſe decorari poſtulat, ea namque ſudores potētèr mouet, mialmata, ſanguinis inquinamenta, & malignarum febrium fomitem diſſipans. Medetur ea Pleuritidi ac coſtalibus morbis puncturam inferentibus; extrauaſatum ſanguinem, ne is coaleſcat aut in grumos abeat, prohibet, ac glomeratum iam extra venas cruorē diſſoluit.

ſoluit. Aduerſatur itidem putredinis quibuslibet noxis aut malis ab ea contractis, vnde febres à viſcerum infarctu pendentes ac per circuitum cum rigore redeuntes abigit, experimentis rem eam teſtantibus; venenis reſiſtit ac peſti aduerſatur, renum dolores ac ventris tormina mulcet, Iliacos cruciatus placat, ſurdaſtris ſonoras aures præbet, alui tineas perimit; vlceribus quæ cacoëthe vocantur, opem fert, ac vteri muliebris vitia corrigit & comitiales iuuat. De Carduo hoc Benedicto ſic Georg. Pictorius in Botanologia.

Cardui Benedicti facultates.

Cardinam monſtraſſe ferunt dia numina plantā,
Subleuet vt raptim corpora feſſa lue.
Hæc reparat quoniam proſtratū certè calorem,
Vim digeſtiuam nec minus illa iuuat.
Et ſubitò confert illis quos calculus angit,
Prouocat vrinam ſi minus illa fluit.

Georgius Pictorius in Carmine de Carduo Ben.

A Carduo Benedicto ad Libanotidis ſeu Roriſmarini liquorem digredimur, cuius plantam Franciſcus Venetus in Harmonia mundi tom. 7. cap. 27. Hebraicè Ezob, dictam putat, ac vicinitate nominis deceptam poſteri-

Liquor Roriſmarini.

tatem Hyſſopum transtuliſſe arbitratur, cum Libanotis (vt ipſe vult) in ſacris legi debeat, vtpotè quem fruticem Iudæi in faſciculos manuales coactum conſpergendis luſtrandisq́; hoſtijs immolaticijs accom̃odare ſint ſoliti; cui opinioni ſubſcribunt Rabbini in ſuis Commentarijs, & Leuinus Lemnius in explicatione ſacrarũ ſtirpium cap. de Libanotide. Tantis pollet viribus, vt vix vlla ex plantis ei ſit æquiparanda, ea enim ſemper virens, plurimis infirmitatibus aduerſatur, præcipuè verò morbo Comitiali ſeu Epileptico, qui dæmoniacus eſſe perhibetur; itẽque Paralyſi, Apoplexiæ, Vertigini, Spaſmo, Conuulſionibus neruorum, Podagræ, Arthritidi, Ictero, Quartanæ, Lethargo, Dyſenteriæ, Aſthmati; morbis item cerebri, ventriculi, ac cordis ferè omnibus, præcipuè verò frigidis. Odor fruticis animum reficit, ac ſpiritus depurat & inſtaurat: vſus quoque Roriſmarini memoriam collapſam erigit, ac caligantibus oculis auxilia-

Vires Roriſmarini

auxiliatur; collutione ex eo facta dentes firmantur, & exeſæ glutinãtur gingiuæ, ac facies efficitur nitida: fœda quoq; vlcera eius decocto abluta malum deponunt morem, & ſanationi magis obediunt. Additur etiam vtiliter Libanotis capitis lotionibus, & articulorum fomentis: prodeſt lienoſis, cardiacis, iecinoroſis, ſtupidis, veternoſis, reſolutis, & caduco morbo laborantibus; quin & crematus frutex peſtis contagia fugat, atque ædes à vitioſi halitus noxis tutas præſtat, etenim venenis Rosmarinus potentèr reſiſtit, oris anhelitum commendat, matricis vitia corrigit, alba vteri profluuia cohibet, ac capitis rheumatiſmos ſiſtit, conceptum adiuuat, ſanitatem tuetur, cordis, neruorum, cerebri ac vniuerſi corporis vires auget ae fulcit: canos arcet, mortem differt, ac ætatis procraſtinationem tribuit. Phlegma ſalſum & Melancholiam abſumens, viſcera ſarta tecta ad longæuam vitam diutiſſimè conſeruat. De hoc Poëta:

Dentibus, & gelido capiti, tumidisq; lacertis,
Et ſtomacho ignita eſt Roſmaris aptus ope.

Et Georg. Pictorius.

Vinũ Roremarinatum.

Phtiſicis antidotum eſt vinũ de Roremarino,
Confortat viſum, cuncta venena fugat.

Penatibus olim coronæ ex Roremarino ſuſpendebantur, vnde Horat. in Carm. 3.

Paruos coronantem marino
Rore deos, fragiliq; myrto.

Numeratur enim inter herbas odoratiores, prout videre eſt apud Ouid. 3. de Arte.

Roſmaris & Laurus nigraq́; myrtus olent.

Et 12. Metamorph.

Vt modo rore maris, modo ſi violaúe Roſaúe
Implicet, interdum candentia lilia geſtet.

Vt vt ſit, cum Libanotidem hanc plantam à thuris odore nomẽ mutuatam Dioſcorides, Galenus, eiusq; ſectatores omnes ac ſinguli adeò commendent, eamq́; ipſa experientia ſpecioſo hucuſque encomio per longa iam ſæcula ad modernam ætatem prouexerit, noſtrum quoque Aloedariũ exornaturam meritò ad medicaminis huius præparationem requiſiuimus.

Iua Arthetica ſeu Chamæpithyos aqua extillata.

Sed & Chamępithys (quam Iuam Artheticam vocant) Podagricis opem latura medicamẽto huic acceſſit, herba articulorum vitijs dicata, cuius folia ſeptem diebus in vino pota regio morbo mederi, & quadraginta diebus ex hydromelite hauſta Iſchiados ſanare ſcripſit Dioſcor. lib. 3. cap. 157. qui eandem peculiariter vrinæ difficultatibus, iecinoris, renum vitijs, ac torminoſis prodeſſe, eiusq; decoctũ antidoti loco contra Aconitum apud Heracleam Ponticam bibi ibidẽ tradidit. Reualeſcunt eius vſu paralytici, & emortui fœtus eius potu excluduntur, ac continuata illius exhibitione coxendicum tormenta manſueſcunt. Vnde liquor huius plantæ noſtro quoque medicamini ſuas vires tradens, Pilulas has ſubintrauit, Podagricis & artuum dolore vexatis ſolatio quandoque futurus.

Aqua Eupatorii

Sequitur nunc aqua Eupatorij, Hepaticis, Ictericis, Lienoſis & Cachecticis idonea; febres hæc antiquas & periodicas in malum corporis habitum abituras ſoluit. Stranguriæ cõfert, ſanguinem depurat; Elephantiaſin, Pſoram, & Lepram anteuertit: inſuper & vulneribus ac abſceſſibus internis opitulatur, ichoresq; in vaſis contentos temperat, noſtras quoque Pilulas efficaciores redditura.

Aqua Cẽtaurij ſeu febrifugiæ.

His ſeſe liquoribus ſociauit aqua Centaurij, cuius plantam febrifugam, eô quôd febres pellat, maiores noſtri dixere, quod quidem nomen coloni, qui eius opem ſæpe ſenſerunt, effectu medicaminis edocti adhuc retinendum cenſuerunt: herba eſt tantæ amaritudinis, vt eam fel terræ plurimi appellauerint, quomodo eandem noſtri quoque Germani **Erdtgallen**/ ob plurimas autem virtutes **Tauſentguldinkraut** vocare aſſolent. Deſcripſit hanc plantam ob inſignes facultates quas poſſidet, integro libro Galenus, quem Papiæ dicauit. Dioſcorid. lib. 3. cap. 7. eam, ſi decocta deuoretur,

tur, bilem, craſſosq́; humores per aluum exigere, ac ius decocti Iſchiadicis conuenientiſſimè infundi, vetera vlcera purgare ac cicatrice claudere, & ſuccum in vellere appoſitum menſes & partus extrahere tradidit. Datur Tertianarijs, & alitèr per intermiſſiones febrientibus, quorum paroxyſmos educta bile ſoluit; ventris quoque tineas ac lumbricos necat & expellit, cutis infectiones quascunque, vtpotè Lentigines & Alphos, exterit, lienoſis, iecinoroſis, cachecticis ac felle ſuffuſis familiaris planè & idonea.

Hanc Lucanus inter cætera media pellendis ſerpentibus ijsq; à caſtris arcendis, opportunã eſſe innuit, cum ait.

Vltima caſtrorum meditatus circuit ignis,
Hic Ebulũ ſtridet, peregrinaq; Galbana ſudant,
Et larix non læta comis, Eoaq; Coſtus,
Et panacæa potens, & Theſſala Centaurea.
Peucedanum ſudat flammis, Ericinaq; Taxus
Et larices, fumoq; grauem ſerpentibus vrunt
Abrotanum, & longè naſcentis cornua cerui.

Sic enim mos erat beſtias ac venenata alia animalia abigendi. Vnde Maro

Diſce & odoratum ſtabulis accendere Cedrum
Galbaneoq; agitare graues nidore chelydros.

Ceraſorũ liquor ſtillatitius & eius vires

Et nunc tandem ſtillatitia Ceraſorum aqua vitreis organis vi ignis prolecta, vires adhuc potiores medicamento huic datura, liquorum agmen finit, quam in compoſitionem huius Aloëdarij non ſine magna ratione adduximus: quantum enim hęc ipſa in Apoplexia, Paralyſi, Epilepſia, ac præcipuis ſum̄eq; periculoſis cerebri morbis poſſit, vel vulgus nouit, quãdo plurimi attoniti, ac ſine voce facti, eius aſſumptione ſeſe recolligentes aſſurgũt, & vocales rurſus effecti loquelam recipiunt, ſenſibus ablatis aut interceptis in priſtinum vigorem reſtitutis; hęc enim, ſi artificis inter extillandum accedat induſtria, ſpiritualis euadit, & perquàm odorata, vnde obſtructos cerebri meatus leuat, ac arteriarum infarctus promptè expedit. Ceraſa à Ceraſunte oppido Ponti à L. Lucullo deuicto Mithridate primitùs in Italiam deuecta & allata fuiſſe, indeque deno-

Ceraſa vnde dicta.

denominationẽ ſumpſiſſe Athenæus memorat; facit tamen eorum mentionem Diphilus Siphinius arte medica aliquanto poſt Hippocratem clarus coætaneus fermè Liſymacho, qui Alexandro M. ſucceſſit. Nec refert Fridericum Dietrici Marchionis cognomento ſapientis filium, cum ex venatione laſſus in arcem Hirſenſtainianã iuxta Albim ſitam deueniſſet, veneno in Ceraſis dato Anno 1291. de vita ſublatum, prout Fabr. in Annalibus Miſnæ vrbis refert, nam & venenum (vt ille ait) ex auro bibitur: fit enim vt iucundiſſimarum rerum cupidine illecti non magis decipiamur quàm cum in appetitus nocuos præcipiti affectu ferimur, itaque Princeps fructus amœnitate illectus, nihilq; de toxico ſubeſſe ratus, ceraſa affatim ingerẽs, necem violentam oppetijt. Noſtro porrò æuo non tantum Ceraſis periculi ineſt, diligenter enim priusquam mandantur, aquâ eis ſæpius affuſâ elui conſueuerunt; hoc autem difficultatis Ceraſorum comeſtoribus obuerſatur, quod non niſi ab æqualis ſortis hominibus ſtatu ac conditione paribus, ſine vel moleſtia, vel grauamine aliquo vorari queant. Cauſam huius rei Metricus quidam eleganter ac perſpicuè ſic expreſſit:

Cum domino Ceraſũ res eſt mala mandere ſeruũ,
Tollit matura, tibi proijcit omnia dura:
Conſumptis illis cupiet iactare lapillis.

Adagium Vulgi de Ceraſis carmine expreſſum

Sed hæc de Ceraſis, ſufficiat nobis Ceraſorum liquorem inſignibus viribus ad cerebri & cordis noxas arcendas dotatum eſſe, quem proinde in compoſitione huius Aloëdarij minimè omittendum cenſuimus, Capiti huic ſuccorum liquorumq; energias ac virtutes ſat fuſè explicanti, nunc tandem finem imponentes, ad vlteteriorem medicaminis examinationem iam modo progreſſum facturi.

Caput duodecimum.

DE RATIONE COMPOSITIONIS HVIVS ALOEDARII, DEQVE PROPORTIONE ponderum in medicamentis pharmacum hoc conſtituentibus obſeruatâ, &c.

De ratione nominis huius Aloëdarij

CVM medicamentum hoc denominationem ſuam à Maro & Coſto ſortitum ſit, mirabitur fortaſſe quispiam nominis ab his duobus ſimplicibus deprompti cauſam, cùm aliàs vnumquodq; medicamẽtum à baſi, quę hoc in loco Aloës eſt, ac maiore ſui copiâ pharmacum cõſtituit, Marum verò & Coſtus lõgè minori, imò ferè minimo ſui pondere hîc ſubſiſtant, famam non habuiſſe; ſed mirari deſinet, vbi in plurimis veterum compoſitionibus idipſum perſæpè factum obſeruauerit, nos autem hunc pharmaco huic titulum cùm ob horum duorum ſimplicium raritatem ac excellẽtiam, tum etiam ad aliorum Aloëticorum differentiam præfecimus, vt à cæteris quæ ex Aloë parari ſolent medicinis faciliùs diſcerneretur, & prædictorum medicamentotum, Mari nimirum ac Coſti, claritate niteſceret.

Proportio cæterorũ medicamentorũ in reſpectu Aloes.

Eſt autem Pilularum harum primaria nihilominus baſis Aloë, cuius vncias tres adſcripſimus, in ſingulas vncias ſcrupulum vnũ Mari, tantundemque Croci, Agarici verò, Coſti & Myrrhæ ſingulorum drachmã dimidiam adiungentes. Nunc autem Aloës vncia quælibet drachmam Ammoniacæ guttæ capit, Rhabarbari verò drachmas binas, Agallochi quoque ſcrupulum dimidium, atque ſic compoſitio trinâ ſemper obſeruatione aſſurgit; inſunt enim eidem tres Aloës vnciæ, tres ſcrupuli Mari totidemque Croci, tres dimidiæ drachmæ Agarici; itemq; Coſti, ac tantundem Myrrhæ, tres porrò drachmæ Ammoniaci, & duplicato pondere ter binæ Rha-

In Aloëdario hoc trinus ſemper numerus absq; tamen ſuperſtitione, ſed nõ ſine artificio obſeruatus.

Rhabarbari drachmę, inſuperque tres dimidij Agallochi ſcrupuli, ex quibus medicamentum conſtituitur, ac numero ſic trino ſemper ſubſiſtit, etenim ingredientium nouem ſunt numero, quę terno numero ter repetito reſpōdent. Cùm itaq; omnia numero pondere aut menſurâ conſtare Philoſophus dicat, decorum eſſe duximus nō ſine certa quadam proportione quælibet absque ponderis cenſura indiſcriminatim congerere, & in maſſam quaſi informem compaginare, ſed numeri ac ponderis obſeruatione pharmacum aſtruere numero ipſi non Pythagoricorum more quidquam per ſe tribuentes, ſed doſis proportionatæ rationem inde depromentes, vt tot ſint Mari ſcrupuli quot Aloës vnciæ, itemque tot Ammoniaci drachmæ quot Aloës vnciæ, ac ſic de cæteris: ſic enim formoſa aſſurgit compoſitio, quæ ordine ſuo contexta in cōmunem vſum cedere poſſit.

Numero ac pondere medicamentorum Aloëdarium hoc conſtituentium ſic ſeſe habente, facilè ex ijs, quæ in pręcedentibus Capitibus fusè ſatis de ſingulis dicta ſunt, colligere eſt, quęnam energia ex combinatione eorundem reſultet; licet enim omnia in vniuerſi corporis ſubſidium ac conſeruationem ſimul conſpirent, habet tamen vnaquæque corporis pars peculiare quidpiã in ſui cõmodum ac tutelam directum: hinc Marum cerebro ac capiti deſeruit, cordi & ſpiritibus vitalibus Crocus, prout Agallochum animalibus; Coſtus debetur ventriculo & inteſtinis, Rhabarbarum iecori ac renibus, Agaricus pulmoni ac vtero, Am̃oniacum lieni & diaphragmati; Aloë ſuccos ac humores depurat & conſeruat, Myrrha verò ſolidas partes fulcit, opus enim fuerat, vt (cùm Hippocrates corpus noſtrum continentium contentorum & impetum facientium, hoc eſt, partium ſolidarum, humorum ac ſpirituum ambitu contineri ſcripſerit) quodlibet horum

Singulorũ ſimpliciũ in Aloedario hoc contentorũ ad præcipuas corporis partes diſpoſitio analoga.

peculiari ac ſibi appropriato medicamine fulciretur; vnde ſpiritus ſeruat, depurat & augent Crocus & Agallochum; humoribus à putredine ac corruptelâ vindicandis Rhabarbarum, Agaricus & Aloë deſeruiunt, partibus verò ſolidis Myrrha (vt diximus) prout viſceribus alijs Marum, Coſtus & Ammoniacum auxilio eſt, vt ſic vniuerſa totius corporis œconomia, omneſq; eius partes à noxis ingruentibus tutatę ac in ſecuram præcautionem munitæ exiſtant.

Sed & aliud adhuc ſuper eſt notatu digniſſimum, inter nouem hæc ſimplicia ſeu (vt vocant) ingredientia, ex quibus Aloëdarium hoc componitur, nullum eſſe vnius generis, ſed ex diuerſis claſſibus ſingula prodijſſe; Marum enim herba eſt, Coſtus aroma, Crocus flos, Myrrha lacryma, Ammoniacum gummi, Rhabarbarum radix, Aloë ſuccus, Agaricus fungus, Agallochum lignum. Itaque ex omni ferè cenſu vegetabilium medicina excel-

Nouem medicamina Aloedarium hoc cōſtituentia, è nouem diuerſis claſſibus petita.

lentiſſima quæque collegit, quæ in cõpoſitionem huius pharmaci cõferret, ſi enim inter ligna quæ in medicum vſum cooptantur , optimum quæris? Agallochum (quod & lignum paradiſi vocari conſueuit) reperies; ſin lacrymam expetis, quæ quęſo Myrrhâ præſtantior? Aroma deſideras? Coſtum habes legitimum, omnium ferè aromatum ſaporem, odorem ac vires habentem. Quod ſi de flore circumſpicis? nullus Crocũ ſuperabit; nec Marum inter herbas poſtrema erit plantula quantumuis pumila, virtute tamẽ cæterarum herbarum vix vlli cedens. Sic inter radices Rhabarbarum primas tenet, prout Aloë inter ſuccos; nec verò inter gummata, quæ intra corpus aſſumi conſueuerunt, infimam ſedem tenebit, imò ſupremã occupabit Ammoniacum; & ipſe quidem Agaricus fungorum quaſi rex quidam, ſeſe nullatenus à ſui generis aſſeclis ſuperari ac poſthaberi permittet, ita vt nulli loco ſit ceſſurus.

Hæcitaque eſt Aloëdarij huius Marocoſtini præparatio, his limitibus circumſcripta,& in hanc formam effigiata,quam ſi candidè penſitaueris , non artificioſam modò compoſitionis ratione , ſed & vſus emolumento vtilem planè futuram comperies , nec conſideratione aut contemplatione carens medicamentum habebis, ſi ea quę hoc capite indigitauimus , ritè perpenderis. Etenim Nobiliſſima hæc DODRA ex nouem ſimplicibus ad ſui conſtitutionem requiſitis ter trino tam præſtantium pharmacorum numero ſubſiſtit, trina quoque ac mutua eorundem inter ſe combinatione aſtructa. Nec miretur quiſpiam nos Aloędario huic Dodræ nomen accom̃odaſſe, eſt enim id peruetuſtum vocabulum à Dodrante nouem vncijs cõſtante , cui ad conficiendum aſſem quadrans deeſſet, profectum , eratq; Dodra priſcis potionis quædam ſpecies , quæ ex nouem rebus componebatur. Conſtabat enim iure,aqua,vino,Sale, oleo, pane, melle,

DODRA.

Dodra à Dodrante dicta ex nouem rebus prout Aloedarium ex nouem ſimplicibus olim componebatur.

melle, pipere & herba, qua de re vide Auſonium.

Ne igitur ſine ratione vel ponderis, vel numeri hæc ipſa confluxiſſe exiſtimes: ſunt ea hac acie inſtructa & in debellandos atrociſſimos morbos, ac mortem diutius profligandam, vel à finibus ſanitatis longius arcendam adducta, quæ quidem partibus ſuis vt cuncta, ſic ſingula quoque ſatisfactura deprehendes, adiuuante præſertim Domino DEO, auxiliorum omnium præſide, ex cuius theſauris hęc ipſa donaria jn emolumẽtum generis humai profluxiſſe meritò, cum gratiarum ctione (ſi non condigna, ſaltem pro enuitatis noſtræ modulo, impari) fideliter agnoſcimus, cui honor virtus & gratiarum actio in infinita ſæculorum ſæcula.

Caput XIII.

DE VIRIBVS ALOEDARII MAROCOSTINI, DEQVE EIVS VARIIS DOTIBVS facultatibusq́; ac quibus id comõdè exhiberi vel poſſit, vel debeat.

LABORIS noſtri, ſeu potius fœnoris exindè profecti rationem reddituri, priuata commoda publicæ vtilitati poſtponenda cenſuimus, cum præſertim id ſtudium præ cæteris ſuſcipiendum ſuaſerit Lucilius, quod laudem ſimul ferret, ſimulq́; fructum poſt ſe relinqueret. Itaque priſcorum Medicorum, eorundemq́; celeberrimorum veſtigia ſecuti, ſi non aſſecuti ſumus, quod optauimus, ſecutos tamẽ nos eſſe videbis, docte lector, quos ſectari nos decuit, & hucuſque conſectari expediuit, quæ lubentèr cæterorum iudicijs cenſenda relinquimus, qui ſi nos in tanta Medicæ materiæ amplitudine, ſub difficili iudicio aliquantiſper in aſtruendo hoc Aloëdario hallucinatos obſeruauerint, noſtræ id tenuitati vt adſcribant, rogantes; vagi ſunt enim hominum fines, & mortalium ſemitæ diuerſę, quorum erroribus tantò magis condolendum, quanto magis quisq; & doceri, & moneri paratus eſt. Decuit autem, imò honeſtatis ratio vrſit, atq; hoc à nobis extorſit, vt in ijs perſeueraremus, in quibus iam diu exercitati nonnihil conſeneſcere incepimus, pulchrè hos ex æuo diſcedere arbitrati, qui (vt cuncti cenſent) alios probos, doctos, ac ſolertes; ſi non aſſequuntur, ſaltem conſequi nituntur. Proinde Medicamentum hoc polychreſton in Reip. vſum ac vtilitatem luci dandum eſſe meritò rati ſumus, vt quæ nos priorum inuentis addidimus, poſteri noſtris his laborimus, ſi vt excolantur digni viſi fuerint; ſua quoque ſtudia ſubiungentes amplificent.

De viribus autem huius Aloëdarij

eiuſdemque virtutibus verba facturi, præſupponere ac reaſſumere oportet ea, quæ in præcedentibus Capitibus, cum ſingula ſimplicia ad pharmaci huius ſtructuram requiſita examinaremus, tradita ſunt, ex ijs enim facilè erit vel Tyroni Medico colligere, quasnā dotes medicamentum ex confluxu tam ſelectorum ſimplicium ſit ſortitū, eóq; magis ſi rationem ac modum hoc ipſum parandi diligenter perpenderit.

Aloëdarium hoc temperatum eſt.

Cum autem à primis qualitatibus meritò ſit inchoandum, Aloëdarium hocce moderatè calefacere & deſiccare dicimus; adeò vt nulla exindè ſupcalefactio pręſertim in his oris haud adeò feruidis, ſed ad Septentrionem declinantibus ſit metuenda. Quod ſi pragmatici ferè omnes tam crebri ſunt, vel liberi aut liberales in exhibenda Hiera picra Galeni, quomodo Aloëdarij huius calorificam vim formidare queant, non video? ea enim ex meris conſtat calefacientibus, quorū tamen vis nullatenùs per aliquorum

frigido-

Hiera picra calidior aut aqua calida, quam medicamentum Marocoſtinum.

frigidorū admixtionem repreſſa perſiſtit, ita vt ne Aloe quidem lota, aut Roſaceo ſucco perfuſa, vel aliter temperata, ſed penitùs non lota in Hieræ compoſitionem aſſumatur, cui cætera calida, vtpotè Cinamomum, Aſarum, Spica, Crocus, Xylobalſamum & Maſtix iunguntur. Vnde ſi Aloedarium Marocoſtinum examines, vix vlla calidiora his ipſis es reperturus, Marum enim Spicam æquat, Coſtus Cinamomo æquiparatur, nec Rhabarbarum quod Pilulas Marocoſtinas ingreditur, Aſaro calidius eſt; Aloe, Crocus, & Xylobalſamum eadem ſunt cum his quæ Aloedarium noſtrum ſubintrant, Ammoniacum licet quidem calidius ſit ipſa Maſtiche, attamen exceſſu quodam graui haudquaquā eſt adeò feruidum, vt non admixtione frigidorum ad moderatam temperiem reduci poſſit Idem de Hiera Lamponis Peluſiotæ (ex qua Pilulæ Alæphanginæ quibuſdam recto Medicorum ſuaſu, quotidiano ferè vſu familiares

Pil: Marocoſtiuar. cum Alephanginis cūparatio liares factæ originem traxiſſe vidētur) ſentiendum, vt quæ multo plura calefacientia præter aliqua eorum, quæ Hieram Galeni conſtituunt recipiant Calamum nempe Aromaticum, Nucem moſchatam, Macem, Cardamomum, Caryophyllos, Squinantum, Carpobalſamum, & ſimilia, nullorum frigidorum (exceptis Roſis) acceſſione temperata, cuius tamen medicamenti vtilis ſemper vſus ac tutus vix vllum calore aliquo ſuccendiſſe obſeruatum fuit, licet crebri creberrimè ijs Pilulis, ſi tamen citra febrem poſiti ſint, vtantur.

Tu nunc candide Lector obſerua, penſa, trutina, examina ac iudica, vtrum in Aloedario Marocoſtino ſingula calida non ſint refrigerātibus tantiſpèr temperata, vt quibuslibet quarumcunque complexionum cōditionibus, paucis (quæ infra dicentur) exceptis exhiberi tutò poſſint, ac cum ſecuritate præſtari queant. Etenim Ammoniacum aceto Scillitico, Myrrha verò aceto Rutaceo omnium primò diluitur, & licet hi liquores infuſorum ſibi ſimplicium naturã induiſſe merito ſint credendi, eos tamen ab incidentis, attenuantis, penetrantis, & refrigerantis aceti natura penitùs diſceſſiſſe vel deſciuiſſe minimè credendum, cum præſertim acetum diuerſarum ſit partium, de cuius qualitatibus alio loco diſſerendum erit: vtpotè quod arctat & ſimul penetrat, cohibet & expellit, retrahit & ſudores mouet, laxat & aſtringit, prout diuerſa ac varia occaſionis aut ſubiecti conditio obtigerit.

Frigida calidorũ feruorem temperãtia.

Nunc verò Aloë in Mucharo Roſarum & ſucco Limonum diluitur, quo artificio Aloë iam dicta ſic temperata compoſitionem ingreditur, vt ſupra Aloës Roſatæ apparatum correcta meritò videri debeat. Si Rhabarbarum exquiris? infunditur id leuitèr priùs aquâ Cinamomi ne obſtructiones pariat irroratum, in ſucco Cichorij ac Fumariæ, Coſtus verò Crocus & Lignum Aloës vnà cum Maro in aq: Roſarum odoratiſſima, & ſucco Citri prius diſtemperantur ac madefiunt, antequam pharmaco indantur. Vide nunc, vtrum medicamẽ hoc non tam ex frigidis quàm calidis ſimplicibus compoſitũ exiſtat? Quis igitur Aloëdarij huius feruorem metuat aut formidet, cùm id vel Galeni Hierâ artis ope temperatius euaſerit?

Valet autem Medicamentum hoc ad omnia ac vniuerſi corporis humani damna & noxas à putrefactione depẽdentes, vel à putredine & humorum corruptione oriri ſolitas, vt exindè mortale hoc noſtrum & caducum animæ immortalis habitaculum, ex eius vſu crebriore ad immortalitatẽ quaſi quandam qualis vel quanta in hoc ſæculo obtineri, vel præſtari poteſt, aſpirare queat, quomodo Ruffus & Auicenna corpora ab interitu & ægritudinibus, præcipuè verò ab Epidemicis morbis ipſaq; peſte diutius tutati ſunt. Præcauebit igitur Aloëdarium hoc fe-

Medicamentum Marocoſtinum ab interitu & corruptione præſeruat.

bres putridas, periculoſas, peſtilentes petechialesque, itemq; prolixas alias quotidianas, continuas, antequam in paroxyſmos exarſerint; exceptâ cauſonide, ac ardentibus alijs à nuda ferè qualitate ab Ephemeris vel bibioſi humoris, aut exuſti alicuius ſucci in viſceribus ferueſcentis æſtuatione diductis, aut in Hecticas degenerantibus; his enim Aloetica, imò & Scammoniata vel Diagrydiata (quibus tamen plurimi audactèr, ſed præter rationem quandoque vtuntur) tuta non ſunt. Vndè ne nos quidem acutè febrientibus Aloedarij huius ſecurũ vſum præſtamus, prout & craſibus valdè ſiccis ac bilioſis ſub aurâ potiſſimùm calidiore degentib⁹ idipsũ diſſuademus.

Aloedarium Marocoſtinum morbos plurimos anteuertit.

Præſtat autem maximoperè Medicamentum hoc prophylactica ratione morbos fermè quoſuis præcauendo, vndè catarrhos frigidiore vel causâ, vel materiâ conſtantes, aut ex conſimili intemperie oriundos cum deſiccat, tum verò deriuatione facta educit, imò hos ipſos temperat, & concoquit fomitem eorum ſubtrahens, hinc defluxionibus ad oculos, aures, fauces, aſperam arteriam, columellam, pectus & pulmones deciduis opitulatur. Cõducit proindè aſthmati & Orthopnœæ, ac recta ceruice ſpirantes adiuuat, phlegma pulmonibus illiſum incîdit, attenuat, reſoluit & expurgat, grauem anhelitum expedit, ac raucas vociferationes craſſæ pituitæ tranſitu factas demulcet. Purgat & œſophagum crudis humoribus repletum, & cardiaco morbo ab ore ventriculi dependenti medetur, coctionẽ porrò ipſam firmat ac fulcit, eamq́; perfectã præſtat, & cõſumatam edit, ciborum in ventriculo corruptionem prohibens.

Aloedarium Marocoſtinum Septentrionalibus populis apprimè conducit.

Eſt autem eum in finem excogitatum hoc Aloedarium, vt gentibus ad Septentrionem præcipuè ſitis multo perſępè, cibo ac potu quoque copioſo, ne dicam ſuperfluo ſeſe onerantibus conduceret, ea enim eſt medicaminis intentio, ne cumulatę cruditates morbos pariant, ac ventrem ab oppreſſu humorũ ſuperuacaneorũ vindicent.

Aloëdarij Marocoſtini vires peculiares.

Colicis autem apprimè prodeſt, ac ſtrictam reſoluit aluum, vnà cum communi excretione noxios quoque ſuccos, eosq́; ſuperfluos extergens, ac tractum inteſtinorum emundans. Quin etiam renum calculos atterit & ſabulũ eorum eluit, mucores in ijs contentos, & in ſaxeam coaleſcentiam abituros diffringens & elidens. Cui coctio ventriculi infirma eſt, cui ructus acidi moleſtiam ferunt, ſi cui faſtidium cibi extra calidam cauſam obrepit, aut cui ſtomachus tumet, aut cui anima fœtens oris graueolentiam inuehit, vel hypochondria tenſa difficultatem pariunt, hoc ad remedium confugiat. In venis meſaraicis nulla perſiſtet obſtructio, non infeſtabit Icterus aut ſcirrhus quisquam lienis vel hepatis; exulabit cachexia, & malus corporis habitus in meliorem ſtatum reponetur. Podagræ verò fomes indies eius vſu ſubtrahitur, & Arthritidis cauſæ ſucciduntur. Quod ſi cephalicæ quædam noxæ à ſtomacho prodeuntes periculum minantur, medicamentum hoc opitulatur, Vertigini nempè, Scotomiæ, aurium tinnitui, Epilepſiæ, Conuulſionibus, Tetano, Apoplexiæ, Paralyſi, oculorum obfuſcationibus & ſimilibus, quos omnes affectus lenit, ac tandem cõtinuato vſu abolet, tantum ſemper virium reponens, quantum infirmitatis detraxit.

Aloedarium Vermes necat

Et vero Medicamentum hoc eximias ac celebres in interaneorum animalibus necandis & eijciendis vires ſortitum, Lumbricos, Aſcarides, vermes ac ventris tineas ex putridis humoribus naſci ſolitas illicò perimit, earundem fomitem, ſeu putrem pituitam cum aduſtâ perſæpè aut vitellinâ bile permixtam, ex qua generari, vel in ea ſtabulari conſueuerunt, ſimul euacuans. Prodeſt præterea Iſchiadicis ac coxendicum dolore vexatis, & quibus femora torpent, & genua à neruorum nimiâ humiditate luxatorum infirmitate vacillant. Opitulatur etiam veſicæ perfrigeratæ, aut quæ mucoſitates imbibit, aut phlegmate oppleta fatiſcit. Vtero autem frigido & humido apprimè benefacit, fœdam eius illuuiem expurgans, vndè mulierum ducit lochia, & albos menſes ſeu matricis rheumatiſmum abolet, obſtructiones & flatus ijs in locis contentos, ac ſuffocationes exindè prodeuntes aufert, nec non partium illarum vires & firmamenta reponit.

Quibus in caſibus ab Aloedario hoc abſtinendū.

Dicendum nunc autem docendūq́; quibus in caſibus vitari hoc Aloedariū debeat, ne Empirico quodam modo in eius laude verſati fuiſſe, & ad omnes omninò affectus promiſcuè id cōmendaſſe ac extuliſſe videamur. Vitare autem iubemus hoc pharmacum omnes grauidas, ijs enim tutum id non eſt, prout nec ijs qui Dyſenteriâ, aut Diarrhœâ aliquâ acri aut biliosâ, vel hæmorrhoidibus nimium præſertim fluentibus tentati iam ante partes eas, per quas his fluxionibus tranſitus eſt, offenſas habent hoc ipſum commodat, imò noxam adauget. Nec verò hæmorrhagijs quibuscunq; à quacunque causâ aut loco profectis confert, Crocus enim cum humores fundat, ſanguinem magis fluidum reddit, vndè cruentis manationibus nullatenùs adhibendus, vel exhibendus. Nocet quoque Pleuriticis, Phthiſicis, acutè febrientibus, Hecticis, emaciatis, ac conſumptis, verùm Febres ſtomachales ex intermiſſione redeuntes à pituitâ præſertim putri ſubortæ eius vſum ferunt. Cauendum tamen ab hoc medicamine in quibuscunque viſcerum inflammationibus, & ſi quid ex vomica aut Apoſtemate partis alicuius nobiliorib⁹ vlceroſum eſt, eius exhibitio prętermittenda, ſicut etiam mulieres abundè menſtruatæ ab eius vſu arcendæ. His & conſimilibus caſibus exceptis, cæteroquin tuta erit eius vſurpatio, nam & bimuli ferè infantes, ipſiq; ſenes decrepiti his Pilulis ſecurè ſua pro conditione vti queunt, Aloë vnà

Aloedarium viſcerum inflammationibus aduerſũ.

cum cæteris concomitantibus adeò correctâ, vt nullam vnquam corpori noxam inuehere, plurimum autem emolumenti vtilitatisq́; eidem præſtare valeat: qua de cauſa audactèr ac fidentèr huius medicamenti extra caſus ſupradictos aſſumptionem quilibet inire poterit, quod vt ſapiat & conducat optamus; cùm autem id ob amaritudinem guſtui ſapidum futurum ſperari non poſſit, vt quod ſapor negat, vtilitas ſecutura reſtituat ac reponat precamur.

Caput XIV.

DE DOSI, ET VSV HVIVS ALOEDARII MAROCOSTINI, &c.

MEdicamentorum quorumlibet effectum non in vi ſolâ ipſius pharmaci, ſed potiùs in dextro eius vſu conſiſtere cuncti Medicinam facientes norunt, cùm Herophilus medicamenta manus deorum eſſe ſi rectè adhibeantur; & nihil eſſe ſi ſiniſtrè vſurpentur dudum ſcripſerit. In Aloedarij autem huius vel aſſumptione, vel exhibitione, tametſi nulla ſingularis cura aut cautio ſit adhibenda, vtpotè quod ſecurum magisq́; ad corporis cõſeruationem ac ſanitatis tutelam humorumq́; depuratione͂, quàm ad ſuccorum expurgatione͂, aut eorundem commotionem ac eductionem ſit inſtitutum medicamentum, obſeruatu tamen dignum eſt, corpora humana, licet ſpecie eadem exiſtant, indiuidui tamen ratione longè à ſe inuicem diſtare ac differre. Neceſſarium proindè Quidnam & cur, cui, Quoties, vbi & quo tempore, Quantum & quo modo præter cæteras extrinſecas & concomitantes circumſtantias cuiquam exhibeas diligentèr perpendere.

QVIDNAM per medicamentũ hoc, & CVR idipſum exhibeatur, totus libellus hucuſque fusè ſatis explicauit, Aloëdarium nimirum Marocoſtinum ſeu medicamentum ex Aloë, Maro, & Coſto, quæ baſis vicem gerunt, confectum, ac ſingulari artificio ideò aſtructum & conſtitutum, vt id corpora noſtra in fatalem ac perennem naſcendi pereundiq; gyrum abeuntiá, ab interitu, corruptelâ, aut putredine vindicaret, ideoq́; morbos qui vel à cruditatibus, aut ſuccorum corruptione vel putreſcentiâ naſci vt plurimum conſueuerunt, præcaueret, ſicq́ue vitam noſtram ægritudines quam plurimas prǽcauendo in longam diem optatâ incolumitate perfuſam differret.

Cvi verò pharmacum vel hoc, vel aliud porrigas, aduerte; aliud enim eſt ſeni, aliud iuueni, aliud obeſo, aliud gracili, aliud crudo, aliud firmam coctionem & perfectam edenti, aliud valido ac forti, aliud imbecilliori medicamentum obtuliſſe. Admonitus autem per ea, quæ Cap. præcedenti attigimus, abſtinebis ab hoc Aloedario in grauidis, acutè febrientibus, internos

nos abſceſſus patientibus, Dyſenteriâ, Diarrhœâ bibioſa, aut fluxu aliquo liquefactiuo vel ſyntectico tentatis, prout & in Hecticis, Phthiſicis, aut alitèr emaciatis, vel à longo morbo conſumptis, ſicut etiam in hæmorrhoidibus nimium fluẽtibus, aut menſibus largiùs quàm par eſt prodeuntibus, prout & in omni hęmorrhagia, quæ ex ſanguinis vel copiâ, vel acrimoniâ originem duxit, ab eius vſu cauebis. Dabis id cæteroquin ſecurè tam iuueni quàm ſeni, tam viro quàm fæminæ, tam adulto quàm iam dum adoleſcenti, habita ſemper victus conſueti, conditionis, ſtatus, morborum prægreſſorum, ſi qui præceſſerint, ætatis, complexionis ſeu temperamenti, ac virium ratione, vbi quoque, in quos morbos corpus hoc vel illud pronum ſit, curioſè ſimul ac ſtudioſè perquires & notabis, vt ex hac occaſione medicamentum huic vel illi parti accommodare & analogum reddere queas, prout ſequenti Cap. traditurí ſumus. Sic etiam penſa-

Aloedarium medicamẽtum ſecurum.

penſabis, pro temperamenti cuiusque perſonæ qualitate, ac gradu, vel frigoris, vel caloris, Aloedarium, quod alioquin ferè temperatũ eſt, modò cum frigidioribus, modò cum calidioribus exhibendum, id quod te ſequens inſtructio paradigmatis loco poſita docebit, gracili & macilẽto minus quàm craſſo & obeſo de hoc porrigendo; deſiccat enim medicamentum, & vegetis corporibus ſuccorum ſuperfluam copiam cõgregantibus, aut poſſidentibus magis quàm gracilibus & exſuccis conducit, prout & frigidioribus magis quàm calidioribus, ac ætate prouectis magis quàm vel ſenibus, vel iuuenibus cõuenit, licet tutum alioquin omnibus naturis ac ætatibus (exceptis caſibus ſuprà commemoratis) medicamen exiſtat.

QVOTIES id autem præbeas attende, multis enim ſemel in hebdomade pharmacum hoc ſumpſiſſe ſufficit; quibusdam bis id vſurpare cõmodat; ſunt qui quotidiano ferè vſui eius, aut

conficonſimilis medicamenti, minori tamen doſi aſſumpti iam dudum aſſueuerint, ſecuram enim planè & innoxiam operationem edit, coctionẽ firmando, humores à putredine tutando, ventriculum confortando, aluum apertam & lubricam ſeu recluſam tenendo, flatus carminando & diſcutiendo, nec vllam ſuccorum ſuperfluorum ſaburram, corpori noxam, grauamen ac periculum laturam (cuius aggregationem coaceruationemq́ue ſæpius aſſumptum elidit) circa viſcera tolerando, quorum aggregatio crebro Aloedarij huius vſu pręciſa, fomitem cæteris morbis periculoſioribus præſtare poſtmodùm nequit, quę alioquin lethalibus perſæpè futuris affectibus copiam ſubminiſtraſſet. Sub infecti porrò aëris ſtatu ac Peſtis graſſantis calamitatibus quotidie ex Aloedario hoc partem aliquam ſumendam ſuademus, nam & Ruffus medicaminis ſui (à quo hoc ipſum deductum ac deriuatum eſt) ex Aloë, Ammoniaco &

Myrrha parati quotidianam ſumptionem fabæ magnitudine commendauit, de qua ita ſcripſiſſe legitur: *Haud ſcio an ſit quis, qui ex hoc potu non à Peſte immunis ac ſuperior euaſerit.*

VBI ET QVO TEMPORE pharmacum hoc porrigendum ſit, tu quoque conſidera, parcius enim in locis calidioribus vtpotè Italia & Hiſpania, ac rarius eo vtendum, niſi fructuum aut olerum alioquin humidorum copioſus paſtus noxam aut cruditatẽ inuexerit, aut æger ipſe ſui natura ſit pituitoſior. Miraberis autẽ fortaſsè nos tam ſtudiosè de medicamento propè ad mediocrem craſim accedente eſſe ſollicitos, cum nonnulli illarum orarum ac ditionum Medici, multò calidioribus ſiccioribusq́; vtpotè Diagrydiatis, Scam̃oniatis, Turbethicis imò & Colocynthiacis ac Helleboratis medicamentis vti non vereantur, vt ſine ferè conſcientia quandoque medica, paulò liberius in eorum exhibitione verſari audeant, ac ea audactèr porrigere

Diagrydiata calidiora ſunt quàm Aloedariũ Marocoſtinum.

gere ſint hactenus obſeruati. Cum autem circumſpectum Medicum deceat omnia ac ſingula examinare & ad trutinam ſeu æquilibrium reducere, modeſtiæ noſtræ fuerit medicamentum hoc, quod magnatibus & Principibus hucuſque placuit, aliquo indebiti vel irriti vſus contaminatione diffamare, in cuius ope ac ſalutari effectu annuente domino Deo cum Generoſi & Illuſtres, tum etiam vulgares & plebei magna admiratione parto ſibi auxilio ſubſtitêre.

In noſtris porrò regionibus, in quibus edax bibacitas, & bibula regnat voracitas ſub aura vel temperatiore, vel ad frigidum plus magis adſpirante ſecurus, opportunus imò & neceſſarius eſt vel huius, vel conſimilis medicamenti vſus, quod quidem etſi cum Aloedario noſtro idem non ſit, viribus tamen & facultate huic æquipollere valeat. Conducit porrò plurimum Aloedarium iſtud gentibus ad Septentrionem declinantibus, Thuringis ni-

Gentes huic Aloedario aptæ.

mirum, Miſnenſibus, Saxonibus, VVeſtphalis, Belgis, Haſſiam, Pomeraniam ac Brandeburgicos tractus habitantibus, itemq; Danis, Scotis & ſimilibus gentibus; quæ multo ſæpè ceruiſiæ potu (quo quotidiè frugalitèr ac prò diæta ſibi conſueta vtuntur) ſeſe onerant, ac pingui ferinâ, aut ſuillâ ventrem ſaginant, his enim ne obſtructiones viſcerum graues incurrāt, crudam tenuemq; materiam ex præmanſo cibo, vel aſſumpto craſſo ceruiſiæ potu ſingulâ aſſumptione Aloëdarium hoc aut ſubtrahit, aut exiccat, vel emēdat, ad minimum verò ne id, quod in plicis ventriculi ex his hæſit, in corruptelam abeat, præcauet. Conuenit autem Aloëdario hoc hyeme crebriùs & largiùs quàm æſtate frui, nam licet Hippoc. ventres hyeme ac vere natura calidiſſimos eſſe dixerit, vt proindè firmiorem coctionem, ac fæliciorem cibi confectionem edere poſſe ſint credendi, quia tamen liquores æſtate fuſi faciliùs incaleſcunt, in id quoque

Medici ac Medicinæ intentio & animaduerſio planè dirigenda, quantũuis cōmodè quolibet anni tempore hoc Aloëdario (verùm vno quàm altero fœliciùs) uti queas.

Doſis medicamenti Marocoſtini.

QVANTVM porrò Aloëdarij huius pro vice ſeu Doſi vnâ exhiberi vel poſſit, vel debeat, ſtatuere difficile omninò eſt ac dubium, cùm pro diuerſitate perſonarum affectus ſeu morbi, & virium Doſis ſit varianda. Quoniam verò medicamentum hoc ſecurum, nullis expreſsè purgationibus deſtinatũ, ſed primis ſolummodo vijs extergendis ac leuandis earum obſtructionibus accomōdatum absq; periculo ingeritur, ideò ſi quis duplam eius doſin deuorauerit, nihil indè metus verẽdum. Nobis enim praxin multifariam facientibus obſeruare licuit, vnam ex hoc Aloëdario pilulam, eamq; ſolam duo tantummodo grana ponderantem (ſiquidem medicamentum ex arte paratum fuerit) in vna eademq; perſona tantundem effeciſſe, quantum dimidius ſcrupulus, qui cōmunis fermè doſis eſſe ſolet, aliàs præſtauerat. Notatum etiam à nobis perſæpè, imò compertum fuit, Aloëdarium hoc pro cōditione victus ac ſubiecti diſpoſitione modò plus, modò minus permouere, imò ſæpiſſimè ne aluum quidē vel parumpèr tentare, imò exactis quandoque propemodum quadraginta prius horis nonnihil abſtergendo inteſtina proluere. Quod ſi ſæpius aſſumptum nihil omninò in fæcū eductione præſtiterit, nihil refert, non enim (vt ſæpè iam monuimus) purgando corpori, ſed eo conſeruando ac Balſami modo condiendo eſt inſtitutū, qnod ſi quid fæcum eduxerit, tanto melius.

Dexteritas hoc medicamēto vtendi.

Vt autem quilibet noſtram hîc ſynceritatē experiri queat, quotieſcunq; ſolemnitèr nos Aloëdario hoc vti voluerimus, porreximus primò dimidiū pharmaci huius ſcrupulum horâ vna cœnā prȩeunte, quæ doſis ſi in craſtinū nihil operata fuiſſet, aliam mox ſumō manè doſin, verûm minorem ſubmiſimus;

mus;quod ſi nec ſic quidẽ purgatio ſucceſſiſſet,tertiam & quartã mox ſuperaddidimus, horis forſitan ſex,vel ſeptẽ ſemper interpoſitis,nunc quinq;,nunc tres,nunc duas ſolum̃odo Pilulas ſubiungentes, donec clauo clauum trudente aluus ſolueretur, quæ poſtea ad cuiuslibet ægri libitum aut cohiberi citius ,aut extimulata largiùs (deglutitâ mox rurſus pilulâ vnâ atque alterâ) ſiſtebatur, aut laxa permanere poterat: qua in re medicamentum ſit familiare ac domeſticum, quemuis ſui ipſiusmet arbitrum ſtatuimus, vt quid, quantúmue pharmacum hoc in proprio corpore agat, obſeruet & animaduertat, ac pro re natâ agat, cùm ſecurè eo quotidie, minori tamen doſi (vtpotè ad grana 3. 4. 5.) magno valetudinis emolumento,& absq;vel curâ, vel victus obſeruantia vti liceat.

Com̃unitèr autem ſcrupulũ dimidium pro vice vnâ, horulâ vnica ante cœnam porrigentes, fœliciorem eius quàm ſi manè ſumeretur, operationẽ experti ſumus: cui ſi ſtimulum maiorem addere volueris, ſequenti manè duas, vel tres Pilulas rurſus deglutiendo ſubijcito, ac medicamentum media doſi, qua veſperi aſſumptum fuerat, manè repetito. Sin autem non purgandi intentione eo vti volueris, modò duas, modò tres, modò vnicam, indè quatuor Pilulas, prout vel quotquot intra denarium numerum (quarum quælibet duo grana ponderet) volueris, vel ante ientaculum, vel ante prandium aut cœnam, aut etiam veſperi cubitum iturus deuorato. Licebit eo quouis tempore, imò in medijs ſympoſijs (quod ipſi, at forſan non rectè fecimus) vſurpare, magno tamen eius fructu contenti.

Aloëdarium hoc ſæpius aſſumendũ. Sumendum hoc medicamentum ſæpè, idque hebdomadatim ſi non ter, vel pluries, ſemel ſaltem atque iterum, ſi doſis vnam, duas, tresúe Pilulas non excedat; alioquin ſingulis menſibus bis id, vel tantummodo ſemel aſſumpſiſſe ſuffecerit, ſed tunc doſis largiùs extendenda, ita vt primâ vice dimidius ſcrupulus, dehinc intercedentibus paucis horis grana rurſus ſex, ac indè poſt modicum quatuor rurſus grana aſſumendo ſeſe mutuò ſubſequantur, ſibimet & aſſumenti auxilio futura, ſic enim integer ſcrupulus trina doſi inter ſedecim horas abſumetur, qui vnâ vice ſecurè transglutiri potuiſſet, non tamen tunc tantum effectum præſtiturus, quàm ſi intercalari hoc modo fruſtulatîm quodammodo ventrem ſubijſſet, in quo lentam trahens moram operatione minimè fruſtrata, viſcera quæuis imbuit, extergit, mundificat ac tuetur potius, quàm ſi violentèr vna vice datus ſubitô inteſtina permeaſſet, ac non parta venia ſine fructu turbas ſolùm abdomini faciens tranſiiſſet, cùm tamen medicamentū hoc ideò tardè operari deceat, vt cruda priùs quę medicationi haudquaquā ſubiacent, vel obediunt, concoquat, craſſa attenuet, viſcida incîdat, obſtructionibus occluſa reſeratis oppilationibus

Aloëdarium hoc natura haudquaquã moleſtum.

nibus euocet, lenta abſtergat, atq; ſic paulatim pededentim & abſq; vllâ vel turba, vel turbine, clandeſtinè ne dicam ſubdolè noxia quæque ſubducat, ac mortis maturioris radices ſine puluere [vt aiunt] euellat, naturæ quæ benignè tractari vult, nullam vel minimam moleſtiam ſua commotione illaturum, imò deperditas aut à prauis ſuccis oppreſſas vires reparaturum.

Aloëdarium Marocoſtinum forma Pilulari facillimè aſſumitur.

QVOMODO quáue formâ Aloëdarium hoc exhibendum ſit ſi perquiris, ſcito velim, id non cõmodius quàm ſi in pilulas effingatur, vſurpari poſſe, ſi enim medicamentum liquore aliquo dilueretur, nemo aſſumens eius amaritudinem toleraret, ea res fecit, vt per opuſculi huius decurſum promiſcuè pharmacum hoc modò Aloedarium, modò Pilulas Marocoſtinas nuncupauerimus. Porriguntur autem commodiſſimè ex cochleari vini albi odoriferi, aut etiam ex iure pulli, vel liquore aliquo ad ſumentis affectum directo, imô verò quàm optimè & facillimè ex cochleari Syrupi alicuius appropriati transglutiuntur, quarum rerum enchiriſin ſequens Caput, DEO dante, manifeſtabit.

Caput XV.

DE ALOEDARII MAROCOSTINI AD SINGVLAS HVMANI CORPORIS PARtes, diuerſosq́; affectus artificiosâ accommodatione, & quo modo id ad quælibet horum dextrè dirigi debeat, ac pluribus morbis Analogum reddi poſſit.

VNVM eundemq́; hominem nunc inermem in pace domi viuere, nunc munitum in prælio inter luctas verſari, nunc comptum in forum prodire, nunc neglecto corporis ornatu vix formæ ſuæ faciem ac figuram præ ſe ferre, nunc ieiunum ſeria ne-

Diuerſi ſapè effectus ac vna eadēq́; cauſa agente prodeunt.

gotia tractare, modò ebrium, aut iracundum, & à ratione quam tenet haud parùm remotum furioſè debacchari, adeoq́; varia vitæ munia obire, diuerſosq́; affectus exprimere, ac diſtinctos effectus moliri & poſſe, & ſolere cùm compertum ſit, medicamētum quoque idem, attamen diuerſimodè exhibitum, diuerſas quoq; operationes perficere poſſe credendum eſt. Et licet hominem ex actu ſuæ liberæ voluntatis modò hoc, modò illud moliri poſſe quis dicat, medicamentis interim ratione aut discreta agendi potentia carentibus, ideoq́; claudam hanc ſibi ſimilitudinem videri quispiam arbitrari queat, ſciat is tamē medicamēta ita à DEO omnium plasmatore plus magis ſtupendo quàm admirando, eiusdemq́; ſubdelegata opifice natura conſtituta, ijsq; virtutibus dotata eſſe, vt vnum quodlibet analoga quadam ratione modò huic viſceri, vel humori amicum, modò huic vel parti, vel ſucco infenſum eſſe, ac diuerſimodè vſurpatum in diuerſas partes diuersè agere ac operari, diuerſosq; effectus edere ſit obſeruatum. Hinc eorum aliqua iecoraria, alia ſtomachica: quædam cephalica, nonnulla ſplenetica, pulmoniaca, vterinaq; dicta fuerunt. Teſtatum autem fecit à priſcis iam ſæculis diducta multorũ animaduerſione experientia, inter purgantia pharmaca peculiarem hanc abſtruſarum cauſarum vim à ſympathia quadam occulta proficiſcente potiſſimùm eluceſcere, & ab ijs qui in arte Medica dextrè verſantur præ cæteris notari, cum Rhabarbarum bilem, Agaricum pituitam, Senam melancholicum ſuccum, Mechoacam aquas, Tamarindos ſerum, Helleborum aduſtos humores, & alia alios quosdam peculiares ſuccos peculiaritèr educere animaduerterint ac obſeruarint, vnde eorum pleraque **Pharmaca electiuè purgantia** nominauêre, quorum quodlibet ſuum

Medicamenta diſtinctis partibus dicata.

Pharmaca humoribus per ſympathiam analoga.

Electiuè purgãtia.

cum delectu humorẽ autichorem ſibi familiarem præ cæteris alijs prolectaret.

Igitur & medicamentis dignotio quædam & electio eſt humorum , ac quaſi quidam intellectus, quo duce ſuum vnumquodque humorem aggreditur ſpretis quaſi aut neglectis cęteris, donec effuſa priùs vi in humorem ſibi analogum, reſidua virtus reliquos propinquiores ſuccos mutuo ſucceſſu peruadat, atque has quidem operationes Medici cùm à primis qualitatibus haudquaquam dependere cognouiſſent, occultas medicamentorum proprietates nominare cenſuerunt.

Occulta Medicamentorũ proprietates.

Sed & vnum idemq; Medicamentum diuerſimodè exhibitum diuerſos effectus edere , ac diuerſis partibus commodare nulli inter Medicos dubium fuit, cuius rei infinita ferè eſt apud Dioſcoridem cernenda varietas, pharmacum hoc vel illud modò ex paſſo, nunc ex mero , vel aquâ, iam ex mulſa, tum ex poſca , indè ex melicra-

Medicamenta diuerſim exhibita diuerſos effectus edunt.

licrato, ſapâ, aut oxymelite, aut aceto porrectum nunc hoc, nunc illud præſtiturum pollicente, hæc enim medicamentorum ſunt quædam quaſi vehicula eorundem vires ad partes, quæ diuerſim languent deducentia, ad proprias & peculiares ægritudines directa, ac ſtimuli quaſi quidam pharmaca in hanc vel illam viam impellentes.

Proindè ſi ad capitis morbos medicamentum dirigere volueris habitâ prius indagine, num affectus per ſe in cerebro enatus, ac per eſſentiam (vt Medici aiunt) ibidem perſiſtat, an verò ex ventriculo, vtero, aut partibus ſubiectis per conſenſum (vt vocant) originem traxerit, diuerſo planè modo pharmacum accommodabis, vtpotè in metu Apoplexiæ aut Paralyſeos, finge pilulas cum aqua vitæ Langij, aut Elixirio magno Matthioli, aut cum eſſentia Roriſmarini, adde ſimul grana aliquot Ambræ, easque

Morbus an per eſſentiam, vel conſenſum in parte aliqua enatus cognoſcendum.

In Apoplexia & Paralyſi.

Pilulas veſperi cubitum ituro ex cochleari Mellis Anthoſati, aut ex Melle Primulæ veris, vel Syrupo de Betonica deglutiendas dato. *In Vertigine.* In vertigine ſimilitèr, iunge ijs Spec. Diamoſchu dulcis, Pliriſarcotici vel Diambræ, aut grana aliquot Balſami Sulphuris à Crollio deſcripti, effinge eas poſtmodùm cum ſpiritu Ceraſorum, & ex Syr. de Stœchade, Melle Emblicorũ, aut Syrupo conſeruationis Saluiæ bacciferæ exhibeto. *In Epilepſia.* In Epilepſiæ periclitamento, adde illis Extractum Diapæonias, & appara medicamen cum ſpiritu Liliorum conuallium, deglutiat id æger in aqua Hirundinum compoſita maiore, cum Ruta & Caſtoreo extillata, aut ex cochleari Syrupi de Pæonia, cui aliquot aquæ Epilepticæ guttulæ miſceri poſſunt. *In obſcuritate viſus.* In viſus obſcuritate, quæ à craſſis & frigidis humoribus neruum opticum occupantibus, ac ſpiritui viſiuo exitum prohibentibus, aut pupillæ dilatationem minitantibus orta eſt, forma pilulas ex ſpiritu Euphragiæ aut Fœniculi, ac eas itidem cum aqua Hirundinum præbe. Id autem diligentèr obſeruato, ſi morbus à noxa ſubiectarum ſeu partium inferiorum damno aut conſpiratione dependet, aut ab illis proficiſcitur, medicamentum cœnæ parciori præmittendum; ſin autem ex ipſius capitis proprio vitio prouenit, duabus ac etiam tribus poſt cœnam horis vſurpandum eſſe, quæ enim inferiorem ventrem affectiones tenent, citiùs ac commodiùs medicamini cibo præeunti parent, prout quæ caput infeſtant pharmacis à cœna ſumptis faciliùs obediunt, ſi ea electiuè purgantia, non fuerint.

In morbis vel affectibus per conſensũ ortis Aloedario ante paſtum vtendum, è contra verò in ijs agendum qui per eſſentiam affligunt.

Nunc verò in Orthopnœa, aſthmate ac veteri tuſſi adijce Extractum rad. Enulæ, additis guttulis aliquot Seminis Aniſi aut Fœniculi, ac Sale Cardui Bened. vel etiam guttula vna atque altera ol. Sulphuris, eaſq; pilulas exhibe cum Oxymelle Scillitico, aut

In morbis Pectoris.

Syr. de Praſſio, vel de Calamintha.

In ventriculi cruditatibus

In cruditatibus ventriculi Ol. Macis, Caryophyllorum aut Cinamomi nonnihil aſpergito, præbeq́; eas ex Melle Roſato Citrato, Syr. de Cinamomo, vel de corticibus Citri, aut de Nuce moſchata.

In Cachexia.

In cachexia & malo corporis habitu, hydrope incipiente ac Icteritia, adde Extractum Curcumæ & Cyclaminis cum Sale Abſinthij, Centaurij, Ebuli, Cucumeris aſinini, aut Agrimoniæ, aut cremore Tartari ritè præparato. Porrigatur hoc deinde Aloedarium ex Syr. de Eupatorio, vel Aperitiuo magiſtrali, cûi inſint ol. Sulphuris acidi, aut ſpiritus Vitrioli rectificati guttulæ aliquot.

In morbis Lienis.

In ſplenis affectibus vigorentur, per adiectionẽ Salis Tamariſi, ac dentur cum Syr. de Pomis, vel de Scolopendrio.

In morbo Colico.

In colica, iunge pharmaco oleum Carui cum Extracto Gentianæ & Calami Aromat. acid ex Syr. de Enula aut de Chamomilla deuorandum dato.

In affectibus Renũ ac Vreterum.

In obſtructione renum aut vreterum à craſſis humoribus aut putri mucco factâ, Oleum Terebinthinæ adijcito, ac Salis Tartari, Pimpinellæ, aut Ononidis nonnihil, vel ipſam Terebinthinam ex aqua Maluæ ad duritiem lege artis coctam Aloëdario admiſce, quod æger ex cochleari Syr. de Althea, aut Adianthini Fernelij, vel Nephrocatarctici Iouberti abſorbeat. In vteri præfocationibus, ac doloribus matricis flatuoſis, admiſce Extracti Oſtrutij aut Leuiſtici parumper, cum Caſtorei granis aliquot, & porrige medicamẽtum hoc ex Liquore Panacis Heraclei, aut Syrupo de Succo Mercurialis vel Meliſſophyli, cui Extractum quoque Diapæonias, aut Salis Artemiſiæ pauxillum miſcere poteris. In infecti aëris ſuſpicione, ac contagionis metu, adde Ol. ex cort. Citri extillatũ, cum Sale Fraxini, itemq́; Extractũ Zedoariæ, Angelicæ vel Carlinæ, deglutiatur pharmaci portio aliqua pro præſentis Medici ſuaſu quotidie in parua doſi aut quantitate ex Syr. de Limonibus,

In Vteri præfocationibus doloribusq́;

In infecti aëris ſuſpicione ipſaq́; Peſte.

aut vino Cydoniorum; vel ſi frigida auræ & ſumentis conſtitutio fuerit, ex Syr. de ſucco Cardui Benedicti, Pimpinellæ, aut Scordij, cui inſperſa ſit aliqua aquæ Stapedianæ portio, quod ipſum medicamen cōmodiſſimè pro ætate, complexione, aut conditione cius qui hoc vti volet, ex aceto Rutaceo, aut Sambucino, vel Iuglandino; imò & ex aceto Theriacali, Syrupo de Rubo Idæo, de floribus Tunicæ, de Agreſtâ, de Creſpino, de Berberis, aut ſimili modo aſſumi poterit; de quibus, DEO dante, in libello noſtro de Peſtilentia mox recudēdo (in quo augendo, locupletando, ac maioribus experimētis ditando iam nunc laboramus) prolixior extabit diſſertatio.

Aloëdarium hoc morbos magis præcauet quā iam factos curat.

Sic igitur Aloëdarium hoc ad diuerſos morbos analogum ijſque homogeneum reddere poteris. Quoniā verò id ipſum morbos magis anteuertit ac præcauet, corpuſq; ab ijs quàm maximè tuetur, ideoq; in morbis iam factis aut habitum ducentibus (quia modeſtum,benignũ,ac debile per ſe eſt pharmacum)tantâ vi non pollet,vt radicitùs eos euellat, liberum erit cuiq; prudenti Medico, ſi neceſſitas exegerit, aut ex remotioribus locis noxij humores euocandi fuerint,his pilulis ſtimulum quendam adiungere, vt in affectibus capitis Extractum Pilularum Cochiarum,aut id quod ex Speciebus earum,quas *Sine quibus* Galenus appellare fuit ſolitus, parari conſueuit, imô quàm maximè Cnicopharmacũ, tum verò & Extr. Catholicum,Panchymagogon, prout in hydrope Extr. Mechoacæ ac Rhabarbari aut Colocynthidis,ſeu Trochiſc. Alhandali,vel grana aliquot guttæ Gamandræ,in pectoris ac vteri vitijs, Extractum Agarici, vndè in contumacibus quoque ac inueteratis morbis præſertim ab atrâ bile pendentibus, Extractum Melampodij vtilitèr adhiberi poterit,ſed hæc omnia modeſtè, dextrè,cautè,ac cum grano (vt aiunt) ſalis.

Nos autẽ Aloëdarium hoc virginem

Aloedarium hoc à Violentorum pharmacorum permixtione eſt alienum.

eſſe voluimns, vt cui nulla ineſſet nocendi occaſio, quodq́; ab omni Scammoniatorum ac violentorũ aliorum medicamentorum admixtione haudquaquam adulteratum, ſed impollutum conſiſteret, ac ſanitatis tutelæ nihilominus plurimum com̃odaret.

Caput XVI.

DE POSTERIORE ALOEDARII PARTE SEV PILVLIS MAROCOSTINIS SECVNDIS.

Pil: Marocoſtinæ ſecundæ.

QVandoquidem in primo opuſculi huius Capite ſtructuram Aloëdarij Marocoſtini continentis, ſecundæ quoque extractionis ſeu Pilularũ Marocoſtinarum ſecundarum præter primas mentio facta eſt, quarum itidem ſubſiſtentia, ex ijsdẽ ſimplicibus pharmacis, ex quibus prior aut prima maſſa emerſerat, parari conſueuit, neceſſarium fuerit, ſecundarum iam dictarum Pilularum vſum quoque, ac vires indicare.

Prolicitur autem prior ſeu potior, ideoq́; nobilior medicamentorum ad compoſitionem huius Aloëdarij requiſitorū virtus, ijs ipſis primô in ſuccis & liquoribus, quos deſcriptio pharmaci huius continet, lege artis ſingulatim dilutis, deindè verò coniunctim & ad inuicem confuſis, ea lege, vt hi optimas Aloëdarij partes debita digeſtione prolectas in ſe trahant, qui poſtea ſola inclinatione ſeparantur, & in chylisma pilulis formandis idoneum coguntur. Extillati dehinc liquores fæcibus prioribus, è quibus potior iam virtus emigrauit, ſecundò redduntur, vt hi quod reſiduum facultatis adhuc in ijsdem remanſit, ſecundâ vice imbibant, ac in ſeſe diducta virtute extrahant ac prolectent.

Prior Aloëdarij pars ſola inclinatione, ſecunda verò expreſſione perficitur.

Notandum porrò primam Aloëdarij extractionem, ſolâ inclinatione & transcolatione abſque vlla expreſſione parari, ſecundam verò nonnihil violentiæ ob expreſſionem licet leuiorem pati, proindè etiam minùs ſubtilium partium exiſtere, ideoq́; paulô infirmius operari, cum prior primogenituram eiusdemq́; iura ſecundæ præripuerit. Sicut enim vinum prodromum, quod primô ex torculari deflu-xit; multò nobilius eſt medio ac poſteriore, ita quoq; in hoc medicamine fieri conſueuit, vt prior infuſio, & ex hac elicita Aloëdarij vis, multò ſit quã ſecunda præſtantior perfectiorq́;: Prima enim ſpontanea eſt, altera coacta; hæc ſeruilis, illa libera; primus chylus, glaber ac mollis vt Iacob, ſecundus vt Eſau hirſutus & aſper, quamuis fratres extiterint ex vna progenie iiſdemque parentibus nati, ſicut & Aloëdarij huius prima & ſecunda extractio ex iiſdem ſimplicibus conſtat, licet (prout diximus) prior magis ſubtilium partium ac quaſi aërea exiſtat, ſecundâ nonnihil terreſtreitatis ac fæculentiæ reſeruante. Vndè ſi purgandum corpus fuerit exactè, aut Medicus quiſpiam electiuè purgantia Aloedario huic adijcere voluerit, rectius fecerit, ſi ſecundis Pilulis his fuerit vſus, his enim robuſtiora pharmaca magis ſunt accommodata, & naturæ quadam proportione familiora.

Nec verò defraudandi ſunt hoc Aloedarij munere pauperes ſecundâ Aloedarij parte gaudẽtes, vbi doſin eiuſdem auxerint, nã & *catelli comedunt de micis, quæ cadũt de menſa dominorũ ſuorũ,* nihilominus tamen plenum medicaminis fructũ percipientes, ac quaſi nihil habentes & omnia poſſidentes; nos enim ipſi notauimus etiam ſecundas Pilulas Marocoſtinas priorum effectũ, eadem doſi, vel paulô maiore vſurpatas, perfectè ac ſollemniter (vt aiunt) quandoque reddidiſſe, atq; id ipſum præſtaſſe, quod à prioribus exſpectatũ fuerat. Ac licet ſecundæ nõ ita ſubtili penetratione vt primæ corpus peruadant, firmius tamẽ ventriculo hærent,

Pilulæ Marocoſtinæ ſecundæ, idem quod primæ præſtant, licet paulo ſint debiliores ac prioribus minus nobiles.

quantumuis tardius eundem eluant, manſit enim in his terreſtreitatis nonnulla portio, cuius ſubtilior pars ac quaſi flos in primam extractionē ſublatus commigrauit.

Duplo itaque pondere exhibitum Aloëdarium ſecundum, idem præſtabit quod primum, imô plus quandoque operabitur, quia quò id ſubtilius, tanto hoc fortius, nō quidem effectus ratione, ſed humoris deturbandi & medicaminis aſſumpti proportionata inter ſe conditione.

Auctoris excuſatio

Habes hîc igitur, candide Lector, Aloëdarij noſtri ad humani corporis conſeruationem ac tutelam ſanitatis explicatam faciem ſine fuco tibi præſtitam & præſtatam, & licet ea terſior puriorq́; in publicum prodire vel potuiſſet, vel debuiſſet, conniuebunt tamen (vt opinamur) laboribus noſtris hæc tempora, quæ tantis fatigationum turbinibus noſtros conatus inquietari ſciunt ac ſentiunt, vt neſcias num labor conatum, vel conatus laborem ſuperauerit, aut vterq; æquali prælio feſſus conciderit. Nobis enim non licuit, nec tantum in tanta occupationum farragine otij fuit, vt in tam tenuis opuſculi, vel potius opellæ culturâ, noſtras penitùs vires, ac totos quaſi dies, aut maximam eorum partem locantes conſumeremus, vndè laborum noſtrorum non laudem, ſed veniam petere fas eſt cum Ouidio lib. 1. de Triſtib. eleg. 8. ſic fando.

Et veniam pro laude peto, laudatus abundè,
Non faſtiditus ſi tibi lector ero.

Cùm autem ingenioſorum quorundam Catonum aut cenſorum morſum hæc ſcripta vix ſint euaſura, noſtrum hoc ſit in Aloëdario hoc Antidotico Antidotum, cuncta nos quæ produximus, cæteris prȩclaris viris, ac de Rep. Medicâ paſſim in orbe benè meritis cenſenda reliquiſſe, & approbanda dijudicandaq́; propoſuiſſe, ita enim medicaminis ipſius ſimplici mediocritate, imô & mediocri ſimplicitate ſeruatâ, immunitus prodibit pharmacum, cum interim

Magna cadant, inflata crepent, tumefacta premantur.

Non autem proprius vaſtus ac ſuperbia, ſed artis Medicę ſplendor, quin & communis humani generis ſalus, ac ciuium cœtus aliorum infidorum medicaminum tenebris perſtrictus, tum etiam dignitas eorum, qui hoc Aloedarium à nobis ſtrenuè flagitare non deſierunt, hoc ſcripti tandem inter onerum aliorum turbas extorſit, cui ſi acer Momi morſus aculeones ſuos ſubfixerit, qui iam alioquin aliorum labores & rodere, & radere paratus ſemper exiſtit, reſponſum hoc Momo damus cum Heurnio dicente,

Mome fauere decet prodeſſe volentibus, ergo
Carpere vel noli noſtra, vel ede tua.

Noſtros autem hos conatus qualescunq; in generis humani culturã & protectionem, ac boni publici incrementum directos, vt largitor omnium bonorum DEVS benignè ſecundet obnixè rogamus, ipſe enim eſt qui immittit, & retrahit, qui miſeretur & commodat, quiq́; facit mirabilia magna ſolus, cui honor & gloria per infinita ſæcula ſæculorum,

AMEN.

NOBILIVM QVORVNDAM ET CLARISSIMORVM VIRORVM IN ARTE MEDICA PRÆclarè verſatorū, ac paſſim in orbe laudatiſſimâ famâ notorum, de Aloëdario hoc Marocoſtino cenſuræ, ac teſtimonia, iudicio ſimul & vſu perſpecta.

In nouam ex Maro-Coſtinis Pilulis Medicinam,

VIRI NOBILIS, CLARISSIMI, SOLERTIAQVE & vſu Medicinæ celebratiſſimi, D. RAYMVNDI MINDERERI, Medic. Doct. & Phyſici Reipub. Auguſtanæ meritiſſimi.

QVem pridem Peſtis-peſtem metuêre Sorores,
Quæ nent, quæ vitæ ſtamina ducta ſecant:
Ille parat Mortæ plenam per Pharmaca mortem
Morborumque vno vim iugat auxilio.

RAYMVNDVS *Phœbi ſoboles: cui Vinda, Licusq́;*
Non magis, atque Iſter, quâ ſua Rhenus item
Flumina protendit, pariet digniſsima Vitâ
Nomina, & æternum ad poſt oritura decus.
Ergo tacere ſatis fuerat: tamen vſque rogando
Vrget iudicij pondera noſtra: ferat.
NON AVGVSTA NISI AVGVSTÂ MITTVNTVR AB VRBE
SCRIPTA VIRÛM, PROPIVS QVOS LOCAT ÆTHRA DEVM.

Dauid Verbezius Carno-
Lubeanus Phil. & Medic.
Doct. ac Reipub. Vlmenſis Phyſicus.

IACOBI BERKMILLERI MED. DOCTORIS ET ILLVST: ac Generoſor. D.D. FVGGERORVM Polyatri fideliſſimi, *In Marocoſtinas* RAYMVNDI MINDERERI *Collegæ humaniſsimi Pilulas*

CARMEN.

PRoles Aeſclapij noua fert medicamina genti,
Dum fel demonſtrat, mellis habere locum.
Optant in Medica iuuenesq́; ſenesq́; caterua,
Artem complecti nunc breuiore via
Te duce: cum morbi furias, ac omne venenum
Hac ſola Maſſa vincere non dubitas.

IN COMMENDATIONEM PILVLARVM MAROCOSTINARVM Sereniſſimi vtriuſq; Bauariæ Principis, necnon Reipub. Auguſtanæ, Clariſſimi ac peritiſſimi Domini RAYMVNDI MINDERERI Medici.

QVas MEDICINA *dabit tibi pro Medicamine tanto*
Laudes? Vir magna Pæonis arte potens?
Magna decent Magnum te, dignaq́; præmia dignũ,
Factaq́; conſequitur grandia grandis honos.
Profligas febres, ſegetemq́; putredinis aufers.
Quo ſumpto, refoues Neſtoris indè dies.
Præſentes ſanas morbos, arceſq́; futuros.
Infectum corpus nec ſinis eſſe lue.
Hoc duce propellis volitantia tela veneni
Quæq́;, etenim vera eſt hæc Panacea luis.
Cætera quid memorem? euadet res clarior vſu.
Vndè poteſt quiuis noſſe ſalutis iter.
Vt doctrina tibi, rerumq́; ſcientia ſumma,
Sic Medicâ hinc ſummum carpis in arte decus.
Perge manu medicâ fœlicius omnia cedent,
Munia ſint vitæ, munera Mortis erunt.

Narciſſus VVagner Auguſtanus,
Med. D. & Reip. Thona-
vverdanæ Phyſicus.

NOB.

NOB. ET CLARISSIMI VIRI D.D. CONSTANTINI OESLERI, SERENISSIMI DVCIS Pommeraniæ Medici ſpectatiſſimi, de Aloedario hoc, ſeu Pilulis Marocoſtinis ſententia, ex literis Nobiliſſimi Viri Dñi PHILIPPI HEINHOFERI, Patricij Auguſtani, deprompta.

P*ilularum Marocoſtinarum, excellentiſſimi & præclariſſimi* D.D. Raymundi Mindereri, *domini & amici mei ſingularis, deſcriptio ab ipſo mihi cõmunicata, tam quò ad materiam, quàm præparationis formam, non video quomodo aut mihi aut alijs non placere debeat, aut poſſit. Quippe quod in præſeruandis multis ex humorum corruptione aut putredine luxuriantibus periculoſiſſimis morbis, tum etiam cerebri affectionibus ſenſim abigendis, præſertim verò in meſenterij & cohærentiũ viſcerum infarctu lenitèr expediendo accommodatiſſima ſint, & propter ſubtilitatem altius penetrent, atque tenaces etiam humores ſubigant, adeò vt reſpectu multorũ morborum chroni-*

chronicorum, quinimò etiam malignorum, Benedictæ Medicinæ titulo indigitari mereantur, aut potius ſemetipſas, quandò exactè ad trutinam reuocantur, indigitent. Quod candidè atque liberè, non ſine fundamentis, ſcribo. Habet & Dominus quod petijt iudicium meum. Dabantur Stetini Pommeraniæ 22. Ianuarij, Anno 1616.

S. P. & officia paratiſſima

Nobilis & Clariſſime Vir, Dñe amice honorande, &c.

ACcepi quod transmiſiſti mihi in αὐτογράφῳ *Aloëdarium formâ Pilulari effigiatum, & quum pluribus hactenùs profuerit, typis propediem euulgandum; qua de re inter complurium aliorum, celeberrimorum Virorum ſententias, meam quoque exigis. Sed quid ego ſtrepam anſer inter olores? aut quæ mea vox? quis calamus? vt his medicamento alioquin laudatiſſimo aliquid momenti vel authoritatis conciliari poſſe arbitreris? Verùm quoniam pro imperio,* *quod tibi pro veteri amicitia noſtra in me eſt, hoc, licet inuitum, facere iubes; dicam paucis quod ſentio. Aloëdarium iſtud capiti tum depurando, tum roborando apprimè vtile, non ſolùm mereri lucem, ſed pro communi reipub. bono celerrimam mereri; ita enim quà materiam, quà artificium affabrè concinnatum eſt, vt pluribus prodeſſe, obeſſe queat nemini ritè vſurpanti. Tu porrò Vir Clariſſime, de re Medicâ benè mereri perge; erit fortè aliquando, quò parentis mei Viri integerrimi b. m. interitum, ab interitu vindicem. Benè vale, meq; ama, &c.*

Albertus Menzelius, M.D.
& Profeſſor Ingolſtadienſis.

S. Clariſſime D. D. amice honorande.

Redditæ ſunt mihi litteræ tuæ, quibus vt meam de Pilulis tuis Marocoſtinis ſententiam per litteras tibi aperiam petis. Etſi autem tantum mihi non ſumam, vt quæ à te profecta ſunt, & accuratiſſimè elaborata, meæ cenſuræ ſubijciam, attamen vt voluntati tuæ obſequar, paucis ſcribam, idq; candidè quid mihi videatur. Tuum erit pro amicitia noſtra dextrè illa accipere & interpretari.

Legi itaque deſcriptionem tuam, quam non poſſum non maximè probare. Compoſitio enim illa elegans eſt & artificioſa, vſus verò multiplex, ſalutaris ac tutus, vt & Polychreſtæ & Benedictæ Pilulæ optimo iure vocari mereantur. Nam non ſolū ventriculi calorem languentē erigunt & excitant, concoctionē iuuāt, crudos, pituitoſos, bilioſos, nec non corruptos ac putreſcentes humores in illo collectos aut in primis vijs hærentes abſtergunt & educūt: verùm etiam qui penitùs ipſam ventriculi ſubſtantiam peruaſerunt, eiusq; tunicis impacti ſunt, ſua tenuitate ac penetrandi vi qua pollent maximâ, potentèr eliciunt & euocant. Hinc conſequentèr à varijs morbis qui à prædictis humoribus oriri poſſunt, homines præſeruare & tueri valent. Adde quod obſtructiones ſoluunt, vterum, pectus & alia viſcera mundant, vndè dubium non eſt *quin diuturnos capitis dolores vertigines & alios antiquos affectus præſertim qui per cōſenſum à viſcerum intemperie aut immunditie dependent, longo vſu tandē euincant & abigant. Dum autem iſta corpori præſtāt, nihil interim incōmodi afferunt, vt nil habeas quod metuas non violentam operationem, quia ſolutiua pharmaca hîc exulāt, ingredientia verò benigna & blanda ſunt omnia: non caloris gradum quandoquidem is aceto, ſucco Limonum, Citri Cichorij &c in ipſa præparatione ad temperiē reductus eſt, neq; eſt quod Pharmaci tenuitatem (quæ ob terreſtris ſubſtātiæ ſeparationē extractis ferè ineſſe ſolet) quiſquam nimium formidet: etſi enim in hac compoſitione Rhabarbarū, Agaricū, Marum &c vnà cū terreſtreitate ſtipticā quoq; vim per extractionē ſimul exuant, Aloë tamen quæ baſis compoſitionis eſt, eam retinet ut propterea hæ Pilulæ aſtrictionis alicuius etiā ſint participes Verùm quia Galē. lib. 13. Meth. med. cap 6. diligētèr monet, vt ventriculi & reliquorū publicū nutritionis munus obeuntiū viſcerū robur per aſtringētia ſeruare, & ne diſſoluatur, cuſto-*

dire ſtudeamus, ideò fortè præter rationẽ nõ fuerit, vt in diuturno harũ Pilularũ vſu alia quædam aſtringentia, ventriculo accommodata maioris roboris gratia ſimul adhibeantur. Hæc ſunt Clariſsime Vir, quæ ad te ſcribere volui, ſaltem vt petioni tuæ morem geram: nam digna non iudico, quæ aliorum doctorum & celebrium virorum cenſuris ſubiungantur. Tibi verò gratias ago, quod noſtram Medicinam tam egregiâ compoſitione locupletare voluiſti, idq́; vt deinceps quoque pro induſtria tua facere pergas, rogo & hortor. Vale.

Ioan. Georgius Brenggerus,
M. D. in Kauffbeyrn.

* * *

S. P. &c.

BOnâ fortunâ (quod aiũt) accidit, vt præter opinionem, non tantùm in Pilularũ tuarum Marocoſtinarum cognitionem venirem, ſed quid de ijs ſentirem, tu pro humanitate tua à me peteres, cùm id genus officij ab alijs celebrioribus Medicis impetratum haberes. Qua in re, etſi libentèr tibi gratificari velim, vereor tamen, ne in eis extollendis vel plus dicam quàm par eſt; vel parciùs dicendo offenſam promerear apud eos, quibus multiplici vſu ſeſe commendarunt, præterquam quod de nouis medicamentis absque experientiâ iudicium difficile ſit. Quando autem ita vis, & ne prorsùs ἀσύμβολος hinc abeam, de ijs ſaltem muſſitando aliquid dicam. Igitur ad nomen ipſarum quod attinet, quas tu Marocoſtinas appellas, ab alijs, opinor [paulùm immutatâ compoſitione] Angelicæ ſunt vocatæ, Aloë vbique loco baſis prædominante, vt propterea Eſſentiæ Aloës nomen promeruerint: nobis fortaßis nō iniuriâ Domeſticæ, vel ſi permittis, Catholicæ (ob clementem earum vſum) indigitari poſſent. Vtcunque ſit, cùm nomina tantùm ſignificent, non etiam curent, vt author eſt Galenus pluribus in locis, ea compoſitionis ratio, eaq́; medicamentorum natura eſſe videtur, vt blandè, ſed parcè, & absque humorū turbatione ſuum in purgando officium exequātur, leuitèr educendo quæ in ventriculo, & vijs primis, circaq́; viſcera obhærent, obſtructionum diuerſæ materiæ, tum acres, tum aduſtæ & pituitoſæ, fomites febrium aliquãdo futuræ, à quibus ægros, vt ab alijs omnibus humorum corruptelis præſeruari poſſe, non ineptè opinor, credo; ut ob id ſanitatis tuendæ certum præſidium & Antidotus haberi queant. Ob quem vſum etiã in præſeruatione peſtis valebunt peſtilẽtialibus multò efficaciores, non item in peſte ipſa, quod febris prohibet, congruis præſertim additis aquis, loco earum quas præſens compoſitio habet: vt de cætero cordis & cerebri vires roborent & confirment. Quibus omnibus atteſtatur virtus eorum quæ in eas ingrediuntur, & præparandi artificiũ, quod in ijs longè eſt exquiſitiſsimũ & quo officinæ noſtræ in plerisq; deſtituuntur, licet de cætero medicamentorũ præſtantiũ copia abundẽt, ut non immeritò hac in parte Chemiæ ſobriæ de via cedere cogantur. Et hæc ad tuas reſcribere volui, cùm vt voluntati tuæ ſatisfacerem, tum ut tibi ad ulteriorem amicitiam aditum præberem, enixè rogans, vt hęc æqui boniq́; facere digneris, de quibus mox emunctiora à te videbo, de ijsq́; ſcholæ

Medicæ pro auctario recenti gratulabor &c. Vale quàm fœliciſſimè. Datæ Vlmæ, ex muſæo meo, XVII. *Ianuarij, An.* M.DC.XVI.

Laurentius Gualtherus
Küechelius, M. D. ibid.

S. P.

Accepi, Vir præclariſſime & amice honorande, Pilularum tuarum Marocoſtinarũ deſcriptionẽ. Agnoui ex vngue leonem. Fuliginoſi Hermeticarũ Muſarũ myſtæ ſui lapidis philoſophici myſteria, circa metallorum ἀλλοίωσιν, *ac hominum* παλιγγενεσίαν *ex orco tartareo vſq; ad cœlum extollunt: & hæc eſſe ſacra Græcorum* ἀβέβηλα *& Eleuſinia dictitant, à quibus procul procul quiſq; profanus, teſte Callimacho in hymnis. Sed quantopere chryſurgi hactenùs magnatibus impoſuerint* λιθοσοφία, *ſole meridiano clarius eſt. De vitæ prorogatione in longiſſimum tempus quid ſentiendũ ſit, docet Aurelius Philippus Theophraſtus Paracelſus, ipſorum coriphæus, qui dira illa* vulnera, lepram, podagram, hydropiſin, aliaq; inſanabilia corporis contagia arte ſuſtulit mirificâ, & annos (vah) natus 47. vitam cum morte commutauit. Ego herclè Paracelſiſtarũ nugis, & ſimilibus Panacæis longè præfero Pilulas tuas, tum ob inuentionis ſagacitatem, tum ob certam & ſecuram ἐπίκρασιν, tum ob ſpagiricæ præparationis dexteritatem. Sartam quippe tectam ſeruant vniuerſi corporis liturgiam à putredine & corruptione humorum, à qua omnes inualetudines ſcaturiunt: ſaburram ſuccorum exorbitantium blandè citra vehementem ταραχὴν, non vti cathartica ſcammoneata, Turpethum minerale, gemma Antimonij, & alia eius farinæ, educunt, vt ſimul vnà humores, qui non ad extremam de Venere peſtilitatem in priſtinum vindicant vigorem: omnibus partibus proſunt, obſunt nulli: ſunt vera margarita & alexiterium contra venena, peſtem, cerebri debilitatem, catarrhos, morbum Herculeum, Apoplexiam, hepatis, ventriculi ac pulmonum vitia, febres, calculum, aquam intercutem, colicam, lumbaginem, arthritidem, vlcera, abſceſſus

ſceſſus, &c. An non hoc eſt vitam prorogare, & mortales è libitinariorum ſandapilis eripere, dum inſalubria auerruncantur, ſalubria in ſtatu ſuo incolumia conſeruantur, ne morbi ſontici ſanitatis œconomiam demoliantur? Quin per hanc ἐπίκρασιν *haud ſpernendum corporis omnibus membris robur ſuppeditatur, vt probè ſuo munere fungi poßint. Perge ergò, Clarißime Domine Doctor, hiſce & ſimilibus de Repub. Machaoniâ bene mereri. Nec te abſterreat balatronum maledicentia,*

Ride: nam cumulat veterator laudis acerbũ:
Per nequam atq; bonos laus venit æqua bonis.

Quod ſi ne Iupiter quidem omnibus οὔτ' ὕων, οὔτ' ἀνέχων, *placere poteſt, ecquis à te, vt omnibus placeas, exiget? A bonis præmia reportabis ſoſtra, ſoteria, iatrea, didactra ac chariſteria. Vale, & hanc meæ obſeruantiæ arrham habe.*

Hieronymus Reuſnerus.
M.D. in Nördlingen.

S. P.

Nobilis & Clariſſime Vir,

Domine & amice honorande:

Extracti tui Marocoſtini deſcriptionem accepi: de qua quid ſentiam, paucis habe. Præclara ſanè compoſitio eſt, & ingenioſum eius artificiũ ex quo acuta ſolertia, acre iudicium, cura & induſtria ſumma, adhæc multarum magnarumq; rerũ peritia pulchrè emicant, eius ſiue modus ſpectetur, ſiue ratio. Et quamuis mihi adhuc uſu compertum non ſit eximium hoc magiſterium, præſtantes tamen effectus ex eo ſpero, ob ingredientia illa præſertim, à quibus nomen accepit, quæ præclaris proprietatibus & virtutibus dotata atq; ditata eſſe, guſtus indicat, experiẽtia docet, Medici etiam grauiſsimi teſtãtur. Acris namq; & aromatica, quæ ipſis inſidet vis & qualitas, præter quod calori natiuo ſuſcitando & roborando efficax eſſe putatur, piperatâ etiam ſuâ mordacitate & acredine tartareis & glutinoſis humo-

humoribus diſſecandis ſoluendis & liquefaciẽdis mirabiliter præſtare creditur. Hinc & reliquis etiam conſpirantibus & auxiliantibus vt Myrrhâ, Ammoniaco thymiamate, Croco generoſum hoc medicamentũ inſignes vires habere credo quas præcipuè in roborandis & deoppilandis viſceribus totoq́; meſenterio plurimisq́; profligandis affectibus qui ex viſcerum & meſaraicarũ obſtructionibus à craßis, glutinoſis, frigidis & tartareis fecibus oriri ſolent, quæ plurimarum ferè miſeriarum cauſa ſunt, in morbis etiam pectoris frigidis & difficillimis non poteſt non exerere. Et quamuis plerarũq́; ferè ingredientiũ vires partim acriores nimisq́; pungentes, partim vehementiori calore prædita videri poſſent, eaq́; propter naturis calidioribus parum cõmodæ ita tamen ſolerti & ingenioſâ correctione ac præparatione, artificioſâ etiam quæ per aquas deſtillatas fit, extractione, qui extractionis modus alijs etiam medicamentis adhibitus, inſignitèr mihi ſemper placuit: eas domitas & attemperatas puto, vt ſecurè ſatis exhiberi queant. Sed quid iudico, iudicio non valens?

lens? anſer inter olores. Clariſſimorum & grauiſſimorum virorum cenſuram & ſententiam, quæ condecorando & deprædicando generoſo hoc medicamine par eſſe poteſt, & ipſum etiam Aloëdarium tuum videre & admirari, nec non ipſarum Pilularum, quæ meritò in magno habentur pretio & æſtimatione, effectus experiri auidè deſidero. Transmiſi quoque Domino parenti meo, in arte Medicâ exercitatiſſimo, cuius ſententiam exſpecto & communico.

Scripſi hæc, Vir clariſſime, Domine amice honorande, vt petitioni tuæ ſatisfacerem: quæ ex tenui valdè ingenio profecta vt boni conſulas, Medicinam noſtram cohoneſtare, nobis Medicis & ægris operam tuam ſubindè commodare, meq́ʒ, vt facis, amare pergas, perquàm vehementer oro. Vale.

Iacobus Eckholt, M.
D. in Meñingen.

Clari Parentis ad filium eximiâ laude conſpicuum reſponſio.

SAlue in Chriſto fili chariſſime, tuas literas accepi, ſimulq́ʒ deſcriptionẽ Extra-

cti vel Pilularum Marocoſtinarum illis incluſam auidè arripui, propter authorē ipſarum, nempe Dominum Doctorem Minderer*um, cuius doctrinam vt admiror, ita eiusdem labores & conatus in adornandâ Medicinâ ſynceriori plurimum laudo & celebro: optandum eſſet, vt Academicis laboribus & ſtudijs ſolùm vacare, & libris edendis adiuuando ſic quàm plurimos inhærere poſſet, & non ſic ſolis ægrotis curandis, vbi tamen etiam fæliciſſimus eſt, vacare & tempus inſumere cogeretur. In ipſius Pharmacopœia, & tractatu contra peſtem multa habentur ex ipſius inuentu vt rara, ita mihi approbata, vt ijs in mea etiam praxi qualicunque vtilitèr & cum laude vtar, & in curandis ægris multū proficiam, quapropter ipſum meritò amo & veneror. Tu quaq; occaſione, vbi litteras ad ipſum dederis, ex me etiam plurimam ſalutē ei impreceris rogo. Harum Pilularum Marocoſtinarum deſcriptionem hactenùs nec vidi, nec de earum præparatione quicquam audiui, malim ergò ab alijs de earum virtute & efficaciâ, qui aliquoties probarunt, erudiri,* *quàm meam ſententiam & iudicium, quod admodùm tenue eſt interponere ingredientium virtus, & præparationis diligens modus admodùm excellit, & mihi probatur ut minimè dubitem, quin ad earum vſum legitimum exoptatiſſimus ſubſequatur effectus præſertim in morbis chronicis, & cachecticis, ſolutuq; admodùm difficilibus. Cum deſiderio exſpectabo promulgationem ipſarum, quibus haud dubiè adiuncturus erit ipſarum virtutem & experientiam, in quibus potiſſimùm affectibus earum uſus ſecurus & utilis ſit futurus. DEVS largiatur ipſi longæuam vitam, ubi haud dubiè profecturus indies, plurimis prodeſſe, & ſuas lucubrationes multis communicare, & ſic æternum nomen nanciſci poſſit.*

Petrus Echolt, M.D.
in Lindau.

Deſcri-

S. P.

Nobilis & Clariſſime Vir:

DEſcriptionem Eccriſeos illius tuæ Macrocoſtinæ à Domino VVolpharto Biberacenſi Phyſico mihi communicatam perlegi, video compoſitionem eſſe valdè artificioſam, induſtrium ac diligentem Pharmacopæum requirentē: quamuis vulgari modo parata maſſa prout huius generis compoſitiones aliàs in quibusdam authoribus vulgari modo concinnatæ occurrunt, aut fortiori menſtruo extracta non quidem præſtantior, ſed efficacior fortè videri poſſit, quàm chylus aquarum ſtillatitiarum leui actione ex mineris vegetabilium ſecretus: ſed tu, prout Chymicis operationibus præſtas, penitiùs omnia videre potuiſti, nobisq́ maſſam omnibus ſuperfluitatibus permundatam, actiuitateq́ formali refertam exhibere voluiſti.

Baſis porrò medicaminis feruens eſt & ſicca gradu tertio, ideoq́ in morbis ſubiectisq́ Cholericis & in alijs quibus illæ duæ qualitates excedunt, tutò exhiberi non poſſe *palàm eſt, ne dicam ex frequenti uſu etiam febres accendere poſſe.*

Ideoq́ utiliſsimas præſtantiſsimasq́, omniq́ exceptione maiores illas eſſe reor hominibus corpulentis, phlegmaticis, frigidis & humidis naturis; item ſenibus crudis deſtillationibus, ac Coryza perpetuò vexatis. Item obſtructionibus contumacioribus viſcerum, præſertim ſplenis laudabiles, in ſcyrrhis diſſoluendis nulli alij medicinæ poſtponendas eſſe ratio ſuadet. Ideoq́ artificioſum, laudabile, digniſsimumq́, quod in frequentem uſum veniat, Extractum hoc tuum Marocoſtinum eſſe, nemo doctus dubitabit. &c.

Philippus Ludouicus Ebend.
M. D. in Mem̃ingen.

S. P.

Flagitaſti nuper, cum vnà eſſemus in aula, vt fœtus tui maturi propediè edendi cenſuram, quàm fieri potêſſet, maturimè feram. Huic tuo in me ſtudio & petitioni, vt, quantum poſſum, morem iam geram. Scias, licet tum temporis huius tuæ appoſitæ compoſitionis ideam ſeu σκιαγραφίαν, *nunquam adhuc viderim: tamen effectuum, quos præſtare iam conſpexeram fœlicitatem, mirificum mihi amorem, opinionem ſingularem & deſiderium flagrantiſsimum videndi excitaſſe. Nunc igitur, cum eius ipſius per te mihi facta ſit inſpiciendi explorandiq́ copia, apta elegansq́ membrorum omnium totum hunc fœtum conſtituẽtium conformatio & ſtructura, amorem & opinionem de eo prius conceptam veritatis ſuffragio iam auxit comprobauitq́, vt iurè cum Poëta pronuntiare liceat:* Gratiorem eſſe virtutem venientem è corpore pulchro. *Quod ipſum re, &* αὐτοψίᾳ *verum eſſe didici. Cum enim Reuerendiſsimus &*

Clementiſſimus Dominus Epiſcopus huius tui fœtus vnicam ſaltem pro vna vice delibaſſet pilulam, ita tutò & iucundè, ſed paulò tardius (pro indole Aloës) ſine nauſea ſine moleſtia & inteſtinorum lancinatione ſexies vim ſuam admirabilem declarauit, multaq́ʒ viſcida bilioſis mixta (uti obtutus docebat) excluſit, ut doſeos exilitas in ſtuporem me abduxerit: alijs poſtea vicibus, cum à tribus ad quinque uſque aſcendiſſet, eadem quantitate qualitate & modo officium conſuetum abſoluerunt. Vnde ab earum uſu Reuerendiſſimus Dominus Epiſcopus optimè hactenus habuit, ſibiq́ʒ commendatiſſimas, ad valetudinem conſeruandã, meritò in arce poſitas ſeruat. Vale quàm fæliciſſimè, & me in tuorum cenſu habe⁀. Datæ Laingæ Calend. Martij, Anno 1616.

Bartholomæus Merclinus.
M. D. ibidem.

S. P.

L*Iteras tuas, Clariſſime D. D. Amice honorande, nuper ad me datas, rectè accepi, quas ut & priores gratiſſimas fuiſſe ſcias, eò magis, cum deſcriptionem Pilularum tuarum Marocoſtinarũ incluſam haberent, quam elaboratiſſ. & multis nominibus perfectiſſ. video. Scis, quid Regius Medicus, Ioſephus Quercetanus, Pilulis ſuis de Ammoniaco, in Pharmacop. Reſtit. fol. 120. tribuat, quantũ ſibi in earundẽ uſu polliceatur, nec forſan absre, cùm à D. Reuierio Primario Regis Galliæ Medico, harum notitiã habuerit: tuas verò ad trutinam Medicã delatas, non minorẽ, ſed potiorẽ hiſce laudem demereri, certò certius mihi perſuadeo: adeò ut nec harum excellentes vires atque virtutes pro merito ſatis prædicare queam; potiſſimùm in tartareis & fæculentis corporis noſtri affectibus, à craſſiore tenacioreq́; pituita & Melancholia terrea cauſatis, Medicis vel proſpectiſſimis mille labores creantibus: horum verum & firmum* *arietem Pilulas tuas Marocoſtinas habeo, & iudico; incîdendo ſimul abſtergendo, educendo, modiceq́; confirmando, tutiſsimas benigniſsimasq́;, adeò ut iure diuinam, tutam & familiarem medicinam, illas nominare liceat.*

Sunt hocce noſtro ſæculo multæ morborum miſcellaneæ, & mixturæ moleſtiſsimæ, ex mala victus ratione, belluonibus potiſſimùm & bibaculis familiares, vel ex inerti contractæ otio, vel intempeſtiuo lucubrationum cauſatæ vſu, quæ plerumque Medici manum quamuis indefeſſam adeò defatigare ſolent, vt tandem Natura miſerè poſt infinitos exantlatos labores hiſce ſuccumbere cogatur. In quibus quid Pilulæ tuæ poſſint, Ingredientium cenſura facilè pronunciabit. Iuſta quippe materia collecta & tuo moderamine diſpoſita, eam nobis exhibebit formam qua tartaream, craſsiorem, tenaciorem & impactiorem quamuis materiam eccoprotica manu abſtergere, per epicraſin educere, hinc quibusuis corporis obſtructionibus anſam amputare, cardiognos, cardialgias ſtomachi ventoſitates, cachexias, hy-

dropes, febres, ſpurias & erroneas, Duplicatas & triplicatas, aliaq́; infinita mala, & morbos Chronicos cunctos fermè, ex Nutritoriarum tenore refracto, & ſaburra hinc emergente quàm moleſtiſſima progignendos, infringere, & fælici manu auertere poterunt, adeò ut omnibus Antiquorum Hieris, omnibus Medicamentis ſtomachicis, ſine Cura, Benignis, Benedictis, & Familiaribus, optimo iure præferam.

Marcus VVolfthard.
Med. & Phyſ. Biberacenſis.

Anonymi & amici

Ad Aloedarij huius Authorem.

OMne tulit punctum qui miſcuit utile dulci,
Cæleſtis medicus quod facit, hocce facis.
Dum Marocoſtinis arces à corpore morbos,
Quis Raymunde *homini te neget eſſe* DEVM?

Ad Zoilum, eiusdem.

Cur Marocoſtinum tibi Zoile *diſplicet iſtud?*
Dicam. Plus ALOES *quàm tibi* MELLIS *ineſt.*

INDEX
IN ALOEDARIVM MAROCOSTINVM.

Abſinthium.

Abſinthij ſuccus 130
Abſinthij vires 131
Abſinthiaci vini vires 132
Abſinthium veneri reſiſtit 134
De Abſinthio mira 134
Abſinthiacæ Pilulæ 136

Acetum.

Acetum Scilliticum 100
Aceti Scillitici vires 101 102.
Acetum rutaceũ ad Myrrham diſſoluendã 103
Aceti rutacei vires 103

Agallochum.

Agallochum ſiue Xiloaloes, lignum Paradiſi, 74 76. 159.
Differentia inter Agallochum & Aloen 75

Agaricum.

Agaricum vnde dictum. 31
Agarici vires 31. 34. 38
Agarici origo 32
Agarici delectus 33
Agaricum nigrum inter grauiſsima venena. 33
Agaricum Marocoſtinis perutile. 39
Agaricus fungus 159

Aloë.

Aloes deſcriptio 78
Aloes origo 78
Aloes delectus 79
Aloes vires & qualitas 81
De Aloe Galenus explicatur 80

Aloes fama vindicatur 87

Aloe aduerſatur hæmorrhoidibus 87

Aloe amariſsima 91

De Aloes prouerbiũ, 92

Aloe Pilulis Marocoſtinis iuncta, 93

De Aloeticis medicamentis Thomæ Mermanni *opinio* 95

Aloes ſuccus 159

Am̄oniacum.

Ammoniaci origo 58

Ammoniaci delectus 59

Ammoniacum thuri ſimillimum. 60

Ammoniacum Thymiama vocatum, 62

Ex Ammoniaco Pilulæ 62.

Ammoniaci vires 64 65

Ammoniacum gummi ſpecies. 159

Apium.

Apij ſuccus 127

Apij vires 127

Apium Pilulis Marocoſtinis iunctũ. 128

Betonica.

Betonicæ liquor 140

Betonicæ vires 141.142

Borago.

Boraginis liquor 143

Carduus Benedictus.

Cardui Benedicti liquor, 144.

Cardui Benedicti facultas. 145

Ceraſa.

Ceraſorum liquor 152

Ceraſa vnde dicta 152 154. *prouerb.*

Cichorium.

Cichorij ſuccus 137

Cichorij facultas 137

Cinnamomum.

Cinnamomi aquæ vires, 125

Cinnamomum inter theſauros Imperatorum, 125.

Cinnamomi pretiũ, 126

Cinnamomi aqua Agaricum corrigit. 126

Citria

Citria mala.

Citri ſuccus 121

Citriorum malorum 121

Citrium pomum contra venenum 122

Citria mala Peſti aduerſa 123

Citri ſuccus Marocoſtinis perutilis, 124

Crocus.

Croci deſcriptio. 18

Croci varia nomina 19

Crocus ſanguis Herculis 20

Crocus Nimbus appellatur, 21

De Croco fabula. 22

Crocomagma quodnam optimum 24

Croci vires 27

Crocus cordiale medicamentum 28

Crocus pectori familiaris 29

Marocoſtinis utilis 30

Crocus flos eſt, 159

Medicamenta vetera ex Croco 23

Coſtus.

Coſti diuerſæ ſpecies, 13

Coſti deſcriptio 13

Coſtus omnium in ſe ſapores continet 15

Coſti vires, 16

Coſtus Aroma eſt. 159

D.

Dotra ex 9. ſimplicibus conſtat, 161

Doſis Marocoſtini, 176 185.

Fœniculum.

Fœniculi ſuccus 129

Fœniculi vires, 129

Fœniculum Marocoſtinis ſeruit. 130

Liquor.

Liquor Lupuli 140

Liquor Betonicæ 140

Liquor Boraginis 143

Liquor Cardui Benedicti 144.

Liquor Rorismarini 145

Liquor Eupatorius 150

Liquor Centaurij 150

Marocoſtinæ Pilulæ.

Modus conficiendi 2
Marum quale genus herbæ, 8.9.159.
Mari vires 10
Marocoſtinæ Pilulæ vnde dictæ 155
Quibus corporis partibus præcipuis ſeruiant 158
Earum vires & temperamentum 165. 172
Ab interitu & corruptione ſeruant. 169
Morbos anteuertunt 170
Quibus gentibus conducant, 171.183
Vermes necant, 173
Quando ab illis abſtinēdum, 174
*Quibus ſumendum & quoties,*178.180. 188
Quibus corporibus dicatæ, 193
Magis præcauent morbos quam factos curent. 200
Marocoſtinæ ſecundæ quomodo fiant, 202
*Proſunt pauperibus,*205
Morbus quomodo cognoſcendus 194

Medicamenta.

Medicamentorum proprietates occultæ 194
Medicamenta ex Croco vetera 23
Medicamentorum diuerſi effectus 194

Muchatum Roſarum.

Mucharum Roſarum ad Aloen diſſoluendam 109
Muchari vires, 110.118

Myrrha.

Myrrhæ origo 40.56
Myrrha gemina, 41
Myrrha ad unguenta præſtantiſſima, 41
Myrrha priſcis ſtacte 42
Myrrha donariū Regiū, 43.44.47.
Myrrha cadaueribus cōdiendis idonea, 45. 48.49.
Myrrha inter Regū Theſauros 49

INDEX.

Senum medicina, 47
Myrrha odorata. 50.51
Troglodytica eſt optima, 45.
Myrrhæ vires 56
Marocoſtinis perutilis 159

P.

Pimpinellæ ſuccus 138
Pulueres pigmentarij, 51

Rhabarbarum.

Rhabarbari deſcriptio, 68.70.
Rhabari differentia, 68
Rhabarbari dotes inſignes, 70.71
Rhabarbari vſus in Marocoſtinis 72
Rhabarbarum radix eſt, 159.

Roſa.

Roſa florum regina 111
Roſa auroræ dicata, 112
Roſa ſuper menſa appenſa, 112
Roſa Turcæ Mahometi deferunt, 113
Roſa araneis inimica 113
Roſa Cantharides interficit 113
Roſarum ſertum, ſcutum ambit Annibalis & Achillis 114
Roſa ſignum lætitiæ, 115
Roſarum dotes inſignes, 115
Roſa iuxta allium plantata odoratior 116
Roſarum vſus 117
Roſacei Muchari vires, 118.
Roſæ diuerſæ, 119
Roſa quas vires addat Marocoſtinis, 120
Rosmarinus 145
Rorismarini vinum, 148

Ruta.

Ruta antidotum Mithridatis, 104
Rutæ commendatio, 105
Inſigne Ducum Saxoniæ, 107
Ruta Macheruntica, 109

FINIS.

Errata typographica beneuolus lector facilè emendabit.

Auguſtæ Vindelicorum,
Apud Chriſtoph. Mangium,
ANNO M. DC. XVI.

13 Bl., 235 SS., 3 Bl.

2708

RR.

Gplt alt

867

2524